
Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedjan

Centrala prognoser för perioden
2012-2015

En rapport från:
Brottsförebyggande rådet
Rikspolisstyrelsen
Åklagarmyndigheten
Domstolsverket
Kriminalvården

2011 års rapport.

Hänvisning till respektive myndighets hemsida

www.polisen.se

www.aklagare.se

www.dom.se

www.kriminalvarden.se

www.bra.se

ISBN 978-91-86903-03-9

Kriminalvården

601 80 Norrköping

INNEHÅLL

Förord.....	4
Sammanfattning.....	5
Polisen.....	6
Åklagarmyndigheten.....	6
Sveriges Domstolar	7
Kriminalvården	8
Inledning.....	9
Uppdraget från Regeringen	9
Myndighetschefernas inriktningsbeslut	9
Arbetet under 2011.....	9
Metoder för att ta fram prognoserna.....	10
Polisen.....	15
Bakgrund	15
Metod.....	15
Prognos.....	16
Åklagarmyndigheten.....	24
Bakgrund	24
Metod.....	24
Prognos.....	25
Sveriges Domstolar	32
Bakgrund	32
Metod.....	32
Prognos.....	34
Kriminalvården	39
Bakgrund	39
Metod.....	40
Prognos.....	43
Uppföljning av tidigare prognoser	52
Utfallet 2010 och 2011 jämfört med prognos.....	52
Bilaga 1. Bedömningsprognoser och internationell utblick m.m.....	57
Ungdomskullars storlek som påverkansfaktor	57
Bedömningsprognoser	57
Prognoser i Nya Zeeland och Nederländerna.....	59
Bilaga 2. Relationstalstabell.....	63

Bilaga 3. ARIMA-modeller	65
Bilaga 4. Externa påverkansfaktorer i Kriminalvården.....	69
Kriminalisering, straffskärpningar och förändring av praxis	69
Internationalisering.....	69
Lämnade utredningar	70
Pågående utredningar	70
Bilaga 5. Problematiken att bedöma effekter av kriminalpolitiska beslut	72

FÖRORD

I arbetet med att rusta rättsväsendets myndigheter och planera deras verksamheter är det över-
derligt att ha en bild av vilken arbetsbörda som väntar de närmaste åren. Det är därför viktigt
med systematisk prognosverksamhet. Sedan 2008 samarbetar Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyn-
digheten, Domstolsverket och Kriminalvården med att på regeringens uppdrag ta fram prognoser
över framtida verksamhetsvolymerna. Brottsförebyggande rådet (Brå) har i uppdrag att bistå
med metodstöd.

I föreliggande rapport redovisar myndigheterna 2011 års prognoser som omfattar perioden
2012–2015. Prognoserna gäller verksamhetsvolymerna av ärenden in till och ut från Polisen, via
antalet brottsmisstankar i åklagarledet och antalet mål i de allmänna domstolarna, till antalet
dömda personer i olika påföljder och verksamheter i Kriminalvården. Det görs prognoser för det
totala ärendeflödet i rättskedjan och uppdelningar av ärendeflödet görs till exempel i olika
brottskategorier. Arbetsmodellen som tillämpas innebär att myndigheterna har ett nära samar-
bete, men själva tar ansvar för prognoserna över den egna verksamheten.

Lika angeläget som det är att ha en rimlig bild av vad som väntar i framtiden, lika erkänt svårt är
det att göra träffsäkra prognoser av den typ av myndighetsverksamhet som det här handlar om.
Tidigare och nutida erfarenheter från andra länder visar att det inte finns etablerade metoder
som säkerställer hög prognosprecision när det gäller verksamhetsvolymerna i straffrättsliga rätts-
kedjor. Uppföljningen av de tidigare lagda prognoserna visar också att utvecklingen i flera fall
blivit annorlunda än vad som förutsetts. Under året har dock flera åtgärder vidtagits för att öka
prognosernas träffsäkerhet. Bland annat har de grundläggande statistiska framskrivningarna
förbättrats. Bedömningen är att det kommer att leda till förbättrad prognosprecision och där-
med användbarhet. De hittillsvarande erfarenheterna av prognossamarbetet är att det på ett
positivt sätt bidragit till myndigheternas förmåga att analysera de egna verksamheterna.

Arbetsgruppen bestod under året av Ylva Evers, Anders Palmdahl och Tove Sporre från Rikspo-
lisstyrelsen, Karin Hagman och Sofia Nenzelius från Åklagarmyndigheten, Jan Lindgren och Pon-
tus Thor från Domstolsverket, Leni Eriksson, Johanna Hallin och Boo Kling från Kriminalvården
samt Erik Grevholm och Victor Ståhl från Brå.

Februari 2012

Bengt Svensson
Rikspolischef
Rikspolisstyrelsen

Anders Perklev
Riksåklagare
Åklagarmyndigheten

Barbro Thorblad
Generaldirektör
Domstolsverket

Nils Öberg
Generaldirektör
Kriminalvården

Erik Wennerström
Generaldirektör
Brottsförebyggande rådet

SAMMANFATTNING

I likhet med de tre tidigare regleringsbrevet fick Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården för 2011 i uppdrag att samordna och utveckla prognos- och analysarbetet. Syftet är att förbättra möjligheterna att bedöma rättsväsendets framtida verksamhetsvolymerna. Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i uppdrag att även fortsättningsvis ge myndigheterna stöd i arbetet samt ett utökat ansvar för att utveckla analysarbetet.

Myndigheterna i rättsväsendet länkas samman i en rättskedja, vilket innebär att verksamhetsvolymerna påverkar varandra genom rättskedjan. Förändringar av ärendetillströmning, prioriteringar eller produktivitet i tidiga led i rättskedjan får i viss utsträckning konsekvenser i senare led.

Verksamhetsvolymerna påverkas dock även av många andra omständigheter än tidigare led i rättskedjan. Faktorer som kan påverka ärendehantering är exempelvis utformningen av lagstiftningen, såväl inom straffrätten som inom de regleringar som styr de myndighets specifika verksamheterna. Andra omvärldsfaktorer är exempelvis samhällsekonomi, kriminalpolitiska prioriteringar, internationalisering, demografiska förändringar och teknikutveckling. Även myndigheternas egna mål och prioriteringar är faktorer som påverkar.

Prognoserna som lämnas i denna rapport är resultatet av en analysprocess, som framförallt bygger på statistiska framskrivningar, men där inverkan från viktiga påverkansfaktorer och utfall i tidigare led i rättskedjan har värderats. Det finns dock i dag inte förutsättningar att uppnå enhetlighet i fråga om de analysenheter som kvantifieras i prognoserna, eftersom de olika myndigheterna har olika typ av ärendehantering och därför räknar olika enheter. För att förbättra förutsättningarna att kunna koppla samman och överföra statistisk information mellan myndigheterna har arbetsgruppen kommit överens om och använt en gemensam brottsindelning.

Under året har det gjorts flera insatser för att öka prognosernas träffsäkerhet. Tillvägagångssättet för att ta fram de grundläggande statistiska prognoserna har likriktats. Sammantaget är bedömningen att förbättringarna ökar förutsättningarna för bättre prognosprecision.

Eftersom prognoser vanligtvis är osäkra redovisas ofta alternativa prognosscenarier runt en grundprognos. I det här fallet används dock en serie med samordnade grundprognoser som i stället gör det mer lämpligt med punktskattningar¹. Det är därför viktigt att understryka att de prognosvärden som redovisas endast är punktskattningar och inte några exakta eller säkra skattningar om framtiden. Prognoserna som presenteras utgör för dagen de bästa bedömningar som myndigheterna gör om framtiden utifrån det gemensamma analysarbetet.

Nedan presenteras prognosresultaten för respektive myndighet i sammanfattning. I myndigheternas respektive kapitel, förutom Sveriges Domstolars, finns prognoserna även uppdelade i brottskategorier.

¹ Punktskattning är en metod för att från ett observerat urval beräkna ett ungefärligt värde till för en okänd parameter.

Polisen

Prognosen indikerar att antalet inkomna ärenden kommer att öka från 1 229 582 till 1 264 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 3 procent.

Prognosen indikerar vidare att antalet ärenden redovisade till åklagare kommer att öka från 201 323 till 216 600 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 8 procent. För utflödet prognostiseras en ökande trend för de flesta brottskategorierna under perioden 2012- 2015.

Tabell 1. Prognos över inkomna ärenden 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Inkomna ärenden						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	1 242 374	1 200 053	1 229 582	1 238 500	1 247 200	1 255 600	1 264 000
Utv. i procent 2011-2015							3 %
Årlig förändring	14 384	-42 321	29 529	8 918	8 700	8 400	8 400
Utv. i procent mot föregående år	1 %	-3,4 %	2,5 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %

Tabell 2. Prognos över ärenden redovisade till åklagare 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Ärenden redovisade till åklagare						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	210 379	205 563	201 323	210 400	212 600	214 700	216 600
Utv. i procent 2011-2015							7,5 %
Årlig förändring	8 146	-4 819	-4 237	9 077	2 200	2 100	1 900
Utv. i procent mot föregående år	4 %	-2 %	-2 %	4,5 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %

Ökningen av antalet inkomna ärenden beror till största del på att antalet inkomna ärenden avseende BrB 9-11² (främst bedrägeribrott) antas öka kraftigt under perioden 2012-2015. Däremot antas antalet inkomna tillgreppsbrott minska en del under samma period vilket gör att den sammantagna ökningen antas bli ca 3 procent.

Utvecklingen av antalet ärenden redovisade till åklagaren följer ungefär samma trend där den kraftigaste ökningen antas bli för BrB 9-11. För tillgreppsbrotten antas däremot en mer utplånande trend vilket gör att den sammantagna ökningen av antalet ärenden redovisade till åklagaren antas bli ca 8 procent.

Åklagarmyndigheten

Prognosen indikerar att inflödet av ärenden i form av antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka från 631 173 till 675 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 7 procent.

Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka från 213 184 till 221 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 4 procent.

² Se definition under avsnitt "Flertalet prognoser görs i en gemensam brottsindelning".

Tabell 3. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Inkomna brottsmisstankar						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	624 387	619 933	631 173	643 000	650 000	663 000	675 000
Utv. i procent 2011-2015							7 %
Årlig förändring	33 679	-4 394	11 180	11 900	6 800	13 000	12 000
Utv. i procent mot föregående år	6 %	-1 %	2 %	2 %	1 %	2 %	2 %

Utvecklingen för de prognostiserade serierna är i huvudsak en fortsättning på de historiska trenderna. De antalsmässigt största ökningarna av inflödet antas ske i kategorierna våldsbrott samt övriga brott. För trafikbrott prognostiseras däremot en minskning av antalet inkomna brottsmisstankar. De antalsmässigt största ökningarna av utflödet antas ske i kategorierna våldsbrott samt narkotikabrott. Även för utflödet prognostiseras en minskning av kategorin trafikbrott.

Tabell 4. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Brottsmisstankar med åtalsbeslut						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	203 369	208 812	213 184	210 000	215 000	218 000	221 000
Utv. i procent 2011-2015							4 %
Årlig förändring	7 429	5 443	4 372	-3 206	5 000	3 000	3 000
Utv. i procent mot föregående år	4 %	3 %	2 %	-1 %	2 %	1 %	1 %

Ökningen av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut mellan åren 2010 och 2011 beror delvis på att en omfattande dopningshärva avslutades under 2011.

Sveriges Domstolar

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottmål kommer att öka från 90 900 till 103 600 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 14 procent.

Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet avgjorda brottmål kommer att öka från 92 600 till 103 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 11 procent.

Tabell 5. Prognos över inkomna brottmål 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Inkomna brottmål						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	87 602	92 435	90 906	94 300	97 400	100 500	103 600
Utv. i procent 2011-2015							14 %
Årlig förändring		4 833	-1 529	3 394	3 100	3 100	3 100
Utv. i procent mot föregående år		6 %	-2 %	4 %	3 %	3 %	3 %

Antalet inkomna brottmål har haft en ökande trend under 2000-talet. Domstolsverket utgår från att denna utveckling fortsätter i takt med ökat utflöde från Polisen och Åklagarmyndigheten. Då sambandet mellan antal inkomna brottmål och avgjorda brottmål är starkt antas även avgjorda brottmål öka.

Tabell 6. Prognos över avgjorda brottmål 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Avgjorda brottmål						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prognos	86 050	90 764	92 616	95 200	97 800	100 400	103 000
Utv. i procent 2011-2015							11 %
Årlig förändring		4 714	1 852	2 600	2 600	2 600	2 600
Utv. i procent mot föregående år		5 %	2 %	3 %	3 %	3 %	3 %

Kriminalvården

Prognosen indikerar att antalet häktade kommer att öka från 1 568 till 1 650 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 5 procent.

Antalet fängelsedömda beräknas minska från 4 718 till 4 540 mellan 2011-2015, vilket är en minskning med ca 4 procent. Det beror främst på att antalet lagakraftvunna fängelsedomar med strafftider under ett år tenderar att minska.

Prognosen för frivården totalt indikerar en ökning från 14 043 till 14 500 mellan 2011-2015, vilket innebär en ökning med ca 3 procent. För frivården totalt innebär årets prognos en något lugnare utveckling jämfört med förra årets prognos, vilket beror på att den tidigare klientökningen förbytts till en mindre nedgång.

För Kriminalvården innebär detta totalt en ökning med ca 360 klienter, det vill säga ca 2 procent, under prognosperioden.

Tabell 7. Prognos över klienter i Kriminalvården 2012-2015 samt faktiska värden för 2009-2011

	Medeltal klienter i Kriminalvården						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Häktade	1 462	1 514	1 568	1 570	1 600	1 630	1 650
Utv. i procent 2011-2015							5 %
Årlig förändring	4	52	54	2	30	30	20
Utv. i procent mot föregående år	0 %	4 %	4 %	0 %	2 %	2 %	1 %
Övriga i häkte	99	82	69	70	70	70	70
Fängelsedömda	4 926	4 832	4 718	4 680	4 640	4 590	4 540
Utv. i procent 2011-2015							-4 %
Årlig förändring	12	-94	-114	-38	-40	-50	-50
Utv. i procent mot föregående år	0 %	-2 %	-2 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %
Frivård	14 271	14 216	14 043	14 150	14 290	14 350	14 500
Utv. i procent 2011-2015							3 %
Årlig förändring	516	-55	-173	107	140	60	150
Utv. i procent mot föregående år	4 %	0 %	-1 %	1 %	1 %	0 %	1 %
Totalt	20 758	20 644	20 398	20 470	20 600	20 640	20 760
Utv. i procent 2011-2015							2 %
Årlig förändring	531	-114	-246	72	130	40	120
Utv. i procent mot föregående år	3 %	-1 %	-1 %	0 %	1 %	0 %	1 %

INLEDNING

Uppdraget från Regeringen

I likhet med de föregående tre åren fick Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården i regleringsbrev för 2011 i uppdrag att utveckla prognos- och analysarbetet för att förbättra möjligheterna att bedöma framtida verksamhetsvolym. Kriminalvården fick därutöver i uppdrag att samordna arbetet. Brå:s uppdrag är att bidra till att analysmetoderna genomgående håller hög kvalitet och ge myndigheterna stöd i arbetet. I uppdraget ingick att redovisa en gemensam rapport i samband med budgetunderlagen, inklusive en analys av tidigare lämnade prognoser relaterat till det faktiska utfallet.

Myndighetschefernas inriktningsbeslut

Den av myndighetscheferna beslutade inriktningen för arbetet 2011 var:

- § Fortsätta att ta fram prognoser med det tillvägagångssätt som hittills tillämpats.
- § Fortsätta att förfina de statistiska metoder som används.
- § Fortsätta mäta utfallet i förhållande till den lagda prognosen och analysera orsaker till eventuella avvikelser samt att utveckla en mer enhetlig metodik för uppföljning.
- § Göra insatser för att inleda och etablera ett erfarenhetsutbyte med liknande prognosarbeten i andra länder, med sikte på ytterligare metodutveckling och kvalitetssäkring.
- § Söka samarbete med externa referenspersoner.

Arbetet under 2011

Det gemensamma prognosarbetet under 2011 tog sin utgångspunkt i uppdraget från regeringen och den inriktning på arbetet som beslutades av de berörda myndighetscheferna och som angivits i förra årets rapport. Kort och sammanfattningsvis fokuserade arbetet under 2011 på följande delar.

Under året arbetade arbetsgruppen vidare och tog fram ytterligare en gemensam rapport med prognoser genom hela rättskedjan. Arbetsgruppen utvecklade både de statistiska metoderna och analysarbetet. I arbetet med de statistiska metoderna hade Brå en ledande roll. Det resulterade i förbättrade analyser av tidsserier och ett mer strukturerat tillvägagångssätt, samt att antalet använda statistiska metoder utökades. Under året testade Kriminalvården olika alternativa statistiska tillvägagångssätt, vilket ledde till att metoden för att ta fram myndighetens statistiska prognoser förändrades. För att öka kunskapen om hur bedömningsprognoser kan användas gjordes en litteraturöversikt, vilken återfinns i bilaga 1. Jämfört med förra årets rapport gjordes det också mer ingående uppföljningar av tidigare prognoser. Dessa redovisas i det sista kapitlet i rapporten.

För att få perspektiv på prognosarbetet och underlag för att förbättra prognosmetoderna togs det under året ett antal internationella initiativ. Det gjordes en genomgång av prognosverksamheterna i Nederländerna och Nya Zeeland, dessa beskrivs kortfattat i bilaga 1. Under the Stockholm Criminology Symposium 2011 arrangerade arbetsgruppen ett seminarium om prognoser i rättsväsendet ur ett rättskedjeperspektiv, där det gjordes presentationer av det svenska prognosarbetet och av liknande pågående prognosarbeten i Nederländerna och Tyskland. Under symposiet genomfördes även ett diskussionsmöte med internationella gäster, där grunden till framtida kontakter lades. I samband med symposiet tog arbetsgruppen också fram en sammanfatt-

ning av prognosverksamheten på engelska, för att underlätta internationellt utbyte av idéer och erfarenheter.

Under året etablerades ett samarbete med två externa referenspersoner, docent Anders Nilsson vid Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet och docent Peter Lindström vid Polismyndigheten i Stockholms län. Referenspersonerna lämnade värdefulla synpunkter och kommentarer på rapportens innehåll och struktur, som har använts för att ytterligare utveckla prognosarbetet.

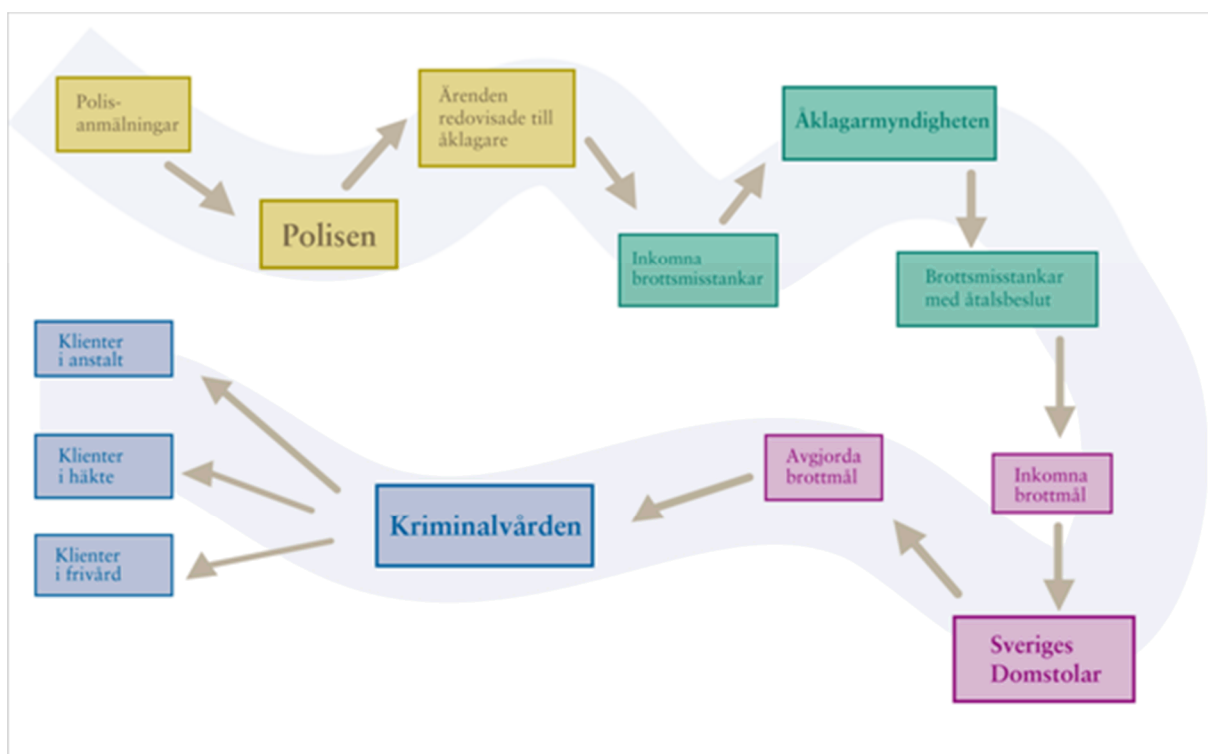
Metoder för att ta fram prognoserna

Det finns många olika sätt att ta göra prognoser på. I det följande beskrivs översiktligt vilka utgångspunkter, processteg och metoder som använts i det här fallet.

Utgångspunkt i en modell över rättskedjan

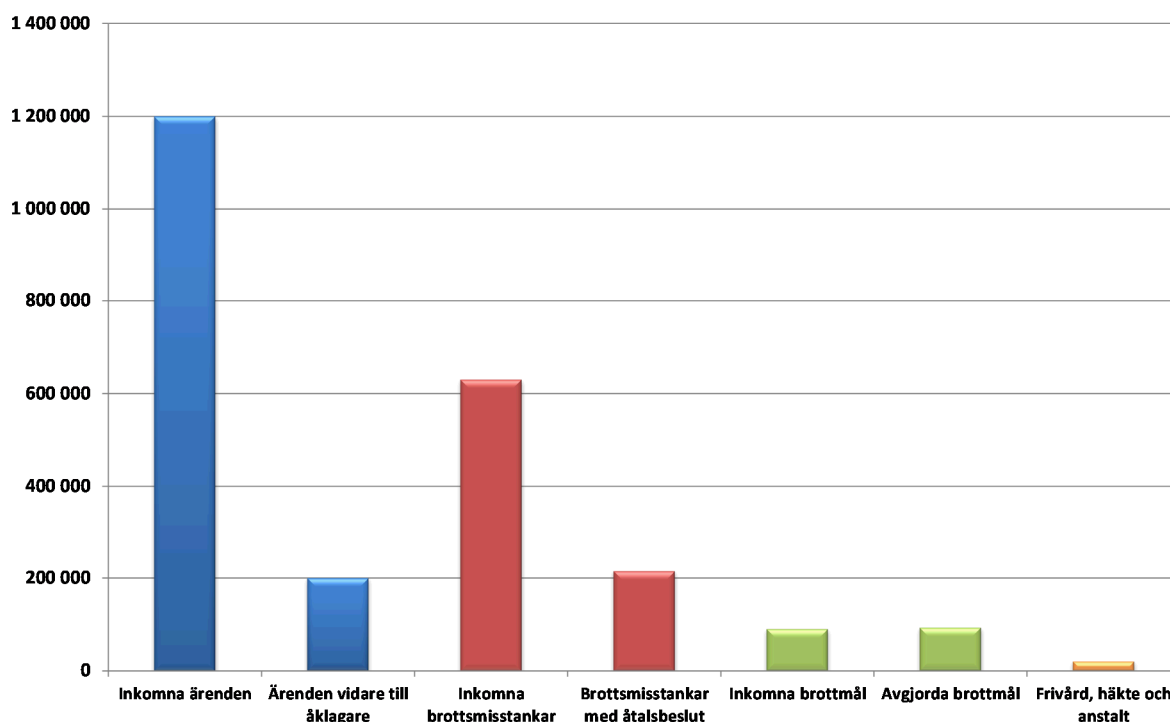
Den grundläggande utgångspunkten för prognoserna är en enkel modell som utgår från flödet av ärenden genom rättskedjan med anledning av brott. Redan första året för prognossamarbetet identifierade Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket en statistisk dataserie över den inkommande ärendevolymer till myndigheten, respektive en statistisk dataserie över den utgående ärendevolymer som förs över till nästa myndighet i rättskedjan. Kriminalvården å sin sida identifierade statistiska dataserier över det genomsnittliga antalet klienter uppdelade på de tre verksamhetsområdena häkte, anstalt och frivård. Den grundläggande modellen används fortfarande och visas i figur 1 nedan.

Figur 1. Ärendeflödet i rättskedjan

Modellen illustrerar rättskedjan med anledning av brott och samtidigt vilka ärendevolymer som det görs prognoser över. Innan presentationen av de processteg och metoder som tillämpas är det värt att notera karaktären på och omfattningen av dessa ärendevolymer, som de framstår genom de dataserier som används. Ärendevolymer framgår av figur 2 nedan.

Figur 2. Ärendevolymer i rättskedjan 2011

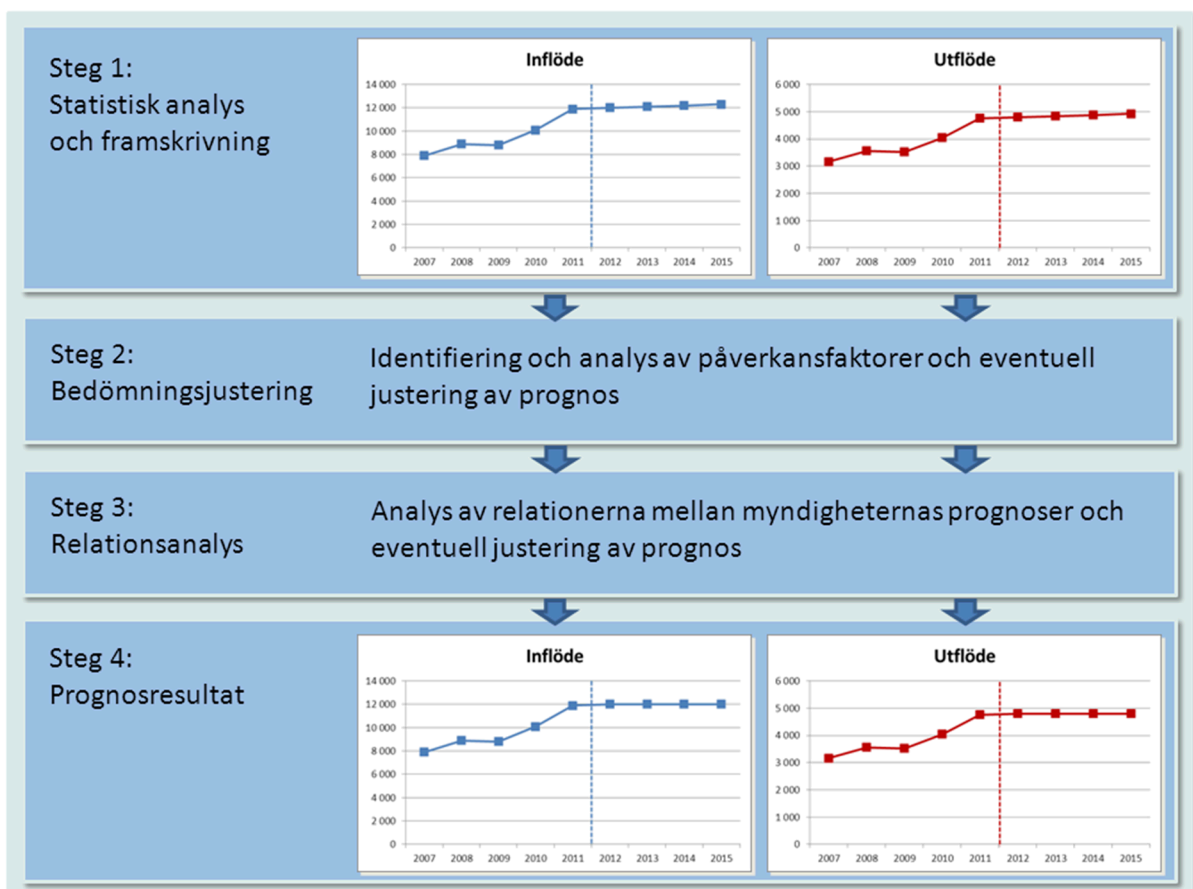
Först i kedjan återfinns inkomna ärenden till Polisen, som i modellen är antalet anmälningar. År 2011 var antalet ca 1 200 000. Den från Polisen utgående volymen är i modellen antalet ärenden redovisade till åklagare, som 2011 var lite drygt 200 000. Övergår man till inflödet av ärenden till Åklagarmyndigheten är de i modellen antalet inkomna brottsmisstankar, som 2011 var ca 630 000. Den från Åklagarmyndigheten utgående volymen är i modellen antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut, som 2011 var ca 215 000. Till domstolarna är inflödet av ärenden i modellen antalet inkomna brottmål, som 2011 var ca 90 000. Utflödet av ärenden i modellen är antalet avgjorda brottmål, som 2011 var ca 93 000. Sist i denna modell återfinns Kriminalvården, som redovisar det genomsnittliga antalet häktade, fängelsedömda och klienter i frivård. År 2011 var volymerna i dessa delar ca 1 600, 4 700 respektive 14 000 (sammanlagt ca 20 300).

Av uppenbara skäl är det betydligt fler ärenden i början av rättskedjan än i slutet. Av alla ärenden som upprättas med anledning av brott hos Polisen, är det enbart en del som leder till lagföring och än färre som leder till verkställighet av påföljd i Kriminalvården. Det finns dock ingen gemensam administrativ volymenhet som löper genom rättskedjan. Ärendevolymerna gäller och anges i olika enheter. Myndigheterna har som nämnts valt de volymer och enheter som passar bäst för att beskriva sina egna verksamheter. Därför kan inflödet av ärenden till Åklagarna som anges i antal inkomna brottsmisstankar, vara avsevärt fler än utflödet av ärenden från Polisen som anges i ärenden redovisade till åklagare. Det finns ett samband mellan volymerna i rättskedjan, men den är olika stark i olika delar och volymerna hänger inte ihop till den grad att förändringar i tidigare led med automatik resulterar i proportionerliga förändringar i senare led. Men i viss utsträckning ger förändringar i faktorer som ärendetillströmning, prioriteringar och produktivitet i tidiga led i rättskedjan konsekvenser i senare led.

Processteg och metoder

I figur 3 nedan presenteras översiktligt de analyssteg som används i prognosarbetet. I det första steget tas det fram rent statistiska framskrivningar fyra år framåt i tiden för de dataserier som beskriver de ärendevolymer som ingår i modellen. I denna del är uppgiften inte att väga in sakkunskap om verksamheterna, utan att få ut så mycket information som möjligt ur de statistiska dataserierna. Processteget resulterar i grundläggande och rent statistiska prognoser över de sammanlagt 9 volymer som ingår i prognosmodellen, från inflödet av ärenden till polisen till antalet personer i de tre verksamhetsområdena inom Kriminalvården. Metoderna för att ta fram dessa statistiska framskrivningar har utvecklats under åren. Hållningen är att framskrivningar ska göras utifrån enhetliga grundprinciper som är väl förankrade i den statistiska metodläran.

Figur 3. Processteg för prognosarbete inom rättsväsendet

I steg två görs det en analytisk genomgång av vilka faktorer som påverkar ärendevolymer under de närmaste åren. Analytiskt indelas de i externa och interna påverkansfaktorer. Externa faktorer kan exempelvis vara utformningen av lagstiftningen, såväl straffrätten som de regleringar som styr de myndighetsspecifika verksamheterna. Andra externa påverkansfaktorer kan vara samhällsekonomi, kriminalpolitiska prioriteringar, internationalisering, demografiska förändringar och teknikutveckling. Interna påverkansfaktorer kan exempelvis vara förutsättningarna för kompetensförsörjning, effektivitetsutveckling, myndighetsspecifik teknikutveckling samt myndigheternas egna prioriteringar. Analyserna i dessa delar grundar sig på faktaunderlag som utredningar och planeringsdokument av olika slag och på bedömningar från sakkunniga, i och utanför arbetsgruppen. Faktorer som bedöms som relevanta tolkas i ljuset av om de kan antas påverka ärendevolymer under den kommande fyraårsperioden utöver vad som framgår

av de statistiska framskrivningarna. Om så bedöms vara fallet justeras de rent statistiska prognoserna, vilket innebär att det görs så kallade bedömningsjusteringar.

Med tiden har inslaget av justeringar utifrån bedömningar av påverkansfaktorer minskat och i årets rapport har det endast gjorts justeringar i några enstaka fall. Bakgrunden till det minskande inslaget är att bedömningsunderlagen efter hand ansetts vara för osäkra, eftersom de sammantaget i jämförelse med de faktiska utfallen lett till överskattningar. Utvärderingar av tidigare lagda prognoser visar flera exempel på överskattningar. Den genomgång av metodlitteraturen som utförts i år bekräftar att bedömningsjusteringar kan vara svåra att hantera och riskerar att leda till systematiska överskattningar. Erfarenhet visar att mer statistiska metoder är att föredra, dels eftersom tillgången på statistiska dataserier är god, dels för att faktorers påverkan ofta är svåra att kvantifiera. I bilaga 1 redogörs för förutsättningarna att arbeta med bedömningsprognoser.

I steg tre kontrolleras prognoserna i en särskilt framtagen relationsmodell. I modellen jämförs alla prognoser med varandra. Det finns då möjligheter att kontrollera om de inbördes relationerna är logiska och i samklang med varandra. Modellen med årets prognoser och en stor uppsättning relationstal återfinns i bilaga 2. I förekommande fall görs justeringar utifrån dessa kontroller. I steg fyra är prognoserna klara. De bygger då främst på de rent statistiska framskrivningarna, men i enstaka fall även på justeringar utifrån bedömningar av inflytande från påverkansfaktorer och på smärre justeringar utifrån analyser med relationsmodellen.

Flertalet prognoser görs i en gemensam brottsindelning

Analysstegen som beskrivs i modellen ovan genomförs ofta uppdelade i olika brottskategorier. För att öka möjligheterna till detaljerade analyser och bedömningar är flertalet av ärendevolymerna indelade i tio brottskategorier. Det gäller ärendevolymerna för Polisen, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården. Undantaget är ärendevolymerna för Sveriges Domstolar, som inte är möjliga att dela in på samma sätt. Utgångspunkten är genomgående den brottsindelning som används inom Kriminalvården, beskriven nedan (tabellförkortningar i parentes). Man bör dock ha i åtanke att komplexiteten i handläggningen inte avspeglas i denna övergripande indelning. Kategorin våldsbrott rymmer exempelvis såväl mord som olaga hot.

Den gemensamma brottsindelningen

- § Våldsbrott
- § Sexualbrott
- § Tillgreppsbrott (tillg.brott)
- § Rån
- § Bedrägeri, förskingring och borgenärsbrott (BrB 9-11)
- § Brott mot allmänhet och stat (BrB 13-21)
- § Trafikbrott, ej hastighetsöverträdelse, ej rattfylleri (trafikbrott)
- § Rattfylleri, även grovt rattfylleri (rattfylleri)
- § Narkotikabrott, smuggling (nark.brott)
- § Övriga brott (övriga)

Undantaget prognoserna över brottmål i domstolarna görs alltså alla andra prognoser med dataserier som är uppdelade i dessa brottskategorier. Därefter summeras de enskilda delprognoserna för brottskategorierna till att bli de sammanlagda prognoserna över ärendevolymerna i modellen. I respektive kapitel med myndigheternas prognoser redovisas i förekommande fall såväl

de uppdelade som de sammanlagda prognoserna. I sammanfattningen redovisas endast de sammanlagda prognoserna.

Prognoser med betydande osäkerhet

Prognoser är utsagor om framtiden som ska reducera osäkerheten om den framtida utvecklingen. Prognoser över komplexa förhållanden kan dock aldrig göra anspråk på att ge förutsägelser som träffar helt rätt, hur logiska och teoretiskt väl utprovade de använda modellerna än är. De skenbart exakta siffror som redovisas i den här rapporten ska därför inte övertolkas. Prognoserna som presenteras kan dock ge en viktig vägledning om vad som kan förväntas under de närmaste åren, givet befintliga kunskaper om tidigare utveckling och förmodad påverkan från analyserade faktorer.

Ett vanligt sätt att stärka uppfattningen om den framtida utvecklingen är att komplettera den lagda prognosen med alternativa prognoser eller prognosintervall. Det förtydligar det faktum att så gott som alla prognoser är förenade med betydande osäkerhet, en osäkerhet som dessutom växer ju längre in i framtiden som prognosen sträcker sig. I det aktuella sammanhanget läggs emellertid ett stort antal prognoser genom rättskedjan, vilket gör att det inte bedöms vara ändamålsenligt att redovisa konfidensintervall³ eller alternativa scenarier. Löpande ses dock både metoderna och redovisningssätten över, vilket kan komma att leda till andra former av redovisningar i framtiden.

Inslagen av osäkerhet får inte tas som intäkt för att inte göra prognoser. Prognosavvikelsen, skillnaden mellan prognos och utfall, är möjlig att analysera och sådana utvärderingar blir ett allt viktigare inslag i det här prognosarbetet. I slutet av rapporten finns ett kapitel där tidigare lagda prognoser följs upp och bedöms.

³ Ger ett intervall som skattar osäkerheten för given konfidensgrad. Vanligtvis används konfidensgraden 95 %, vilket innebär att sannolikheten att utfallet kommer att hamna inom intervallet är 95 %.

POLISEN

Bakgrund

Polisen är den första länken i rättskedjan, där inflödet (inkomna ärenden) bearbetats på olika sätt för att resultera i ett utflöde (ärenden redovisade till åklagare) som levereras till nästa länk i rättskedjan, Åklagarmyndigheten.

Polisen använder flera ärendehanteringssystem ur vilka det går att hämta uppgifter om verksamheten. Uppgifter om inkomna ärenden och ärenden redovisade till åklagare registreras i RAR (Rationell anmälningsrutin) respektive PUST (Polisens utredningsstöd) och har tagits fram ur VUP (Polisens system för verksamhetsuppföljning). Verksamhetsutfallet registreras för olika brottskoder, som grupperas i brottskategorier och som i sin tur grupperas i brottsområden.

Under perioden, 2004-2011, har antalet inkomna ärenden ökat med ca 64 200 (6 procent), samtidigt som antalet ärenden redovisade till åklagare ökat med ca 27 800 (16 procent). Den största delen av ökningen förklaras av fler redovisade bedrägeri- och narkotikabrottsärenden. Tidigare jämförelseår än 2004 är inte möjliga att använda eftersom trafikbrotten för tidigare år inte finns med i VUP.

Prognosen indikerar att antalet inkomna ärenden kommer att öka från 1 229 582 till 1 264 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 3 procent.

Prognosen indikerar vidare att antalet ärenden redovisade till åklagare kommer att öka från 201 323 till 216 600 mellan åren 2011-2015, vilket är en ökning med ca 8 procent.

Metod

Beskrivning och analys av data

De data som används för prognoserna är statistiska uppgifter om inkomna ärenden (inflöde) och ärenden redovisade till åklagare (utflöde). Både in- och utflödet av ärenden har som tidigare indelats enligt Kriminalvårdens tio brottskategorier. Därmed blir det enklare att följa utvecklingen genom rättskedjan.

Statistisk framskrivning

Årets prognos har, i likhet med föregående års, utgått från en statistisk trendframskrivning. Framskrivningen har prövats med utgångspunkt från:

- § Vilken typ av statistisk trendframskrivning som är lämplig för respektive dataserie.
- § Rimligheten i att perioden med kända värden har begränsats till 2004-2011.
- § Hur olika års extremvärden (s.k. outliers) påverkat framskrivningen.
- § Vilken modell som anpassade sig bäst på historiska data, det vill säga vilken modell som historiskt sett gav minst modellfel.⁴

Prövningen har resulterat i att logaritmisk trendframskrivning använts för såväl in- som utflödet avseende våldsbrott, sexualbrott, tillgreppsbrott, trafikbrott, rattfylleri, narkotikabrott och övriga brott. Linjär framskrivning har använts för såväl in- som utflödet avseende rån och BrB 13-21.

⁴ Medelfelet i procent, MAPE, används som mått på prognosfelet.

Utvecklingen av antalet rån karakteriseras av relativt kraftiga variationer vilket gör att en prognos är svår att göra. För att minimera fel i prognosen för rån har därför kraftiga öknings i utvecklingen tagits bort för två år och ersatts med ett medeltal för året innan respektive efter. Slutligen har en blandning av linjär och logaritmisk trendframskrivning använts för såväl in- som utflödet avseende BrB 9-11. Anledningen till detta är att utvecklingen inom denna brottskategori under de senaste åren inte uppvisar någon tydlig trend.

Tabell 8. Val av modell för de olika brottskategoriernas in- respektive utflöde 2011

Brottskategorier	Inflöde	Utflöde
Våldsbrott	Logaritmisk	Logaritmisk
Sexualbrott	Logaritmisk	Logaritmisk
Tillgreppsbrott	Logaritmisk	Logaritmisk
Rån	Linjär	Linjär
BrB 9-11	Logaritmisk/linjär	Logaritmisk/linjär
BrB 13-21	Linjär	Linjär
Trafikbrott	Logaritmisk	Logaritmisk
Rattfylleri	Logaritmisk	Logaritmisk
Narkotikabrott	Logaritmisk	Logaritmisk
Övriga	Logaritmisk	Logaritmisk

Påverkansfaktorer

Identifiering och analys av interna och externa påverkansfaktorer har genomförts inom Rikspolisstyrelsens huvudkontor. Detta arbete har haft två huvudinriktningar. Den första har varit att bedöma den fortsatta relevansen avseende de påverkansfaktorer som redovisats i tidigare rapporter. Den andra har varit att identifiera de för framtiden mest relevanta nya påverkansfaktorerna.

Slutlig prognos

De slutgiltiga prognoserna fastställdes genom en analys av resultatet av de statistiska framskrivningarna tillsammans med påverkansfaktorernas eventuella betydelse.

Prognos

Påverkansfaktorer

Omvärldsanalysen har bestått i att identifiera faktorer i in- och omvärlden som påverkar och som kommer att kunna påverka Polisens in- och utflöde. Den historiska ärendeutvecklingen är en direkt konsekvens av den påverkan olika faktorer för närvarande utövar och som de utövat tidigare. Inriktningen har därför varit att identifiera de faktorer som i dagsläget utövar påverkan på in- och utflödet samt befintliga eller nya faktorer, som troligen kommer att påverka respektive flöde i framtiden.

Inledningsvis kan sägas att Polisen, liksom var fallet i förra årets prognosrapport, inte justerar den statistiska trendframskrivningen med anledning av identifierade påverkansfaktorer. Orsakerna till detta är främst två.

1. Förmågan att identifiera alla de faktorer som i nuläget påverkar eller har påverkat ärendeutvecklingen samt bedöma påverkansgraden är starkt begränsad.
2. Förmågan att bedöma identifierade faktorerers framtida påverkan både i tid och omfattning är också starkt begränsad.

De internationella utblickar som gjorts under 2011 visar också att även mycket komplexa analysmetoder, där ett stort antal påverkansfaktorer beaktas, har svårt att träffa rätt när det gäller prognoser i rättskedjan.

Trots detta har ett antal faktorer som primärt bedöms kunna komma att påverka ärendeflödet identifierats. De in- och omvärldsfaktorer som bedömts kunna påverka in- eller utflödet utöver trenden under prognosperioden är:

- § Utökningen till totalt 20 000 poliser
- § Införandet av Polisens nya utredningsstöd (Pust)
- § Regeringsuppdraget avseende åtgärder mot livsstilskriminellas brottslighet⁵
- § Pågående utredning om en ny organisation för polisen⁶

Bedömningen när det gäller ökningen av antalet poliser till 20 000 är fortsatt att detta kommer att påverka inflödet och på sikt även utflödet inom olika brottskategorier. Fler poliser ger möjlighet till en ökad synlighet, vilket exempelvis kan ha både en dämpande och ökande effekt på inflödet av ärenden. Ökad synlighet vid brottsfrekventa tidpunkter, på brottsutsatta platser kan ha en dämpande effekt bland annat på våld i offentlig miljö, men ökad synlighet kan i vissa fall också leda till en ökad anmälningsbenägenhet.⁷

Pust bedöms kunna få en ökande effekt på både in- och utflödet hos Polisen. Det nya it-stödet bör kunna frigöra arbetstid och även medföra ett kvalitativt högre utredningsarbete. Del 1 av Pust har under andra halvan av 2011 införts i hela landet.⁸ Del 2 av Pust planeras att vara införd till årsskiftet 2013/2014. Denna del omfattar alla brott inom kategorierna brott mot person och förmögenhetsbrott, specialstraffrättsliga brott samt resterande trafikbrott och utgör således en stor volym ärenden. Här bör även nämnas att införande- och omställningsarbetet för denna del kan komma att ta resurser i anspråk vid polismyndigheterna, framför allt under 2013.

Rikspolisstyrelsen fick i juni 2011 i uppdrag av regeringen att vidta åtgärder mot livsstilskriminellas brottslighet. Uppdraget ska slutredovisas den 1 mars 2014. En vägledning för hur polismyndigheterna ska arbeta mot och identifiera de livsstilskriminella ska tas fram. En nationell satsning mot dessa livsstilskriminella ska initieras från och med 2012. Åtgärder kommer att riktas mot de personer som står för en oproportionerligt stor andel av brottsligheten. Målet med åtgärderna ska vara att lagföra dem eller att på annat sätt förhindra att de kan fortsätta sin brottsliga verksamhet, vilket bör kunna påverka framförallt ärendeinflödet till Polisen.⁹

Mycket talar för att utredningen om en ny organisation för polisen i sin redovisning, som ska lämnas senast den 31 mars 2012, sannolikt kommer att föreslå en enmyndighetslösning. På längre sikt kan en mer effektiv brottsbekämpande verksamhet förväntas, inledningsvis kan dock omställningen medföra viss minskning av produktiviteten.

⁵ Uppdrag till Rikspolisstyrelsen att vidta åtgärder mot livsstilskriminellas brottslighet; regeringsbeslut 2011-06-30, Ju/2011/5006/PO.

⁶ Regeringens kommittédirektiv 2010:75.

⁷ I Peter Lindströms studie Fler poliser – färre brott? Linnéuniversitetet #002-2011, redovisas t.ex. vissa samband när det gäller inflödet av narkotikabrottslighet och bostadsinbrott samt för uppkläring av brott.

⁸ I del 1 hanteras anmälan och brottsutredning av snatteri, brott mot knivlagen, ringa narkotikabruk, rattfylleri, sjöfylleri och olovlig körning.

⁹ I Brå:s tidning Apropå 2008/3 beskrivs hur polisen i England och Wales i ett liknande projekt år 2004 minskade brottsligheten när det gällde vissa brottstyper och att lagföringen av de berörda personerna minskade.

Ytterligare invärldsfaktorer som även i mindre omfattning bedöms kunna påverka framför allt utflödet av ärenden är Polisens fortsatta och kommande arbete inom följande områden:

- § Mängdbrott
- § Samverkan mellan Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna mot mängd- och seriebrottslighet
- § Ungdomsbrottslighet
- § Brott i nära relationer
- § Prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Polisens utredningsarbete när det gäller mängdbrott kommer att påverkas av den föreslagna/beslutade ändringen när det gäller beslut om förundersökningsbegränsning¹⁰, se vidare under Åklagarmyndighetens avsnitt. Detta kan påverka utflödet till Åklagarmyndigheten men inga justeringar på prognoserna har gjorts eftersom bedömningen är att det sannolikt påverkar antalet brott mer än antalet ärenden, som är den enhet som Polisen redovisar. Dessutom kan inte kontroller enkelt genomföras av hur dessa typer av brott fördelar sig per ärende i dag. Även arbetet med ungdomsbrottsutredningar kommer att påverkas om förslaget/beslutet om ändrat förundersökningsledarskap¹¹ går igenom.

En ökning av utflödet av ärenden kan också komma att påverkas positivt genom att Europol blivit effektivare med ökat operativt arbete, ökad underrättelseverksamhet och fler sammankopplade datasystem för till exempel spår- och personregister mellan medlemsländerna i EU. Under 2012 planeras t.ex. att fordons- och dna-registren ska kunna samköras.

Som nämnts ovan är dock bedömningen att den eventuella påverkan från in- och omvärldsfaktorer så osäker att det inte finns grund för att justera de statistiska framskrivningarna. De slutgiltiga prognoser som lämnas är således identiska med de statistiska framskrivningarna.

Prognos inflöde

Prognosen indikerar att antalet inkomna ärenden kommer att öka från 1 229 582 till 1 264 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 3 procent.

¹⁰ Förundersökningsbegränsning innebär att en förundersökning läggs ned av processekonomiska skäl. Det vanligaste fallet är när en och samma person misstänks för flera brott samtidigt då åklagare kan lägga ned förundersökningen avseende vissa brott.

¹¹ I proposition 2011/12:10 Ändrade regler om förundersökningsledning och förundersökningsbegränsning förslås att polismyndighet ska kunna leda förundersökning i fler fall än idag i utredningar där den misstänkte inte fyllt 18 år .

Tabell 9. Prognos över inkomna ärenden 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

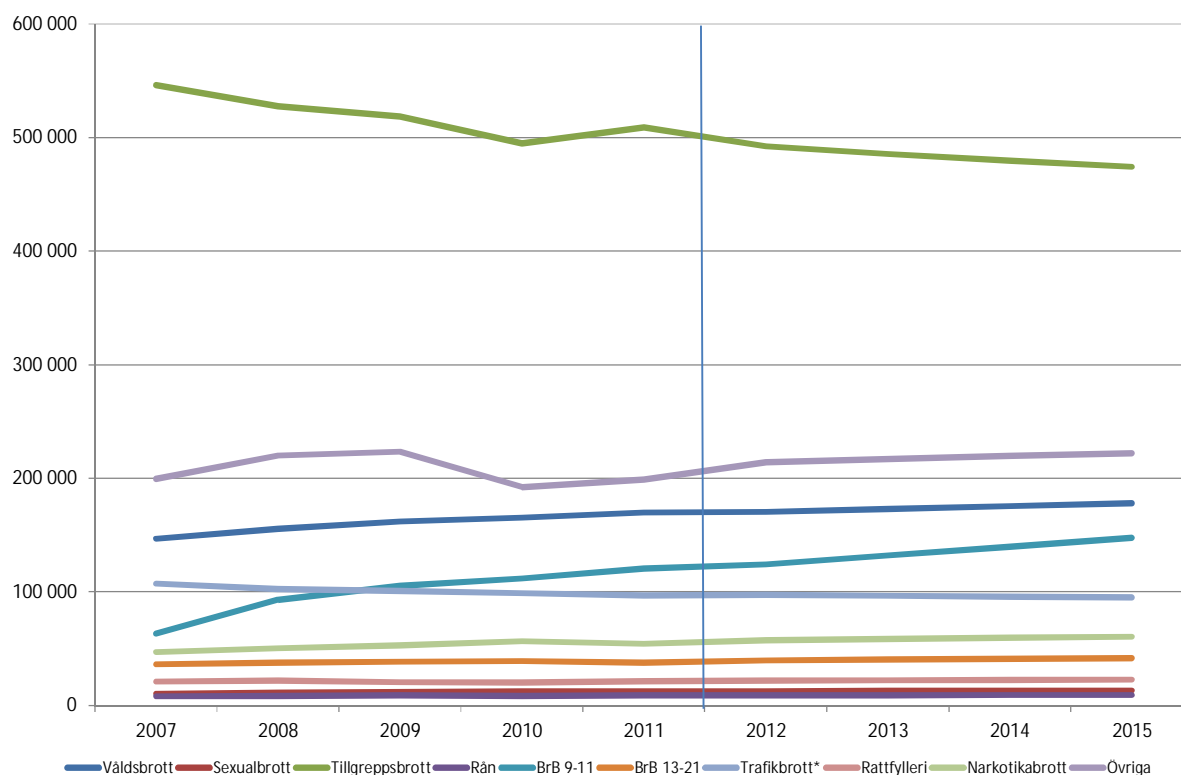
Kategori	Inkomna ärenden									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Våldsbrott	146 737	155 355	161 966	165 357	169 883	170 400	173 100	175 600	177 900	
Sexualbrott	10 316	11 508	11 867	12 680	12 692	12 700	12 900	13 100	13 200	
Tillgreppsbrott	546 217	527 566	518 524	494 815	508 739	492 200	485 600	479 700	474 200	
Rån	8 104	8 325	8 970	8 545	9 056	8 900	9 000	9 100	9 200	
BrB 9-11	63 431	93 031	105 353	111 818	120 512	124 100	132 000	139 800	147 400	
BrB 13-21	36 102	37 682	38 445	39 154	37 584	39 600	40 300	41 000	41 700	
Trafikbrott*	107 292	102 489	100 622	98 767	96 880	97 400	96 500	95 800	95 000	
Rattfylleri	21 060	21 875	20 583	20 128	21 125	21 900	22 200	22 500	22 700	
Narkotikabrott	47 007	50 279	52 645	56 589	54 207	57 200	58 400	59 600	60 600	
Övriga	199 423	219 880	223 399	192 200	198 904	214 100	217 000	219 600	222 000	
Totalt	1 185 689	1 227 990	1 242 374	1 200 053	1 229 582	1 238 500	1 247 200	1 255 600	1 264 000	

*Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2012-2015 är avrundat till närmaste hundratal.

Beskrivningen av utvecklingen kompletteras med en jämförelse mellan perioden 2007-2010 (referensperiod) och den prognostiserade utvecklingen 2012-2015. Det innebär att jämförelsen sker mellan två lika långa perioder.

Figur 4. Prognos över inkomna ärenden 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

* Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser

För de flesta brottskategorier prognostiseras en fortsatt ökad trend. Vid en jämförelse av perioden 2007-2010 med 2012-2015 är den procentuella förändringen högre under den senare prognostiserade perioden, vilket framgår av tabellen ovan.

Sammantaget innebär prognosen att det totala antalet inkomna ärenden procentuellt sett kommer att öka, dessutom i något större omfattning 2012-2015 än under perioden 2007-2010. Pro-

gnosen innebär att antalet inkomna ärenden förväntas öka med ca 25 500 åren 2012-2015, jämfört med ca 14 000 åren 2007-2010.

Ökat inflöde

Inflödet prognostiseras att öka under perioden 2012-2015 för brottskategorierna våldsbrott, sexualbrott, rån, BrB 9-11, BrB 13-21, rattfylleri, narkotikabrott och övriga.

Prognosen för vålds- och sexualbrott innebär att antalet inkomna ärenden kommer att fortsätta öka enligt trenden under perioden 2012-2015. Den procentuella förändringen är emellertid lägre 2012-2015 jämfört med perioden 2007-2010. För BrB 9-11 prognostiseras också en fortsatt ökning av inflödet under 2012-2015. Det är den mycket stora ökningen av bedrägeribrott under senare år som ligger bakom inflödesökningen för BrB 9-11. Den uppskattade fortsatta ökningen under 2012-2015 bygger främst på att antalet inkomna bedrägeribrottsärenden kommer att fortsätta att öka. Prognosen är dock något osäker, då bedrägeribrott under senare år uppvisat stora förändringar i inflödet bl.a. beroende på nya modus och tekniska möjligheter, vilket är en utveckling som förväntas fortsätta. Brottskategorin BrB 13-21 prognostiseras att öka mellan 2012-2015. Även för narkotikabrott prognostiseras en fortsatt ökning 2012-2015. Den procentuella ökningstakten förväntas dock bli något lägre än 2007-2010.

Minskat inflöde

Inflödet prognostiseras att minska under perioden 2012-2015 för brottskategorierna tillgreppsbrott och trafikbrott.

Den avtagande trenden för tillgreppsbrott antas fortsätta under den prognostiserade perioden. Den minskande trenden avser i första hand tillgrepp av, ur och från bilar. Det innebär att prognosen i stort sett bygger på ett fortsatt minskat antal inkomna ärenden för dessa typer av brott. Inkomna trafikbrottsärenden (exklusive rattfylleri och hastighetsöverträdelser) bedöms minska under 2012-2015, precis som 2007-2010.

Fördjupad redovisning av inflödet för brott mot person

Polisens brottskategori brott mot person (våldsbrott och övriga brott mot person) motsvaras till stor del av Kriminalvårdens kategori våldsbrott. Den största skillnaden mellan kategoriseringarna är att rån samt våld och hot mot tjänsteman inte är våldsbrott enligt Kriminalvårdens indelning, medan de ingår som våldsbrott i Polisens kategorisering. I syfte att förtydliga utvecklingen har brott mot person delats upp i tre underkategorier: (1) grov, (2) normal och (3) ringa. Förenklat består kategori 1 och 2 av våldsbrott, medan kategori 3 utgörs av övriga brott mot person. Det finns tydliga skillnader mellan brottstypernas allvarlighetsgrad. Även om utredningsföretsättningarna och allvarlighetsgraden inom respektive underkategori varierar, finns det ändå en tydlig genomsnittlig skillnad mellan kategorierna. I tabellen nedan redovisas utfallet för 2011.

Tabell 10. Antal inkomna ärenden för våldsbrott och övriga brott mot person enligt Polisens indelning av brottsligheten i Polisens resultatrapporter (PRR) 2007-2011 indelad i tre kategorier

Kategori	2007	2008	2009	2010	2011	Andel av totalt 2011	Andel av totalt 2007
Grov	12 157	13 227	13 786	14 062	14 372	6,9 %	6,8 %
Normal	123 898	128 739	131 597	135 700	137 939	66,6 %	69,1 %
Ringa	43 312	48 259	53 666	54 776	54 872	26,5 %	24,1 %
Totalt	179 367	190 225	199 049	204 538	207 237	100,0 %	100,0 %

Inflödet har totalt ökat med 16 procent mellan 2007-2011 (grov: 18 procent, normal: 11 procent, och ringa: 27 procent). Proportionerna mellan kategorierna har dock inte förändrats i någon större omfattning. Det har skett en smärre omfördelning från kategorin normal till kategorin ringa.

Prognos utflöde

Prognosen indikerar att antalet ärenden redovisade till åklagare kommer att öka från 201 300 till 216 600 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 8 procent. För utflödet prognostiseras i huvudsak en ökande trend bland brottskategorierna under perioden 2012-2015.

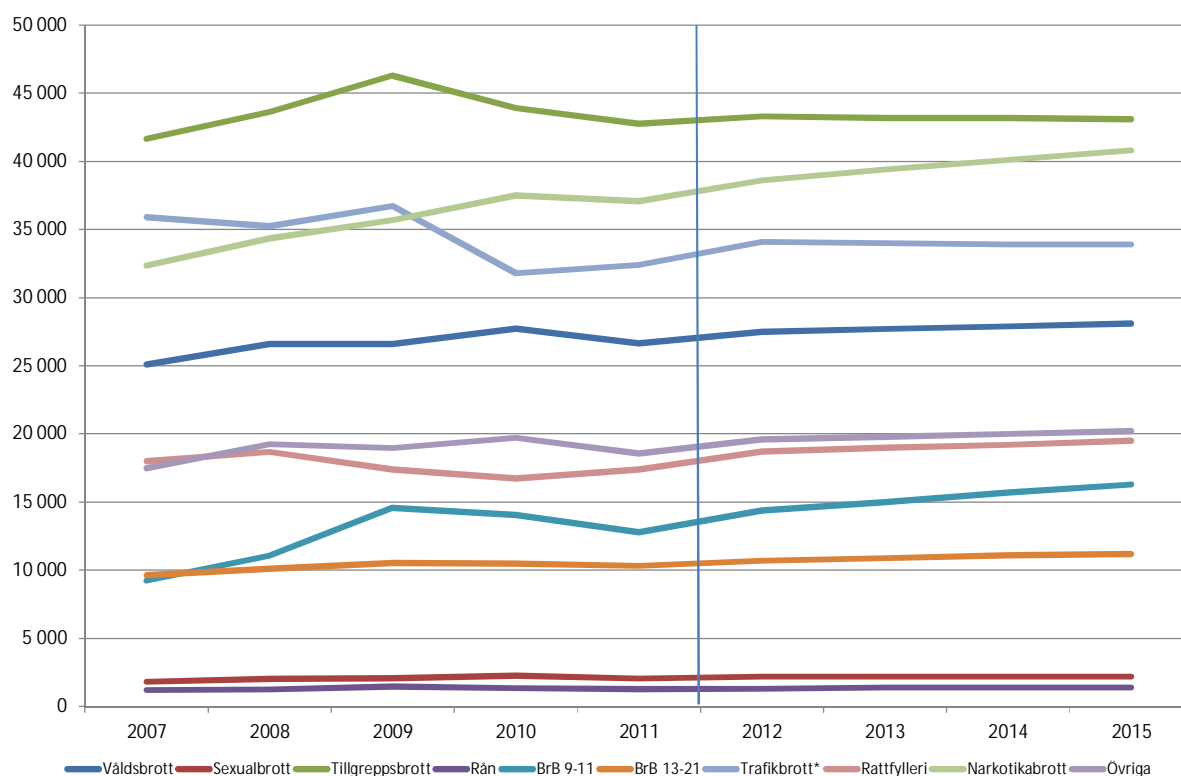
Tabell 11. Prognos över ärenden redovisade till åklagare med åtalsbeslut 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Kategori	Ärenden redovisade till åklagare								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Våldsbrott	25 100	26 606	26 607	27 719	26 649	27 500	27 700	27 900	28 100
Sexualbrott	1 822	2 029	2 065	2 255	2 055	2 200	2 200	2 200	2 200
Tillgreppsbrott	41 648	43 624	46 293	43 905	42 762	43 300	43 200	43 200	43 100
Rån	1 221	1 262	1 476	1 355	1 279	1 300	1 400	1 400	1 400
BrB 9-11	9 246	11 080	14 589	14 061	12 785	14 400	15 000	15 700	16 300
BrB 13-21	9 635	10 116	10 544	10 495	10 329	10 700	10 900	11 100	11 200
Trafikbrott*	35 913	35 234	36 722	31 806	32 415	34 100	34 000	33 900	33 900
Rattfylleri	18 015	18 684	17 381	16 729	17 406	18 700	19 000	19 200	19 500
Narkotikabrott	32 354	34 359	35 688	37 512	37 073	38 600	39 400	40 100	40 800
Övriga	17 482	19 239	18 964	19 726	18 570	19 600	19 800	20 000	20 200
Totalt	192 436	202 233	210 379	205 563	201 323	210 400	212 600	214 700	216 600

*Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2012-2015 är avrundat till närmaste hundratal.

Figur 5. Prognos över ärenden redovisade till åklagare med åtalsbeslut 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

* Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser

Sammantaget innebär prognosen att det totala antalet ärenden redovisade till åklagare relativt sett kommer att öka under perioden 2012-2015, dock i långsammare takt än under 2007-2010.

Ökat utflöde

Utflödet prognostiseras att öka under perioden 2012-2015 för brottskategorierna våldsbrott, sexualbrott, rån, BrB 9-11, BrB 13-21, rattfylleri, narkotikabrott och övriga.

Prognosen för våldsbrott och sexualbrott innebär att antalet ärenden redovisade till åklagare kommer att fortsätta öka något under perioden 2012-2015. Detsamma gäller för brottskategorin rån. För BrB 9-11 och BrB 13-21 bedöms antalet redovisade ärenden också fortsätta att öka, om än i något mindre omfattning än under perioden 2007-2010. Efter att ha minskat under perioden 2007-2010, prognostiseras brottskategorin rattfylleri istället öka under perioden 2012-2015. Även för narkotikabrott prognostiseras en fortsatt ökning 2012-2015, men ökningstakten bedöms avta jämfört med 2007-2010. Brottskategorin övriga brott prognostiseras också att öka under perioden 2012-2015. Detta är dock en brottskategori som tidigare uppvisat stora variationer, framför allt vad gäller skadegörelsebrott, varför prognosen bedöms som osäker.

Minskat utflöde

Utflödet prognostiseras att fortsätta minska under perioden 2012-2015 för brottskategorierna tillgrepsbrott och trafikbrott, dock i betydligt långsammare takt än under perioden 2007-2010.

Fördjupad redovisning av utflödet för brott mot person

Tabell 12. Antal ärenden redovisade till åklagare för våldsbrott och övriga brott mot person enligt Polisens indelning av brottsligheten i Polisens resultatrapporter (PRR) 2007-2011 indelad i tre kategorier

Kategori	2007	2008	2009	2010	2011	Andel av totalt 2011	Andel av totalt 2007
Grov	3 900	4 386	4 339	4 360	4 246	12,2 %	12,1 %
Normal	25 252	26 382	26 927	28 495	27 643	79,4 %	78,2 %
Ringa	3 126	3 258	3 408	3 590	2 929	8,4 %	9,7 %
Totalt	32 278	34 026	34 674	36 445	34 818	100,0 %	100,0 %

Utflödet har totalt ökat med 8 procent mellan 2007-2011 (grov: 9 procent, normal: 9 procent, och ringa: - 6 procent). Proportionerna mellan kategorierna har dock inte förändrats i någon större omfattning. Kategorin ringa har ökat sin andel något, medan kategorin normal minskat något.

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Bakgrund

Åklagarmyndigheten är den andra länken i rättskedjan, där inflödet (inkomna brottsmisstankar) bearbetats på olika sätt för att resultera i ett utflöde (antal brottsmisstankar med åtalsbeslut) som levereras till nästa länk i rättskedjan, Sveriges Domstolar. Det viktigaste underlaget för Åklagarmyndighetens bedömning av den framtida verksamhetsvolymen är utvecklingen av inkomna ärenden och brottsmisstankar fördelade på olika brottstyper. Inflödet till Åklagarmyndigheten kommer till största del från Polisen, men en mindre del kommer också från Skatteverket, konkursförvaltare samt från olika tillsynsmyndigheter, till exempel Arbetsmiljöverket och Naturvårdsverket. Cirka 2 procent av inflödet rör inte brott. Det kan vara till exempel begäran om besöks- eller tillträdesförbud, ärenden om rättspsykiatrisk vård eller ärenden där utpekad misstänkt person är under 15 år.

Uppgifter hämtas från Åklagarmyndighetens statistiksystem, som i sin tur månadsvis hämtar uppgifter från myndighetens ärendehanteringssystem.

Resursbehovet avgörs inte enbart av antalet inkomna ärenden/brottsmisstankar och komplexiteten i dessa, utan även av ytterligare åtaganden och uppdrag som åläggs myndigheten. Denna rapport behandlar dock enbart de volymer som kan mätas i inkomna brottsmisstankar och åtalsbeslut. Som en del i myndighetens beräkningar av resursbehov samt fördelning av medel till de allmänna åklagarkamrarna görs en viktning av de inkomna brottsmisstankarna. Vikterna grundar sig på tidredovisningen vid de allmänna åklagarkamrarna. Därutöver hanteras ytterligare brottsmisstankar som inkommit till de kammare som verkar nationellt. Dessa kammare handlägger internationella ärenden, polismål, korruptionsmål, säkerhetsmål och miljö- och arbetsmiljömål. Prognosen nedan omfattar hela myndigheten och därför redovisas brottsmisstankarna utan viktning. För att skapa en grund för Sveriges Domstolar att göra prognoser över sitt resursbehov redovisas enbart de brottsmisstankar som går vidare i rättskedjan, det vill säga brottsmisstankar med åtalsbeslut. Som ett kompletterande underlag för kommande led i rättskedjan redovisas även skattningar över antalet åtalade personer.

Under den senaste tioårsperioden har antalet inkomna brottsmisstankar ökat med 179 000 (40 %). Samtidigt har antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut ökat med 51 000 (31 %).

Metod

Beskrivning och analys av data

I Åklagarmyndighetens statistiksystem Leonardo, som hämtar uppgifter från ärendehanteringssystemet Cåbra, finns bland annat uppgifter om inkomna ärenden, inkomna brottsmisstankar och inkomna misstänkta personer.

Prognosen indikerar att inflödet av ärenden i form av antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka från 631 173 till 675 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 7 procent.

Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka från 213 184 till 221 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 4 procent.

Genom verksamhetsstatistiken mäts också antalet och andelen misstänkta personer som har lagförts av åklagare, det vill säga som blivit föremål för åtal, åtalsunderlåtelse eller strafföreläggande. Statistik finns också över antal och andel brottsmisstankar med lagföringsbeslut. Det är endast åtal, det vill säga brottsmisstankar med åtalsbeslut, som går vidare i rättskedjan. I dag går det inte att hämta statistik om antalet åtalade personer. En skattning kan dock göras med ledning av andelen brottsmisstankar som lett till åtal.

Statistisk framskrivning

Metoden för val av modeller för de statistiska framskrivningarna har varit att analysera hur respektive series utveckling ser ut, därefter har ett antal modeller skattats. Modellerna och deras anpassningsförmåga på historiska data har analyserats innan slutligt val av modell har gjorts. Utgångspunkten för framskrivningarna har varit att följa de långsiktiga trenderna. I vissa fall har extremvärden (s.k. outliers) hanterats för att undvika att de påverkar framskrivningen.

Arbetet med att ta fram de statistiska framskrivningarna har genomförts i två steg. Under hösten 2011 genomfördes en grundlig analys av de serier som skulle prognostiseras. Underlag till den statistiska analysen var data för perioden 1999-2010 samt utfallet januari-augusti 2011. Efter årsskiftet 2011/2012 genomfördes ytterligare en analys där helårsdata för 2011 inkluderades i syfte att uppdatera prognoserna som tagits fram under hösten.

Rimlighetsbedömningar av de statistiska framskrivningarna har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten.

Påverkan av tidigare led och påverkansfaktorer

Åklagarmyndighetens in- och utflöde påverkas i hög grad av Polisens utflöde. Åklagarmyndighetens utflöde, det vill säga antalet beslut att väcka åtal, kan dessutom påverkas av interna beslut och prioriteringar, men även av en rad omvärldsfaktorer som beskrivs nedan.

Prognos

Modellval

De vanligaste modellvalen är linjära och logaritmiska, men även andra modeller samt kombinationer av modeller har används, vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 13. Val av modell för de olika brottskategoriernas in- respektive utflöde 2011

Brottskategorier	Inflöde	Utflöde
Våldsbrott	Linjär	Linjär
Sexualbrott	Linjär	Logaritmisk/linjär
Tillgreppsbrott	Konstant	Linjär
Rån	Linjär	Logaritmisk/linjär
BrB 9-11	Logaritmisk	Logaritmisk/linjär
BrB 13-21	Linjär	Linjär
Trafikbrott	Linjär	Linjär
Rattfylleri	Logaritmisk	Logaritmisk
Narkotikabrott	Tredjegradspolynom/linjär	Tredjegradspolynom/linjär
Övriga	Linjär	Linjär

För våldsbrott har linjära trendframskrivningar valts för såväl in- som utflödet. Inflödet av sexualbrott har prognostiserats med en linjär trendframskrivning.

För utflödet av sexualbrott har serien inte uppvisat någon tydlig trend men har prognostiserats genom att använda en linjär trendframskrivning i kombination med en logaritmisk trendframskrivning. Modellskattningarna ger likvärdiga förklaringsgrader.

Inflödet av tillgreppsbrott ser ut att variera runt en relativt konstant nivå, vilket har valts som prognosmetod. Utflödet har prognostiserats med en linjär trendframskrivning.

Rån, även grovt, prognostiseras genom en linjär trendframskrivning för inflödet och genom en kombination av en linjär och en logaritmisk modell för utflödet. Anledningen till det sistnämnda är att serien för utflödet inte uppvisat någon tydlig trend men ger relativt likvärdiga förklaringsgrader för de båda modellerna samt en rimlig utveckling under prognosperioden.

För såväl in- som utflödet har modeller för trendframskrivningar för serierna över BrB 9-11 varit svåra att hitta. För inflödet valdes slutligen en logaritmisk modell medan utflödet prognostiseras genom en kombination av en linjär och en logaritmisk modell. De båda modellskattningarna ger likvärdiga förklaringsgrader samt en rimlig utveckling under prognosperioden.

BrB 13-21 prognostiseras med linjära trendframskrivningar för såväl in- som utflödet.

Trafikbrott prognostiseras med hjälp av linjära trendframskrivningar för såväl in- som utflödet.

Utvecklingen i serierna för rattfylleri har prognostiserats med hjälp av logaritmiska modeller för såväl in- som utflödet.

In- och utflödet av narkotikabrott prognostiseras genom att använda en kombination av en linjär modell och ett tredjegradspolynom. Till modellskattningarna har 2006 års värde exkluderats och istället ersatts av ett medelvärde mellan 2005 och 2007 års värden.

För serierna övrigt över in- och utflödet prognostiseras med linjära trendframskrivningar. Med anledning av ett tydligt trendbrott mellan åren 2004 och 2005 har modellskattningarna gjorts för perioden 2005 till 2010.

[Påverkan från tidigare led](#)

Åklagarmyndighetens inflöde påverkas i första hand av Polisens utflöde. Ett utgående ärende hos Polisen motsvarar i genomsnitt ca tre inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten. Det varierar dock mellan olika brottskategorier. Åklagarmyndighetens inflöde har haft en något högre ökningstakt än Polisens utflöde under perioden 2007-2011, vilket har inneburit att relationen mellan Polisens ärenden och Åklagarmyndighetens brottsmisstankar har ökat från 2,86 till 3,11 brottsmisstankar per ärende. Vid en kontroll av relationen mellan Polisens utflöde och Åklagarmyndighetens inflöde har både den historiska utvecklingen och prognoserna visat sig vara samstämmiga.

[Påverkansfaktorer](#)

Omvärldsfaktorer som kan påverka flödet till och från Polisen och därmed också till Åklagarmyndigheten har analyserats i Polisens avsnitt. Utgångspunkten i detta prognossamarbete är att bara analysera de faktorer som ytterligare bedöms kunna påverka Åklagarmyndighetens utflöde. Under analysarbetet under hösten 2011 identifierades dock en faktor som bedöms kunna påverka inflödet till Åklagarmyndigheten och denna har tagits med som påverkansfaktor i prognosarbetet, den benämns som FU-begränsning nedan.

En rad faktorer som bedöms kunna påverka Åklagarmyndighetens effektivitet och därmed antalet åtalsbeslut under perioden fram till 2015 har identifierats och analyserats. Någon justering av prognosen har dock inte gjorts, eftersom det är svårt att förutse omfattningen av dessa faktors eventuella påverkan. Förändringar i effektiviteten får i första hand effekt på genomströmningstider och ärendebalanser, men på längre sikt också på antalet åtalsbeslut.

Nedan beskrivs först den faktor som bedöms kunna påverka inflödet till myndigheten. Därefter beskrivs de faktorer som bedöms påverka utflödet från myndigheten, dessa har inte föranlett justeringar av de statistiska framskrivningarna.

FU-begränsning¹²

Från och med 2013 kommer Polisen att kunna förundersökningsbegränsa, FU-begränsa. I dagsläget är det endast åklagare som kan göra detta och att även ge Polisen denna möjlighet innebär att inflödet till Åklagarmyndigheten kan minska. En beräkning av påverkan för denna faktor har gjorts genom att skatta andelen genomförda FU-begränsningar av de polisleda brottsmisstankarna. Denna andel har legat till grund för beräkningen av andelen brottsmisstankar som skulle kunna FU-begränsas redan hos Polisen.

Skattningen har gjorts för de kategorier som har relativt stor andel mängdbrott, det vill säga tillgrepsbrott, BrB 9-11, trafikbrott, rattfylleri och narkotikabrott. För hela inflödet till myndigheten har påverkan skattats till att antal brottsmisstankar ska minska med drygt 9 000 per år för perioden från och med 2013.

IT-samordning

Det pågående arbetet med en bättre it-samordning mellan rättsväsendets myndigheter beräknas medföra effektivitetsvinster inom samtliga brottskategorier.

Interna prioriteringar

Särskilda satsningar på grov organiserad brottslighet, ungdomsbrottslighet, relationsvåld, sexualbrott och brott med unga målsägande gör att antalet åtalsbeslut som avser våldsbrott, sexualbrott, rån och narkotikabrott kan komma att öka ytterligare. Det gör i sin tur att övriga brottskategorier löper en viss risk att prioriteras ned.

Internationell samverkan

En effektiv brottsbekämpning kräver att myndigheten utvecklar sin förmåga att arbeta gränsöverskridande. Inte sällan medför det internationella samarbetet att lagföringen sker i annat land. Stora resurser kommer då att avsättas av svenska myndigheter utan att nyttan kan redovisas i Sverige.

Media/kontakter med allmänheten

En ökad exponering av specifika brottsområden kan påverka anmälningsbenägenheten. Som exempel kan nämnas korruption och kvinnovåld där benägenheten att anmäla brott kan öka om exponeringen i media ger ett ökat förtroende för rättsväsendet. Ett högt förtroende kan också verka brottsförebyggande.

¹² Förundersökningsbegränsning innebär att brottsutredningar i vissa fall kan begränsas till de mest väsentliga delarna för att få en snabb och effektiv lagföring. Det innebär att man i en utredning avseende en viss persons brottslighet kan låta utredningen avse ett urval av brotten och lägga ned förundersökningen i övrigt.

Mängdbrottshantering

En förändrad hantering av mängdbrott kan komma att förkorta genomströmningstiderna och öka produktiviteten och effektiviteten. Initialt kan en sådan förändring dock innebära en viss eftersläpning i hanteringen av samtliga brottskategorier.

En samlad hantering av ekobrott

Att genomföra en samlad ekobrottshantering får stor påverkan på såväl in- som utflödet. Nuvarande förslag innebär att ekobrotten ska hanteras vid Ekobrottsmyndigheten. Eftersom det i dagsläget inte finns något beslut i frågan har vi valt att avvakta beräkningar av hur stor påverkan blir för Åklagarmyndigheten. När beslut fattats i frågan bör man överväga att inkludera hela den samlade ekobrottshantering i detta prognosarbete.

Prognos inflöde

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka från 631 173 till 675 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 7 procent. Den största procentuella ökningen beräknas ske för sexualbrott. Antalsmässigt beräknas kategorin övriga öka mest.

I Åklagarmyndighetens slutliga prognos har i huvudsak de statistiska trenderna använts. Dock har en justering gjorts för serierna tillgreppsbrott, BrB 9-11, trafikbrott, rattfylleri och narkotikabrott. Dessa avser justeringar för införande av FU-begränsning hos polisen. Denna påverkan för myndigheten totalt är dock liten, ca 9 000 brottsmisstankar.

Nedan redovisas Åklagarmyndighetens prognos över inkomna brottsmisstankar fram till 2015.

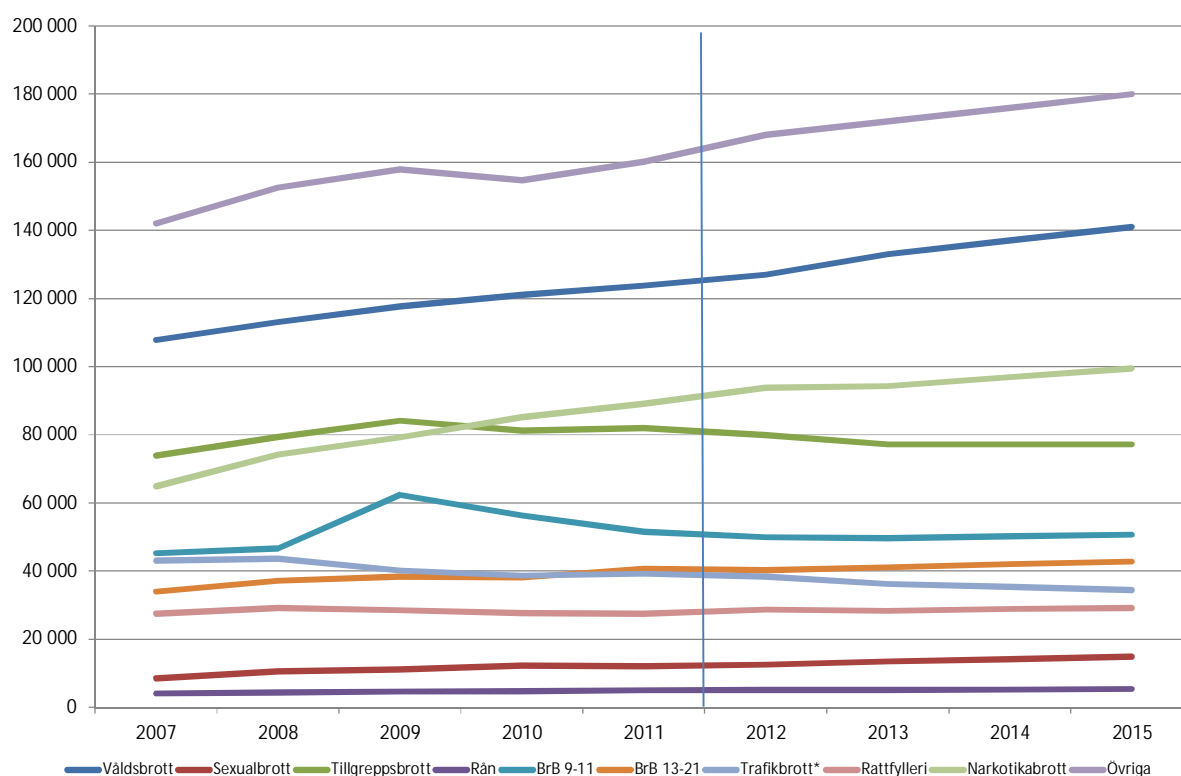
Tabell 14. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Kategori	Inkomna brottsmisstankar								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Våldsbrott	107 850	113 023	117 690	121 105	123 771	127 000	133 000	137 000	141 000
Sexualbrott	8 534	10 596	11 118	12 315	12 031	12 500	13 500	14 200	14 900
Tillgreppsbrott	73 884	79 327	84 161	81 190	82 045	79 900	77 200	77 200	77 200
Rån	4 082	4 329	4 710	4 715	5 018	5 130	5 130	5 290	5 440
BrB 9-11	45 284	46 684	62 402	56 284	51 523	49 900	49 600	50 200	50 700
BrB 13-21	33 980	37 157	38 415	38 128	40 753	40 200	41 100	42 000	42 800
Trafikbrott*	43 086	43 630	40 201	38 668	39 260	38 400	36 300	35 400	34 500
Rattfylleri	27 498	29 194	28 465	27 691	27 470	28 700	28 400	28 900	29 200
Narkotikabrott	64 909	74 266	79 315	85 238	89 187	93 800	94 300	96 900	99 500
Övriga	142 081	152 502	157 910	154 659	160 115	168 000	172 000	176 000	180 000
Totalt**	551 188	590 708	624 387	619 993	631 173	643 000	650 000	663 000	675 000
Totalt exkl. effekt av fu-begränsning hos Polisen							659 000	672 000	684 000

*Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser.

** Avrundningar av kategorierna gör att totalsiffran inte alltid stämmer för perioden 2012-2015.

Figur 6. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Prognos utflöde

Prognosen indikerar att antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka från 213 184 till 221 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 4 procent. Den största procentuella ökningen beräknas ske för kategorin rån. Antalsmässigt beräknas kategorin narkotikabrott öka mest. I Åklagarmyndighetens slutliga prognos har de statistiska trenderna använts.

Nedan redovisas Åklagarmyndighetens prognoser avseende brottsmisstankar som leder till åtal för de olika brottstyperna åren 2011-2015. Under 2011 avslutades en omfattande dopningshärva som resulterade i ca 11 000 beslut att väcka åtal. Detta påverkar kraftigt statistiken för 2011, i synnerhet kategorin övriga brott, vilket framgår av nedanstående diagram och tabell.

Tabell 15. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

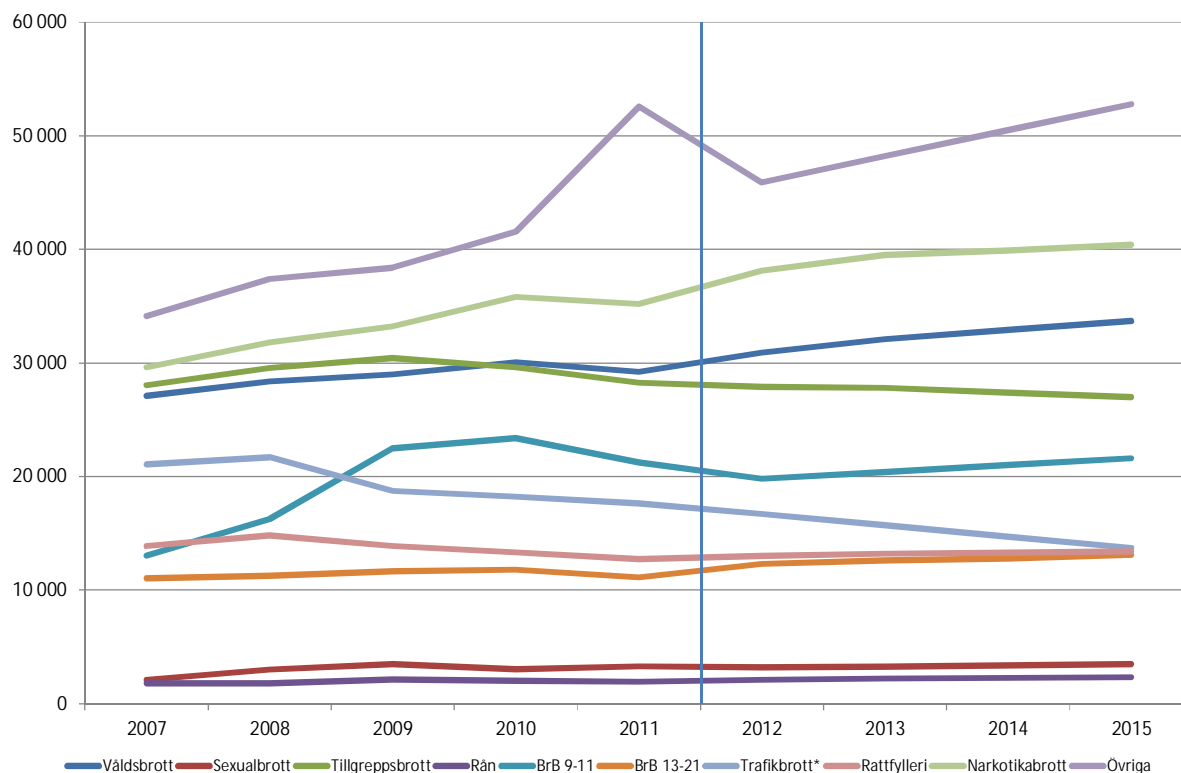
Kategori	Brottsmisstankar med åtalsbeslut									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Våldsbrott	27 092	28 370	28 981	30 056	29 218	30 900	32 100	32 900	33 700	
Sexualbrott	2 103	3 002	3 500	3 040	3 287	3 220	3 270	3 380	3 500	
Tillgrepsbrott	28 035	29 561	30 418	29 607	28 250	27 900	27 800	27 400	27 000	
Rån	1 803	1 801	2 114	2 025	1 926	2 100	2 210	2 270	2 330	
BrB 9-11	13 050	16 252	22 483	23 381	21 233	19 800	20 400	21 000	21 600	
BrB 13-21	11 043	11 257	11 669	11 790	11 130	12 300	12 600	12 800	13 100	
Trafikbrott*	21 067	21 696	18 715	18 224	17 645	16 700	15 700	14 700	13 700	
Rattfylleri	13 886	14 804	13 883	13 321	12 734	13 000	13 200	13 300	13 400	
Narkotikabrott	29 628	31 797	33 218	35 807	35 198	38 100	39 500	39 900	40 400	
Övriga	34 140	37 400	38 388	41 561	52 563	45 900	48 200	50 500	52 800	
Totalt** ***	181 847	195 940	203 369	208 812	213 184	210 000	215 000	218 000	221 000	

*Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser.

** Avrundningar av kategorierna gör att totalsiffran inte alltid stämmer för perioden 2012-2015.

*** Exklusive åtalsbeslut vid Ekobrottsmyndigheten.

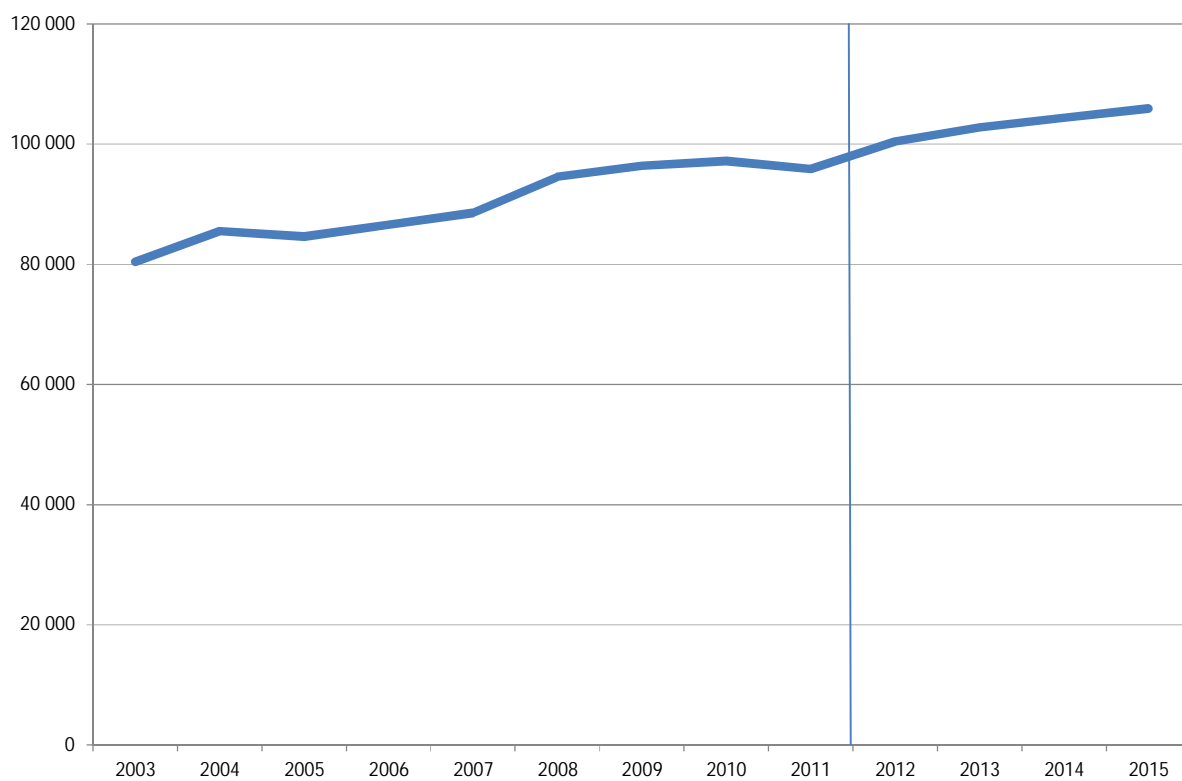
Figur 7. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Personer med åtalsbeslut

Antalet åtalade personer skattas 2011 till ca 95 800. Åklagarmyndigheten har idag statistik över antalet lagförda personer, men någon uppdelning görs inte på strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och åtal. Eftersom det endast är åtalade personer som går vidare i rättskedjan har en skattning av dessa gjorts. Skattningen har gjorts med ledning av andelen lagförda brottsmisstankar som lett till åtal. Andelen åtalade personer antas vara densamma. Relationen mellan antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut och antalet personer med åtalsbeslut har varit stabil under perioden 2003-2010. Prognosen bygger på att denna relation består. Därmed beräknas antalet misstänkta personer med åtalsbeslut 2015 uppgå till ca 106 000, vilket skulle vara en ökning med drygt 10 000 jämfört med 2011.

Figur 8. Prognos över av antal personer med åtalsbeslut 2012-2015 samt skattning för 2003-2011

SVERIGES DOMSTOLAR

Bakgrund

Sveriges Domstolar är den tredje länken i rättskedjan, där inflödet (inkomna brottmål) bearbetats på olika sätt för att resultera i ett utflöde (avgjorda brottmål) som huvudsakligen levereras till nästa länk i rättskedjan, Kriminalvården.¹³ Inflödet till tingsrätterna som avser verksamhet med anledning av brott utgörs i huvudsak av väckta åtal/stämningssökningar samt därutöver av häkningsframställningar, ansökan om förordnande av offentlig försvarare och målsägandebiträde med mera. Inflödet kommer i stort sett uteslutande från Åklagarmyndigheten. Som exempel inkom 2011 ca 91 000 brottmål till tingsrätterna. Av dessa var endast några hundratal mål enskilda åtal och andra mål som inte initierats av åklagare. Dessa få mål bör man i detta sammanhang kunna bortse ifrån.

Det mått som används för att mäta inflödet till domstolarna som avser verksamheter med anledning av brott är antal inkomna brottmål (ett mål kan innehålla flera stämningssökningar och flera personer samt flera brott). Domstolarnas utflöde utgörs i huvudsak av domar och slutliga beslut. Därutöver tillkommer vissa andra typer av avgöranden som är mindre frekvent förekommande. Det mått som används för att mäta utflödet är antal avgjorda brottmål. I grova tal är det omkring 80 procent av alla brottmål i tingsrätt som avslutas genom dom där en eller flera tilltalade fälls till ansvar eller frias från brott. Resterande brottmål avgörs på annat sätt.¹⁴

Under den senaste tioårsperioden har utflödet från Sveriges Domstolar, det vill säga antalet avgjorda brottmål, ökat med knappt 30 000 mål (47 %). Samtidigt har antalet inkomna mål ökat med drygt 28 000 mål (46 %).

Metod

Beskrivning och analys av data

I det följande behandlas inkomna respektive avgjorda mål i tingsrätt. Tingsrättens avgöranden kan överklagas till hovrätt (överklagandefrekvens 2011 var för brottmål tioprocent) och hovrättens avgöranden till Högsta domstolen (överklagandefrekvens 2011 var för brottmål 19 procent). I Högsta domstolen krävs prövningstillstånd för att domstolen ska ta upp saken till prövning. Utvecklingen vid hovrätterna och Högsta domstolen, som inte vidare berörs nu, förväntas med viss fördröjningseffekt motsvara förhållandena vid tingsrätterna, förutsatt att andelen överklagade brottmål förblir på en fortsatt konstant nivå.

Statistiken som används för prognoserna hämtas ur en databas, SIV (Statistik I Verksamheten), som hämtar information från Vera (domstolarnas ärendehanteringssystem). Sedan årsskiftet 2008/2009 registrerar tingsrätterna brottmålen enligt följande: Bötesmål (brott med enbart böter i straffskalan), brott mot person (3-7 kap. brottsbalken), förmögenhetsbrott (8-10 och 12

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottmål kommer att öka från 90 906 till 103 600 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 14 procent.

Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet avgjorda brottmål kommer att öka från 92 616 till 103 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 11 procent.

¹³ Resterande del avser t.ex. frikännanden, bötespåföljder och andra påföljder som inte hanteras av Kriminalvården.

¹⁴ Främst genom slutligt beslut t.ex. avskrivningar och undanröjande av ordningsbot.

kap. brottsbalken), ekonomisk brottslighet (brott mot 11 kap. brottsbalken, skattebrottslagen, aktiebolagslagen och lagen om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument) och övriga brottmål (resterande brottstyper). Tidigare registrerade tingsrätternas brottmålen som notariebrottmål respektive övriga brottmål. Då Domstolsverket saknar längre historik när det gäller den nya indelningen av brottmål, saknas förutsättningar för att redovisa såväl inflödet till tingsrätternas som utflödet från tingsrätternas uppdelat i enlighet med de nya kategorierna. Domstolsverket har heller inte möjligheter att redovisa uppgifter enligt samma indelning som övriga rättskedjans brottsindelning. Redovisningen sker därför i den samlade kategorin brottmål.

I 2010 års prognosarbete har Domstolsverket haft tillgång till data över Åklagarmyndighetens utflöde under 2000-2011, uppdelat på målkategorierna bötesmål, ekonomisk brottslighet, brott mot person, förmögenhetsbrott och övriga brottmål. Domstolsverket har tillgängliga data över brottmål från och med 2009.

Statistisk framskrivning

Domstolsverket har valt att basera sin statistiska framskrivning för inkomna och avgjorda brottmål på perioden 2000-2011. Orsaken till vald tidsperiod är flera. Domstolsverket vill betona och ha som utgångspunkt för det fortsatta resonemanget det starka historiska sambandet mellan inkomna och avgjorda mål i tingsrätternas. Under 2000-talet finns en stark trend att inkomna och avgjorda mål följs åt och antalsmässigt ligger nära varandra i princip samtliga år. Utvecklingen för både inkomna och avgjorda brottmål har, bortsett från inkomna mål 2001 och 2011, varit stigande. Den statistik som finns tillgänglig bedöms hålla god kvalitet under hela 2000-talet. Genom att använda ett flertal observationsår bedöms också den statistiska kvalitén på framskrivningen öka, exempelvis minskar påverkan från enskilda år.

Domstolsverket använder sig av en linjär trendframskrivning baserad på åren 2000-2011 för att göra en statistisk framskrivning över inkomna brottmål för perioden 2012-2015. För avgjorda brottmål har sedan den totala förändringen för perioden 2011-2015 fördelats ut på respektive år 2012-2015. Detta för att få en jämnare förändringstakt mellan de enskilda åren än den linjära framskrivningen ger. Utifrån dessa metoder beräknas antalet inkomna och avgjorda brottmål öka med 14 procent respektive 11 procent fram till 2015.

Påverkan av tidigare led och påverkansfaktorer

Sveriges Domstolars in- och utflöde av brottmål påverkas i hög grad av Åklagarmyndighetens utflöde av brottsmisstankar som lett till åtal. Inflödet till tingsrätternas från Åklagarmyndigheten är givet och domstolarna kan inte genom prioriteringar eller på annat sätt påverka inflödet. De faktorer som påverkat inflödet och utflödet tidigare i rättskedjan, det vill säga vid polis respektive åklagare behandlas därför inte vidare. Sveriges Domstolars utflöde i form av avgjorda brottmål påverkas därutöver av yttre och inre påverkansfaktorer. Det är i stället i huvudsak faktorer som rör den egna verksamheten vid domstolarna som har övervägts då det gäller tingsrätternas möjligheter att hantera inflödet från Åklagarmyndigheten. Det rör sig om såväl omvärldsfaktorer som Sveriges Domstolar inte kan styra, som om invärldsfaktorer som i olika utsträckning låter sig styras. Sådana potentiella påverkansfaktorer har identifierats och analyserats inom Domstolsverket efter kontakter med ett antal tingsrätter. Dels uppmärksammades faktorer som tidigare år har bedömts vara relevanta, dels värderades om det fanns ytterligare tänkbara invärldsfaktorer som behövde bedömas.

Slutlig prognos

De slutliga prognoserna har utarbetats efter en analys av de statistiska framskrivningarna och de identifierade påverkansfaktorernas tänkbara betydelse samt en analys av relationerna gentemot Åklagarmyndighetens utflöde. Domstolsverket har valt att inte justera de statistiska framskrivningarna med anledning av påverkansfaktorerna. Skälet till detta är osäkerhet i vilken grad faktorerna påverkar samt att olika faktorer pekar i olika riktningar.

Prognos

Påverkan från tidigare led

Under 2008 års prognossamarbete (det första året) antog Domstolsverket att den procentuella ökningstakt Åklagarmyndigheten redovisade för sitt utflöde också gällde tingsrätternas inflöde. I år, liksom de två föregående åren, har en djupare genomlysning av Åklagarmyndighetens utflöde respektive tingsrätternas inflöde utförts. Det visar sig då att det finns en tydlig trend att antalet brottsmisstankar som leder till åtal per inkommet mål sjunkit under 2000-talet. Tingsrätternas inflöde ökade procentuellt mer än Åklagarmyndighetens utflöde. År 2000 gick det 2,67 brottsmisstankar som leder till åtal per mål. År 2011 var motsvarande siffra 2,23. En tänkbar förklaring kan vara att antalet "ett till ett-relationer" mellan brottsmisstankar och mål ökat, det vill säga att det blivit vanligare att ett mål i tingsrätt består av en person och en brottsmisstanke. Detta kan delvis bero på att omloppstiderna för brottmål förkortats under senare år och att antalet tilläggsstämningar i redan existerande brottmål därmed minskat. Det torde vara vanligast i kategorin bötesmål, en målkategori som ökat kraftigt under perioden 2007-2010. En viss minskning av bötesmålen har dock skett under 2011 i förhållande till 2010.

En annan faktor som kan påverka relationen är ett ökat utnyttjande av förundersökningsbegränsning hos Åklagarmyndigheten. Under perioden 2006-2010 var den genomsnittliga utvecklingen av antalet brottsmisstankar som leder till åtal ca tre procent per år, medan motsvarande utveckling för inkomna mål till tingsrätt var knappt sju procent per år. Med hänsyn tagen till detta anser Domstolsverket att den procentuella ökningstakten för inkomna mål kommer att fortsätta vara högre än för brottsmisstankar som leder till åtal.

Tabell 16. Prognos över 2012-2015 antal brottsmisstankar med åtalsbeslut, antal inkomna brottmål samt antal åtalsbeslut per brottmål samt faktiska värden för 2000-2011¹⁵

År	Brottsmisstankar med åtalsbeslut	Inkomna brottmål	Antal åtalsbeslut per brottmål
2000	167 088	62 620	2,67
2001	164 570	60 864	2,70
2002	163 383	62 269	2,62
2003	169 119	64 955	2,60
2004	176 733	68 563	2,58
2005	173 954	69 240	2,51
2006	185 595	71 285	2,60
2007	181 847	75 895	2,40
2008	195 940	82 992	2,36
2009	203 369	87 472	2,32
2010	208 812	92 435	2,26
2011	202 384	90 906	2,23
2012	210 000	94 300	2,23
2013	215 000	97 400	2,21
2014	218 000	100 500	2,17
2015	221 000	103 600	2,13

Påverkansfaktorer

I detta avsnitt redogör Domstolsverket för de faktorer i omvärld respektive invärld som Domstolsverket anser kan ha en påverkan på ärendeutflödet, det vill säga det antal mål tingsrätterna beräknas avgöra under perioden 2012-2015.

Under 2008-2010 års prognossamarbete bedömde Domstolsverket att följande faktorer skulle påverka ärendeutflödet från tingsrätterna under perioden 2009-2014: Anslagsnivån, arbetsformer, IT-stöd/informationsförsörjning, kompetensförsörjning, lagstiftning, ledning/styrning, konjunkturläget och sammansättningen av brottmålsinflödet. Dessa faktorer påverkar utflödet även under perioden 2012-2015, men antas nu ligga i trenden. Som framgår i det följande har Domstolsverket valt att följa den statistiska framskrivningen för prognosen för utflöde under 2012-2015. Beträffande vissa av faktorerna, nämligen kompetensförsörjning, lagstiftning, IT-stöd/informationsförsörjning och sammansättningen av brottmålsinflödet bedömer Domstolsverket att dessa faktorer på nytt bör framhållas i årets prognossamarbete. Domstolsverket vill med andra ord peka på dessa faktorer och understryka att de kan komma att påverka prognosen för utflödet i positiv eller negativ riktning. På grund av osäkerhet i vilken grad faktorerna påverkar samt att faktorerna pekar i olika riktning, har Domstolsverket emellertid valt att inte justera prognosen för utflödet under perioden 2012-2015.

Kompetensförsörjning

Det är angeläget att säkerställa att domstolarna kan rekrytera domare som tillhör de allra skickligaste och mest lämpade juristerna i landet. Det har under senare år visat sig bli allt svårare att i hela landet rekrytera väl kvalificerade domare till domstolarna, bland annat tingsrätterna. Inom Sveriges Domstolar har det pågått ett projekt om rekrytering av ordinarie domare. Syftet med projektet har varit att försöka identifiera de viktigaste orsakerna till varför jurister - både med och utan särskild domarutbildning - som skulle kunna vara aktuella för anställning som ordinarie domare, avhåller sig från eller tvekar inför att söka sådana anställningar. Projektet har också

¹⁵ Siffran avseende brottsmisstankar med åtalsbeslut 2011 är exklusive ett stort dopingärende som omfattade omkring 11 000 brottsmisstankar.

lämnat förslag till vad som kan göras för att öka benägenheten att söka domaranställningar. Arbetet ska utgöra underlag för beslut om åtgärder som kan vidtas för att säkra den framtida domarförsörjningen i landet. Om utvecklingen när det gäller rekrytering av domare inte kan vändas kan det försvåra möjligheterna för tingsrätterna att avgöra brottmål i den utsträckning som prognosen utvisar.

Lagstiftning

Reformen En Modernare Rättegång (EMR) genomfördes den 1 november 2008. Den syftar till att ytterligare förtydliga domstolarnas uppgifter i instansordningen och innebär en modernisering av processen i allmän domstol med förändringar på en rad områden, bl.a. bättre utnyttjande av modern teknik, flexibla regler och större ansvar för parterna. Reformen har under perioden 2009-2011 påverkat ärendeutflödet av brottmål i positiv riktning vid Sveriges Domstolar, i ett första skede framför allt genom den utökade möjligheten att avgöra brottmål enbart på handlingar. Reformen har emellertid inte varit i kraft tillräckligt länge för att effektivitetsvinsterna har hunnit få fullt genomslag. Domstolsverket gör bedömningen att det finns en ytterligare effektiviseringspotential och att EMR-reformen under de närmaste åren successivt kommer att få ett allt större genomslag och därmed påverka brottmålsbehandlingen vid domstolarna i positiv riktning. Under hösten 2011 har regeringen uppdragit åt en särskild utredare att utvärdera reformen. Syftet med utvärderingen är att undersöka hur reglerna har fungerat i praktiken och om målsättningen med reformen har uppnåtts. Mot bakgrund av utvärderingen ska utredaren överväga om det finns behov av förändringar i regelverket eller av att vidta andra åtgärder och lämna de förslag som dessa överväganden föranleder. Uppdraget ska redovisas i september 2012. Det pågår ett arbete för att ytterligare rationalisera arbetet i domstolarna och för att effektivisera domstolsprocessen. Bland annat ser en särskild utredare över brottmålsprocessen i syfte att överväga åtgärder för att skapa ett mer ändamålsenligt brottmålsförfarande. Utredaren ska bl.a. överväga åtgärder för att tydliggöra och utveckla ansvarsfördelningen mellan åklagare och domstol, skapa mer flexibla regler och alternativa former för handläggning och avgörande av mål i domstol samt minimera risken för inställda huvudförhandlingar. Uppdraget ska redovisas i september 2012. Vidare har en ny delgivningslag trätt i kraft den 1 april 2011 i syfte att minska andelen inställda huvudförhandlingar i brottmål och bidra till att handläggningstiderna hos domstolarna blir kortare. Renodlingen av domstolarnas verksamhet har också tagit ytterligare ett steg framåt då vissa ärendetyper den 1 oktober 2011 överfördes från allmän domstol till olika förvaltningsmyndigheter. Domstolsverket bedömer att de samlade åtgärderna under hela perioden fram till och med 2015 kommer att innebära förbättrade förutsättningar att öka avverkningen av brottmål vid tingsrätterna.

IT-stöd/informationsförsörjning

Arbetet med att utveckla rättsväsendets informationsförsörjning (RIF-arbetet) syftar till att införa ett elektroniskt informationsflöde i brottmålsprocessen. Målet med arbetet är en effektivare och mer kvalitativ ärendehantering samt förbättrad medborgarservice och ökad kunskap. En första etapp av arbetet ska vara klar senast den 31 december 2012. Etappen innebär att det införs ett elektroniskt huvudflöde mellan Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården. Domstolsverket menar att detta kommer att öka förutsättningarna för ett effektivt brottmålsförfarande i domstol under prognosperioden 2012-2015 och då framför allt under den senare delen av perioden.

Sammansättningen av brottmålsinflödet

Domstolsverket har gjort en analys av sammansättningen av brottmålsinflödet och av indikatorer (till exempel huvudförhandlingstid, andel förtursmål, omloppstid) för bedömning av om arbetsbelastningen i det totala inflödet har förändrats. Analysen visar att det finns såväl faktorer som pekar på att belastningen ökat som faktorer som påvisar att så inte är fallet. Under 2011 har andelen bötesmål sjunkit medan andelen brott mot person ökat. Brott mot person är ofta förnekade och det är vanligt med omfattande muntlig bevisning och målen är generellt relativt resurskrävande. Detta förhållande i kombination med att omloppstiden jämfört med 2010 ökat något under 2011, att andelen mål med tolkar ökat samt att de mål som avgörs vid huvudförhandling tar något längre tid pekar på att arbetsbelastningen ökat. Å andra sidan tyder det faktum att omloppstiden 2011 historiskt ligger på en låg nivå, att andelen förtursmål minskat och att antalet mål som faktiskt går till huvudförhandling är avsevärt färre efter EMR-reformens införande (vilket ger ökat utrymme att lägga kraft på de mål som avgörs vid huvudförhandling) på att arbetsbelastningen inte ökat. Domstolsverket menar att analysen sammantaget inte ger tillräckligt stöd för att dra slutsatsen att arbetsbelastningen i brottmålsprocessen ökat under 2011. I detta sammanhang måste också framhållas att brottmålshanteringen endast utgör en del av verksamheten vid tingsrätt och att förändringar av belastningen i övriga delar av verksamheten naturligtvis påverkar den resursinsats som kan avsättas för brottmålen. Domstolsverket vill här också återigen peka på omloppstidens betydelse för innehållet i brottmålen. Brottmålen har blivit allt fler och omloppstiden har minskat successivt under 2000-talet. Det faktum att målen är fler behöver, i och för sig, inte betyda att belastningen ökat. Om ett brottmål blir liggande under en tid är det inte ovanligt att den misstänkte hinner begå nya brott innan målet avgörs, vilket ofta innebär att målen blir mer omfattande med nya misstankar och tilläggsstämningar och med fler personer som ska kallas till förhandling. Detta gör att målet blir svårare att avgöra. Om man å andra sidan har korta omloppstider hinner detta inte ske, om den dömde skulle begå nya brott blir det nya mål som dessutom blir lättare att få avgjorda.

Sammantaget vill således Domstolsverket peka på att faktorerna lagstiftning och IT-stöd/informationsförsörjning kan komma att påverka ärendeutflödet positivt, medan faktorn kompetensförsörjning kan påverka ärendeutflödet negativt, allt i förhållande till den statistiska prognosen. Som nämnts ovan är bedömningen att inflytandet från dessa påverkansfaktorer trots allt är så osäkra att de inte föranlett justeringar av prognoserna.

Prognos inflöde

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottmål kommer att öka från 90 900 till 103 600 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 14 procent.

Domstolsverket väljer att prognostisera perioden 2012-2015 utifrån en linjär trendframskrivning baserad på åren 2000-2011. Domstolsverket justerar inte ytterligare utifrån den relation mellan Åklagarmyndighetens utflöde och tingsrätternas inflöde som tidigare redogjorts för. Domstolsverket antar att den trend med färre antal brottsmisstankar per inkommet mål fortsätter, vilket relationen mellan prognosen av Åklagarmyndighetens utflöde och Sveriges Domstolars inflöde pekar på. Antalet brottsmisstankar som leder till åtal per inkommet brottmål antas 2015 vara 2,13 jämfört med 2,25 år 2011.

Tabell 17. Prognos över inkomna mål 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

		Inkomna mål								
Kategori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Brottmål	75 884	82 992	87 602	92 435	90 906	94 300	97 400	100 500	103 600	

Prognos utflöde

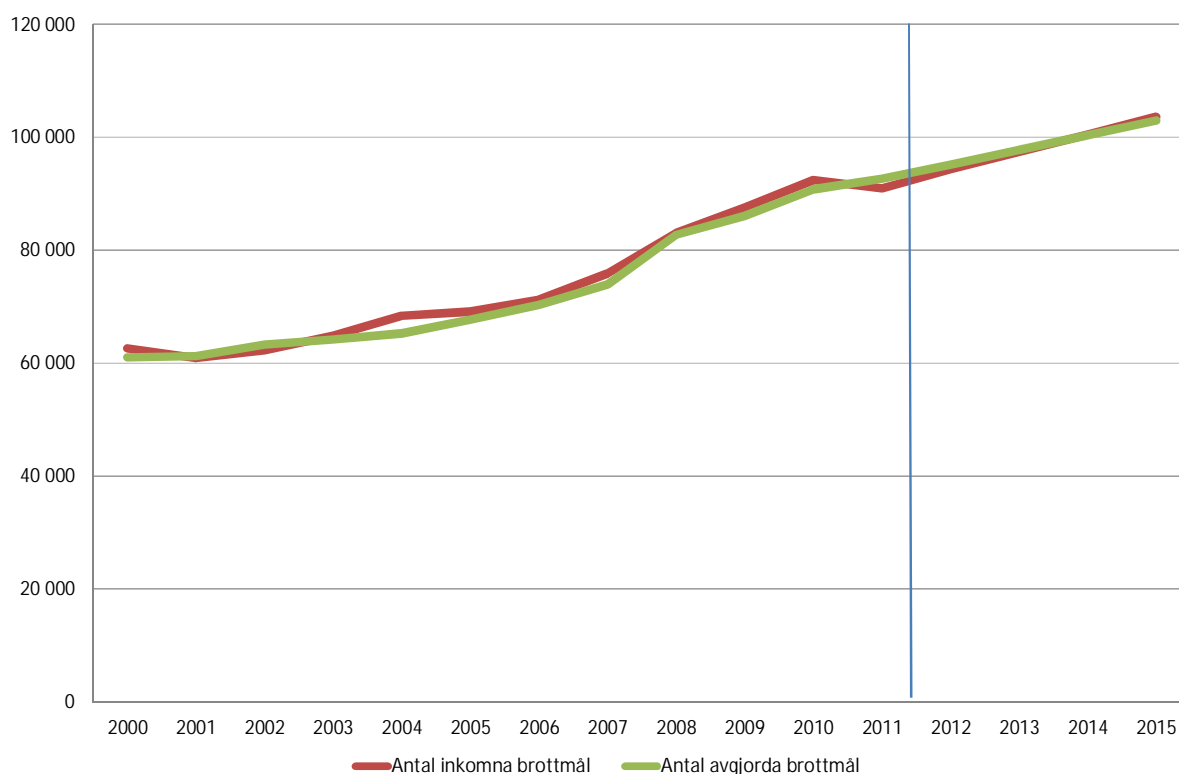
Prognosen indikerar att antalet avgjorda brottmål kommer att öka från 92 600 till 103 000 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 11 procent.

Domstolsverket väljer att prognostisera perioden 2012-2015 utifrån en linjär trendframskrivning baserad på åren 2000-2011. Den totala antalsmässiga förändringen den linjära framskrivningen ger har sedan fördelats ut på respektive år 2012-2015. Som framhållits i det föregående har Domstolsverket således inte justerat prognosen i förhållande till olika påverkansfaktorer, utan i stället valt att framhålla vissa faktorer och fört ett resonemang kring möjligheten att de påverkar den statistiska framskrivningen.

Tabell 18. Prognos över avgjorda mål samt faktiska värden för 2007-2011

		Avgjorda mål								
Kategori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Brottmål	73 934	82 733	86 050	90 764	92 616	95 200	97 800	100 400	103 000	

Figur 9. Prognos över antal inkomna och avgjorda brottmål 2012-2015 samt faktiska värden för 2000-2011

KRIMINALVÅRDEN

Bakgrund

Kriminalvården är den sista länken i rättskedjan vars främsta uppgift är att verkställa de av domstolarna utdömda påföljderna. Kriminalvården omfattar idag vid ett givet tillfälle ca 4 600 klienter i anstalt, ca 1 800 i häkte och ca 14 200 i frivården. Den långsiktiga trenden är att antalet klienter i anstalt med en strafftid över ett år ökar och antalet klienter med strafftid under ett år minskar samtidigt som kriminalvård i frihet ökar.

Under den senaste tioårsperioden har medeltalet fängelsedömda ökat från 4 471 till 4 718 vilket motsvarar en ökning om ca 5 procent. Den högsta noteringen under perioden var 2005 då medelantalet fängelsedömda uppgick till 5 230. Medelantalet häktade har under samma period ökat med 19 procent från 1 320 till 1 568. Medelantalet klienter totalt i frivård har under den senaste tioårsperioden ökat med 6 procent från 13 215 till 14 043. Det hittills högsta medelantalet klienter i frivård var 14 217 år 2009.

Studier¹⁶ visar att fångpopulationens storlek i stor utsträckning påverkas av kriminalpolitiska beslut. Besluten påverkar även fördelning mellan olika typer av påföljder. Exempel på beslut är bland annat införande och avskaffande av halvtidsfrigivning, förändringar i strafftid, införandet av intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV), samhällstjänst och olika typer av utsluss från anstalt. Det är sällsyntare kriminalpolitiken som har stor betydelse för utvecklingen av klientvolymen än brottslighetens utveckling och demografiska faktorer. Det är problematiskt att i prognossammanhang förutsäga effekterna av framtida kriminalpolitiska beslut. Ett exempel på hur svårt det kan vara redovisas i bilaga 5. Kriminalvården påverkas också av effektiviteten och inriktningen i de tidigare leden av rättskedjan. Som framgår av de föregående kapitlen i denna rapport förväntas Polisen öka antalet redovisade ärenden till åklagare, åklagarna förväntas väcka fler åtal och domstolarna förväntas avgöra allt fler brottmål. Hur det sammantagna ärendetrycket genom rättskedjan och ytterligare ett antal faktorer kommer att påverka Kriminalvårdens volymer belyses i detta kapitel.

Till skillnad från de övriga myndigheterna i rättskedjan redovisar Kriminalvården inte flödesmått förutom för nyintagna i anstalt. Istället används medeltal fängelsedömda, medeltal häktade och medeltal klienter i olika frivårdspåföljder. Medeltalet används för att bedöma klientvolymernas belastning för Kriminalvården och resursbehovet när det gäller olika typer av platser. Medeltalet visar tydligt behovet på antal platser som behövs för den dagliga driften, vilket inte ett flödesmått gör.

Prognosen indikerar att antalet häktade kommer att öka från 1 568 till 1 650 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 5 procent.

Antalet fängelsedömda beräknas minska från 4 718 till 4 540 mellan 2011-2015, vilket är en minskning med ca 4 procent.

För Kriminalvården innebär detta totalt en ökning med ca 360 klienter, det vill säga ca 2 procent, under prognosperioden.

¹⁶ Fjorton perspektiv på framtiden, Kan man förutsäga brottsligheten? , Anders Nilsson, Institutet för framtidsstudier, 2008, ISBN 978-91-85619-34-4.

Metod

Beskrivning och analys av data

Grundläggande data om klienter hämtas främst från Kriminalvårdens statistikportal som i sin tur hämtar data från myndighetens klientadministrativa system. I föreliggande rapport har månadsdata från 1996 fram till och med 2011 använts som grund för de statistiska framskrivningarna. En ytterligare grund för några av beräkningarna utgörs av data från Domstolsverket över avgjorda brottmål mellan åren 2000-2011 samt prognos 2012-2015. Vidare har data hämtats från Brå:s kriminalstatistik angående lagföringsbeslut.

Domstolsverket saknar statistik över inkomna och avgjorda brottmål per huvudbrott. För att fördela nyintagna i anstalt per huvudbrott används därför data från Åklagarmyndigheten avseende brottmisstankar per huvudbrott för åren 2006-2011 samt prognos 2012-2015. I de fall en och samma lagföring innefattar flera brott räknas det brott som har högst straffvärde som huvudbrott. De nyintagna i anstalt redovisas i kategorier utifrån det huvudbrott de är dömda för.

Alla fängelsedömda tas inte in i anstalt. En del avtjänar sin fängelsedom med intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV), så kallad fotboja.

Förutom häktade och de som har en lagakraftvunnen fängelsedom i häkte och väntar på att få en anstaltsplats, finns det ett antal övriga inskrivna i häkte. Den största kategorin är gripna eller anhållna misstänkta för brott. Därutöver finns också inskrivna personer i häkte som omhändertagits med stöd om lagen om vård av unga, samt lagen om vård av missbrukare. Utöver det finns ett antal personer som omhändertagits med stöd av utlänningslagen.

Statistisk framskrivning

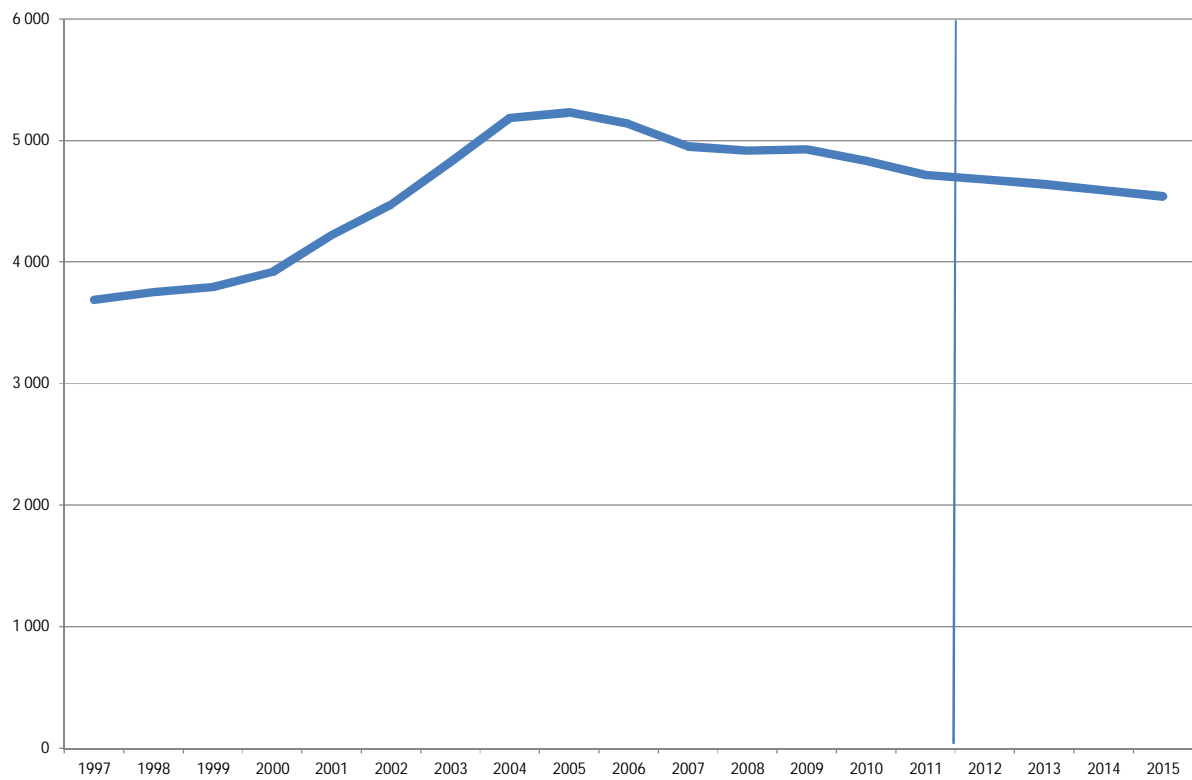
Kriminalvården inledde, likt föregående år, med att beräkna ett regressionssamband utifrån data från Domstolsverket om avgjorda brottmål som förklaringsvariabel för beräkningar och på så sett skapat ett samband med tidigare led i rättskedjan. Matematiskt är sambandet starkt mellan avgjorda brottmål och dömda personer. Sambandet är även starkt mellan dömda personer och fängelsedömda. Tyvärr leder dessa samband i förlängningen till ologiska parameterskattningar. Effekten av att använda de ovan nämnda sambanden blir bland annat att antalet fängelsedömda skulle minska under den kommande femårsperioden med ca 4 300, vilket idag förefaller orimligt.

Kriminalvården har därför har till skillnad mot föregående år valt att använda andra metoder. Förutom sedvanliga regressionsmodeller har Kriminalvården använt ARIMA-modeller¹⁷ (se bilaga 3) och även kombinerat dessa metoder. Generellt sett gäller att ARIMA-modeller är bra när det handlar om att göra kortsiktiga prognoser (upp till ca två år) på stabila tidsserier.

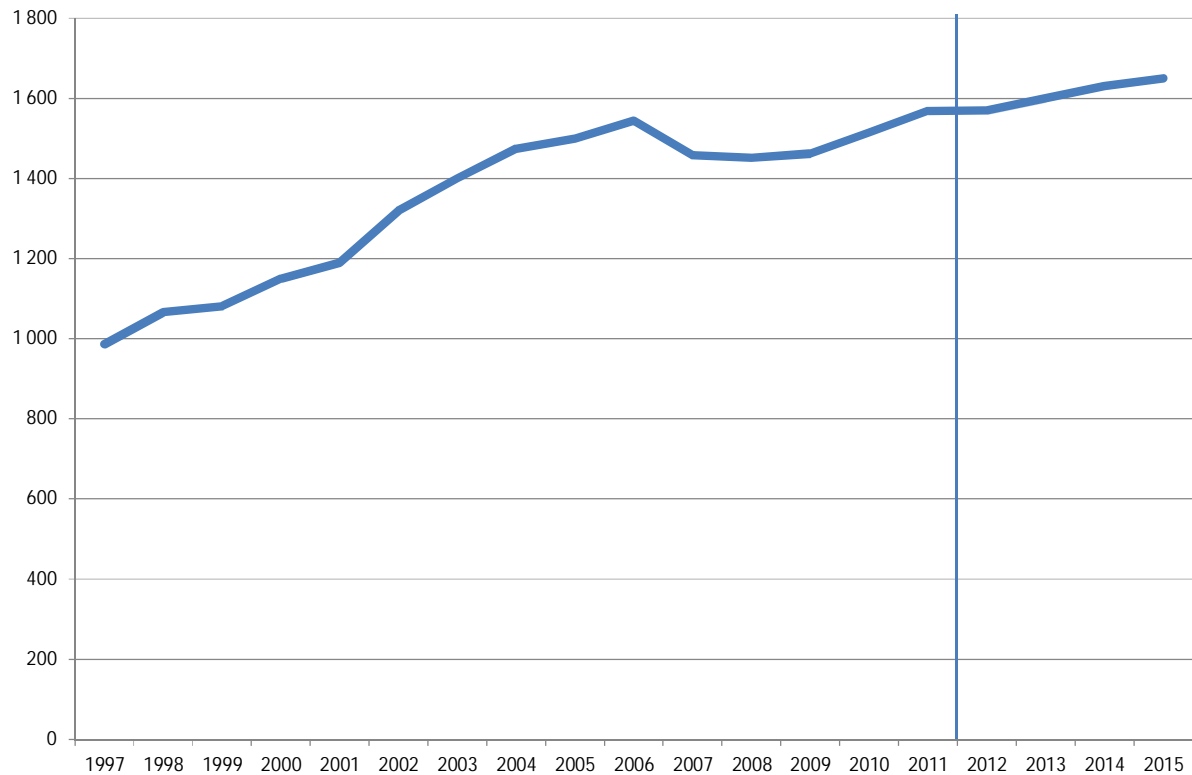
Efter att ha testat olika modeller och olika kombinationer av framskrivningar har Kriminalvården valt att använda en ARIMA-modell på 1-2 års sikt i kombination med en regression på 3-4 års sikt för fängelsedömda, häktade och frivårdspåföljder. Nedan visas resultaten av de rent statistiska framskrivningarna i diagramform.

¹⁷ Arima, Auto-Regressiv Integrated Moveing-Average, en statistisk tidsseriemodell.

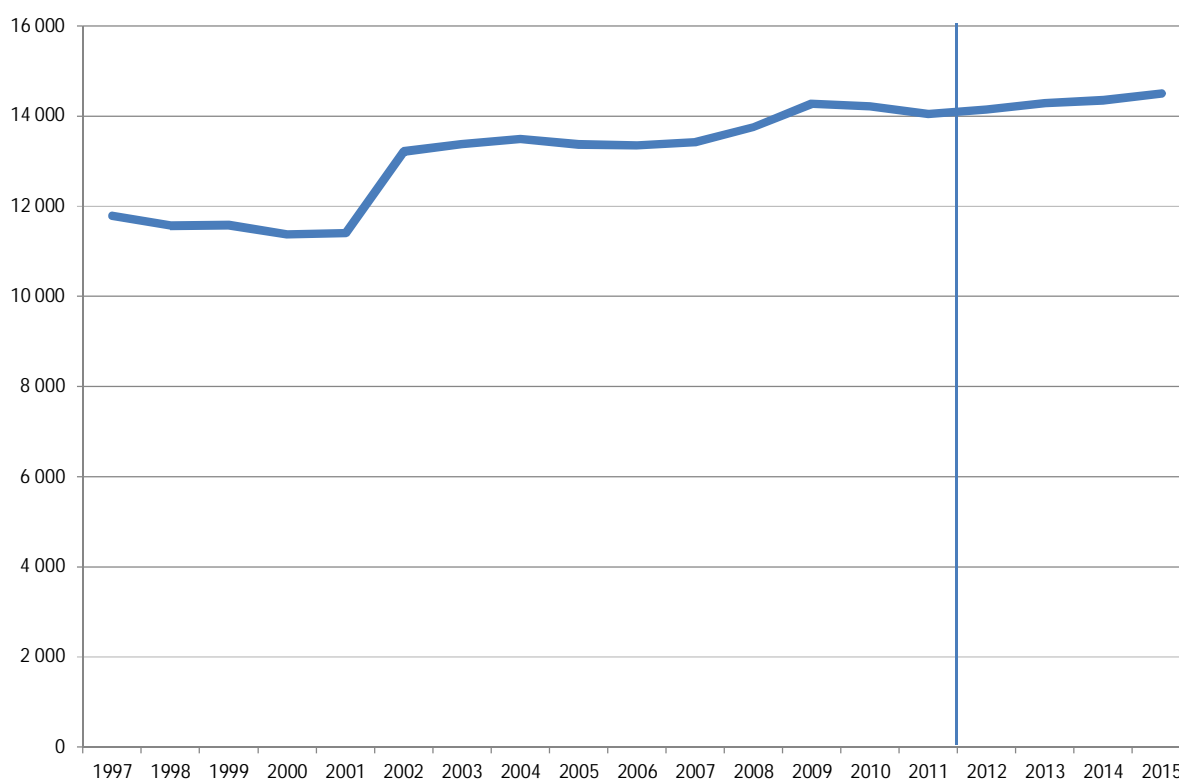
Figur 10. Prognos över medeltal fängelsedömda 2012-2015 samt faktiska värden för 1996-2011

Figur 11. Prognos över medeltal häktade 2012-2015 samt faktiska värden för 1996-2011

Figur 12. Prognos över medelantal klienter i frivården totalt 2012-2015 samt faktiska värden för 2000-2011

Påverkansfaktorer

Kriminalvården påverkar inte inflödet av antalet klienter till myndigheten utan påverkas av tidigare led i rättskedjan. Det är produktionen av brottmål och dess påföljder som styr inflödet. Kriminalvården kan inom vissa gränser styra när en påföljd påbörjas om den dömda befinner sig på fri fot. För att kunna fördela nyintagna i anstalt på de tio huvudbrottskategorierna har Kriminalvården använt den fördelning som Åklagarmyndigheten fått fram i sina prognoser av brottsmisstankar med åtalsbeslut.

När det gäller påverkansfaktorer är det främst externa faktorer som har betydelse för volymer av klienter i verksamheten som skulle kunna ge anledning att justera de statistiska framskrivningarna. Det som framförallt antas kunna påverka klientvolymerna är i första hand kriminalpolitiska beslut. Det pågår ett antal utredningar och det förväntas komma ett antal propositioner under prognosperioden som i sin tur kan leda till en förändrad lagstiftning, se bilaga 4. Även förändringar i praxis i olika typer av brottmål kan få en stor påverkan på volymerna och förändringar mellan olika typer av påföljder. Hur de kriminalpolitiska besluten kommer att påverka klientvolymerna är som tidigare nämnts svårt att förutse.

Analyserna av påverkansfaktorer har även inkluderat identifiering och värdering av invärldsfaktorer. Bland annat kan de utökade möjligheterna till utslussning från verkställigheter av fängelsestraff innebära vissa förändringar i klientvolymerna.

Slutlig prognos

De slutliga prognoserna har utarbetats efter en analys av de statistiska framskrivningarna och de identifierade påverkansfaktorernas eventuella betydelse. Prognoserna har kontrollerats mot föregående myndigheters prognoser, för att säkerställa att relationerna är rimliga (se bilaga 2).

Prognos

Påverkansfaktorer

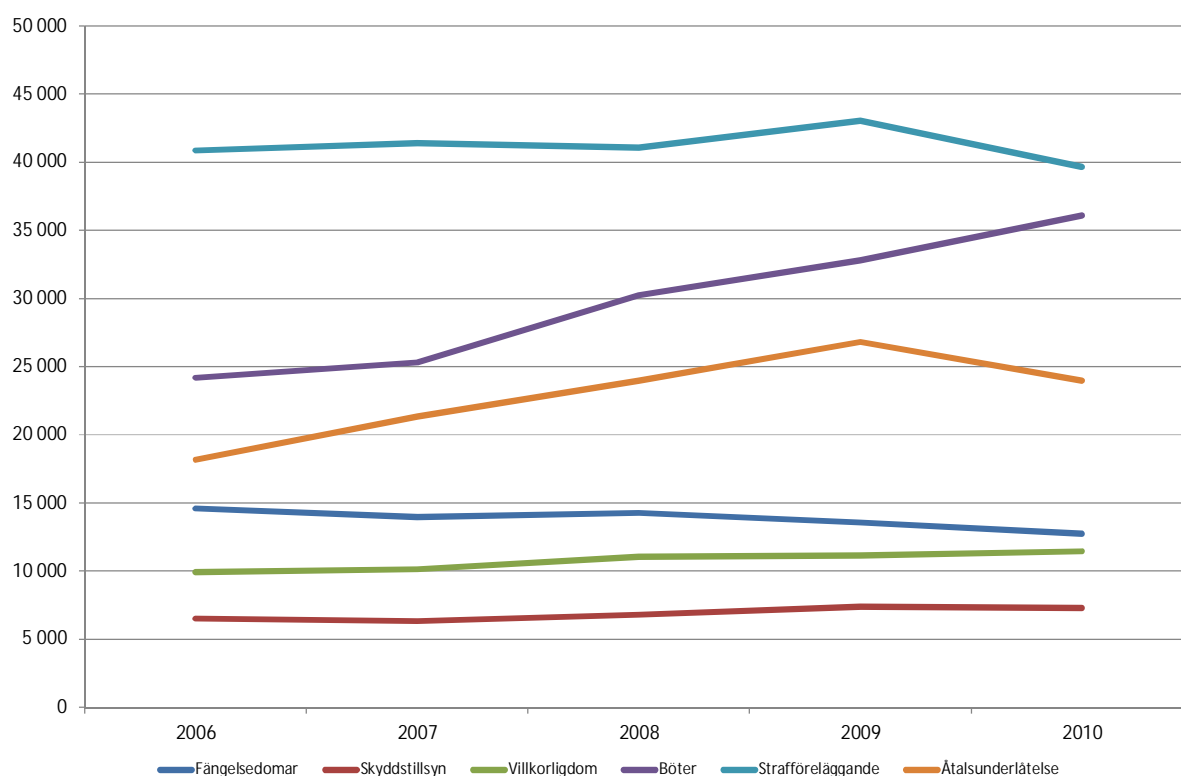
Påverkan från rättskedjans tidigare led

Rättskedjan har under 2000-talet ökat antalet lagföringsbeslut med ca 20 000, vilket innebär att produktionen totalt har ökat. Med lagföringsbeslut avses i detta fall domar i tingsrätt, åklagarbeslut i form av strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Som framgår av diagrammet nedan, består ökningen i stort sett av domar i tingsrätt som leder till böter och av åklagare utfärdade åtalsunderlåtelser. Det är framförallt i brottmål som rör kategorierna övriga brott, narkotikabrott, trafikbrott, rattfylleribrott och tillgreppsbrott som tingsrättsdomarna till böter har ökat under de sista fem åren. Själva ökningen av antalet avgjorda brottmål under 2000-talet har per automatik inte inneburit någon större ökning av antalet utdömda kriminalvårdspåföljder. Domstolsverket beskriver en trend, det har blivit allt vanligare att ett mål består av en person och en brottmisstanke. Detta kan i sin tur bero på att omloppstiderna för brottmål har kortats vilket medför att den misstänkte inte hinner begå nya brott innan målet avgörs. På så vis minskar antalet tilläggsstämningar och brottsmisstankar. Antalet fängelsedomar är ungefär lika många år 2000 som 2010. Där emellan har det varit både en uppgång och en nedgång.

I diagrammet nedan som grundas på Brå:s kriminalstatistik redovisas antalet lagföringsbeslut under perioden 2006-2010. Antalet lagföringsbeslut ökar med ca 18 450 bland de påföljder som redovisas i diagrammet. Tingsrättsdomarna ökar med ca 12 375 under perioden varav böter ökar med ca 11 900. Antalet fängelsedomar minskar med 1 800 samtidigt som skyddstillsyn ökar med ca 800 och villkorlig dom ökar med ca 1 550. I detta fall omfattar villkorlig dom även villkorlig dom med samhällstjänst.

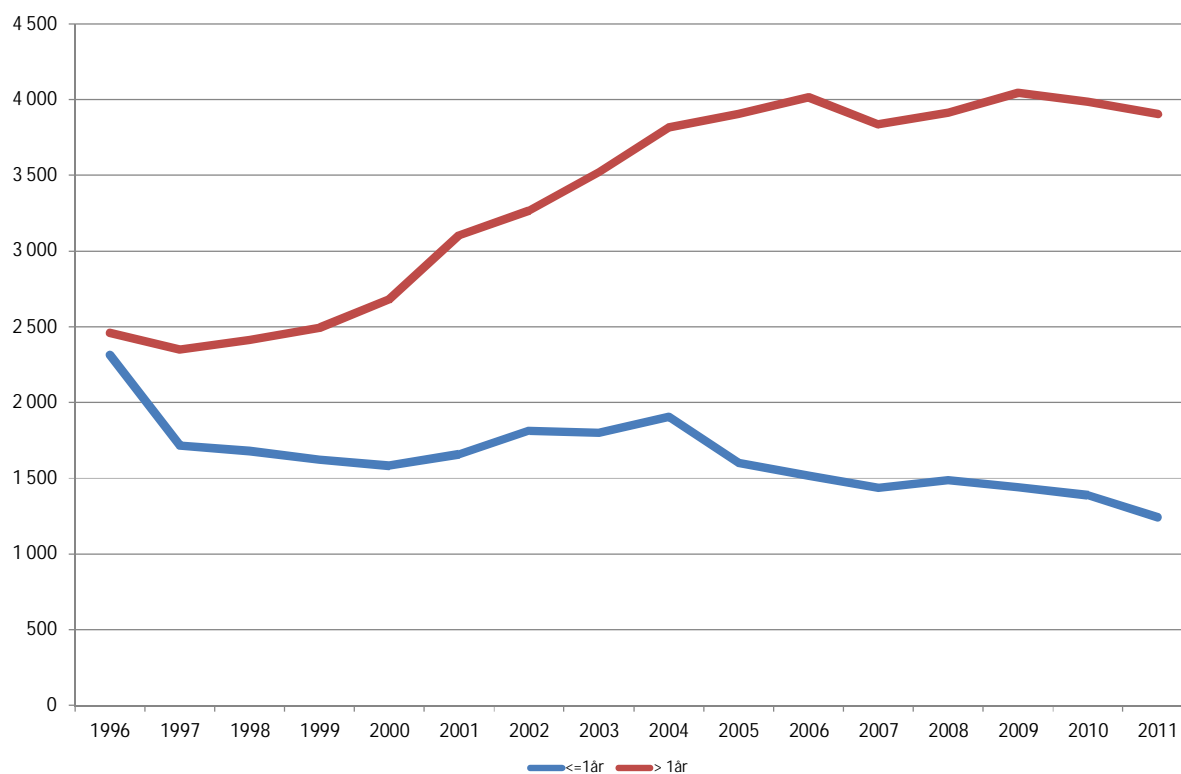
Sammantaget visar detta att rättskedjan producerar allt fler lagföringsbeslut, men den stora delen av ökningen når inte Kriminalvården utan utfaller i andra former av påföljder.

Figur 13. Antal lagföringsbeslut 2006-2011

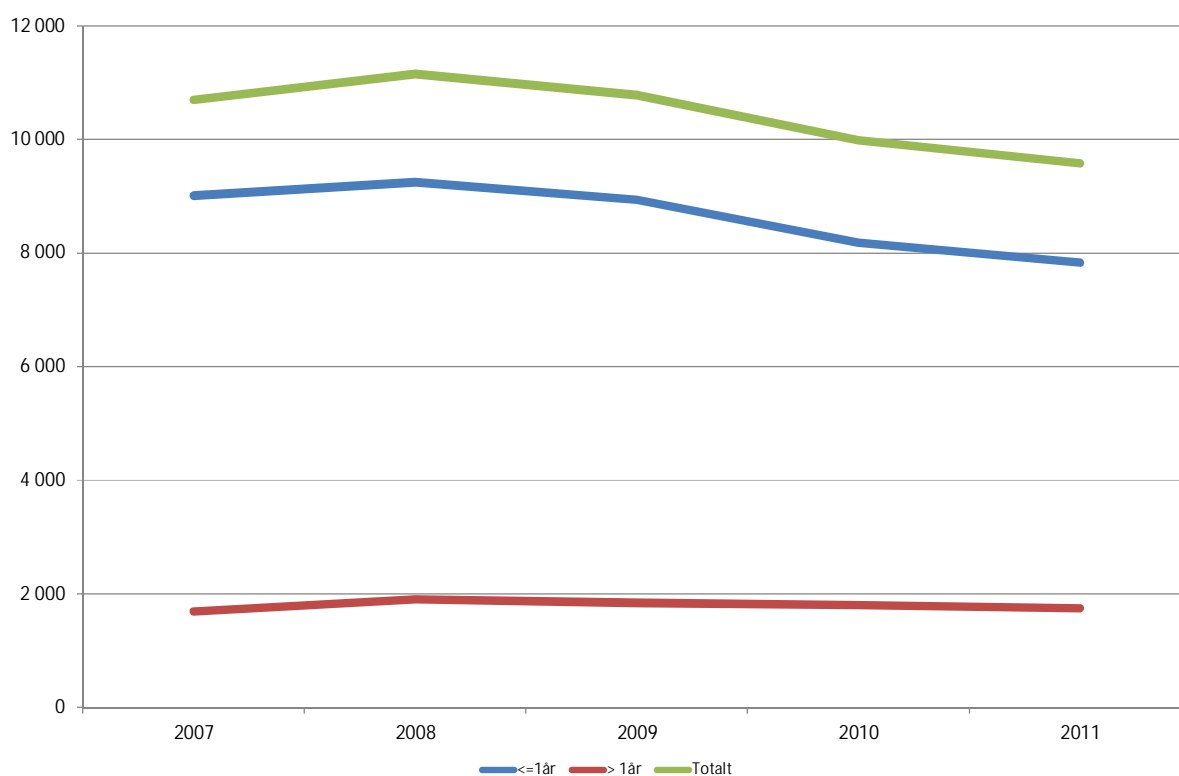
Samtidigt som antalet fängelsedomar minskade och antalet nyintagna i anstalt sedan 2008 haft en sjunkande tendens, så skedde det under 2000-talet en förändring. Den bestod av att antalet klienter med strafftider över ett år ökade samtidigt som klienter med strafftider kortare än ett år minskade i anstalt den förste oktober varje år, vilket framgår av diagrammet nedan. Trenden var att de nyintagna hade längre strafftider jämfört med tidigare. Jämförs antalet klienter i anstalt dömda för mord eller försök till dråp har det mellan 1995 och 2010 skett mer än en fördubbling av antalet inskrivna klienter, från ca 225 till 575. Det innebär en ökning från ca 5 procent till 11 procent. I princip är i dagläget var tionde intagen i anstalt dömd för mord eller försök till dråp, vilket för Kriminalvården innebär en ökad straffmassa samt ett mer belastat klientel över tid. Polisen redovisar dessutom i sitt avsnitt att antalet brott mot person som klassificeras som grova och som redovisats till åklagare har ökat med 9 procent mellan 2007 och 2011. Kriminalvården bedömer att dessa trender kommer att fortsätta under nuvarande prognosperiod.

Figur 14. Antal intagna klienter på anstalt 1 oktober 1996-2011 efter strafftid

Jämförs utvecklingen av lagakraftvunna fängelsedomar under de tio första månaderna 2011 med motsvarande period 2009 är tendensen tydlig, vilket framgår av diagrammet nedan. Antalet lagakraftvunna fängelsedomar minskar från 10 782 till 9 580 domar, en minskning med 1 202 domar varav 1 108 av dessa domar innehåller strafftider under 1 år. Kriminalvården antar att trenden med antalet domar med kortare strafftider minskar antas fortsätta under prognosperioden.

Figur 15. Antal lagkraftvunna fängelsedomar efter strafftid jan-okt 2007-2011

Externa påverkansfaktorer

De externa påverkansfaktorerna som bedöms ha en potentiell inverkan på klientvolymerna i Kriminalvården under prognosperioden är främst av kriminalpolitisk karaktär i form av utredningar, propositioner, lagändringar och förändringar i tillämpning av praxis. För det stora flertalet av dessa faktorer är det svårt att i dagsläget bedöma deras specifika framtida effekter. Det är även troligt att effekterna går i olika riktning och ibland tar ut varandra. För Kriminalvården är det viktigt att även redovisa externa påverkansfaktorer där det inte går att göra en säker bedömning. Om en faktor utvecklas på ett sätt som inte går att bedöma med bästa tillgängliga kunskap idag, skulle det kunna få stora konsekvenser för den framtida utvecklingen och för Kriminalvården.

Exempel på externa påverkansfaktorer är att (faktorerna beskrivs utförligare i bilaga 4)

- § Nytt brott införs, olaga förföljelse.
- § Straffmaximum för köp av sexuell tjänst höjs från sex månader till ett år.
- § Fridskränkning utredningen ska överväga höjning av straffminimum för fridskränkning brott.
- § Kriminaliseringen av förberedelse till organiserad brottslighet har utvidgats.
- § Utredare ska se över kriminalisering av penningtvätt.
- § Ett förtydligande av straffansvaret för grovt vapenbrott.
- § En eventuell uppföljning av straffskärpningsreformen från 2010.
- § "Regeringen kommer fortlöpande att beakta behoven av ytterligare skärpningar av straffsystemet och andra behov av förändrad lagstiftning för att förbättra brottsbekämpningen"¹⁸.

¹⁸ Proposition 2011/12:1 Utgiftsområde 4 sidan 19.

- § Kommer praxis att ändras för narkotikadomar gällande nya syntetiska preparat? Högsta domstolen har i ett antal fall sänkt straffen.
- § Eventuell utökad möjlighet till att överföra utländska medborgare till att verkställa straff i respektive hemland.
- § Det pågår en utredning om översyn av lagen om psykiatrisk tvångsvård och lagen om rättspsykiatrisk vård. Enligt direktiven ska utredaren bland annat analysera lämplighet att och behov av att kunna bedriva psykiatrisk tvångsvård inom kriminalvården och hur behovet kan förväntas påverkas av att rättspsykiatrisk vård tas bort som straffrättslig påföljd. Utredningen ska redovisas senast den 30 mars 2012. En ny psykiatrilagstiftning kan träda i kraft tidigast 2014.
- § Det pågår en utredning angående en översyn av missbruks- och beroendevården som var klar i april 2011. Uppskattningsvis är 2/3 av kriminalvårdens klienter missbrukare.
- § I mars 2010 presenterades utredningen "Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp". Det föreslås åtgärder för att förhindra rekryteringen till kriminella grupperingar och att personer som vill lämna grupperingarna ska få hjälp och stöd för att bryta med sin kriminella livsstil.
- § Förvarsutredningen 2010 föreslog att färre förvarstagna utlänningar ska placeras på häkte och att kriminalvården ska inrätta speciella avdelningar på anstalt.
- § En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en genomgripande översyn av påföljds-systemet för vuxna och unga lagöverträdare i den så kallade Påföljdsutredningen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2012. Utredningen ska bland annat analysera och föreslå hur användningen av fängelse, i första hand för de korta straffen, kan minska samtidigt som trovärdigheten i systemet upprätthålls. Påföljdsutredningens förslag kommer sannolikt inte kunna träda i kraft förrän tidigast 2016.

Påföljdsutredningen kommer antagligen att få stor inverkan på antalet klienter inom olika kriminalvårdspåföljder men troligtvis inte under innevarande prognosperioden. Sammantaget gör Kriminalvården bedömningen att de externa påverkansfaktorerna kommer att påverka volymerna i Kriminalvården. Det kan antas att vissa av faktorerna ingår i pågående trender och därför redan ingår i de statistiska framskrivningarna. Det kan också antas att de externa faktorerna till viss del kommer att ta ut varandra. Kriminalvården har därför valt att inte justera de statistiska framskrivningarna med anledning av de externa påverkansfaktorerna.

Interna påverkansfaktorer

Ett antal interna påverkansfaktorer som skulle kunna påverka klientvolymerna har identifierats och värderats. Några kan komma att till viss del påverka det teoretiska behovet av platser i anstalt och häkte.

Det är främst användningen av olika utslussåtgärder som kan påverka antalet klienter i anstalt. Hanteringen av inställelser av dömda klienter som är på fri fot kan i viss mån också påverkas. En annan och kanske den viktigaste påverkansfaktorn är att minska återfallen. I Kriminalvårdens pågående återfallsstudie är det dock ännu svårt att se några bestämda trender. Kriminalvården har därför valt att inte justera de statistiska framskrivningarna med anledning av de interna påverkansfaktorerna.

Platstillgången och interna regler kan påverka antalet verkställighetsfall, det vill säga klienter med lagakraftvunna domar som väntar i häkte för att placeras på anstalt. Tendensen under 2011 har varit att verkställighetsfallen varit på en lägre nivå än tidigare, detta har även gällt övriga

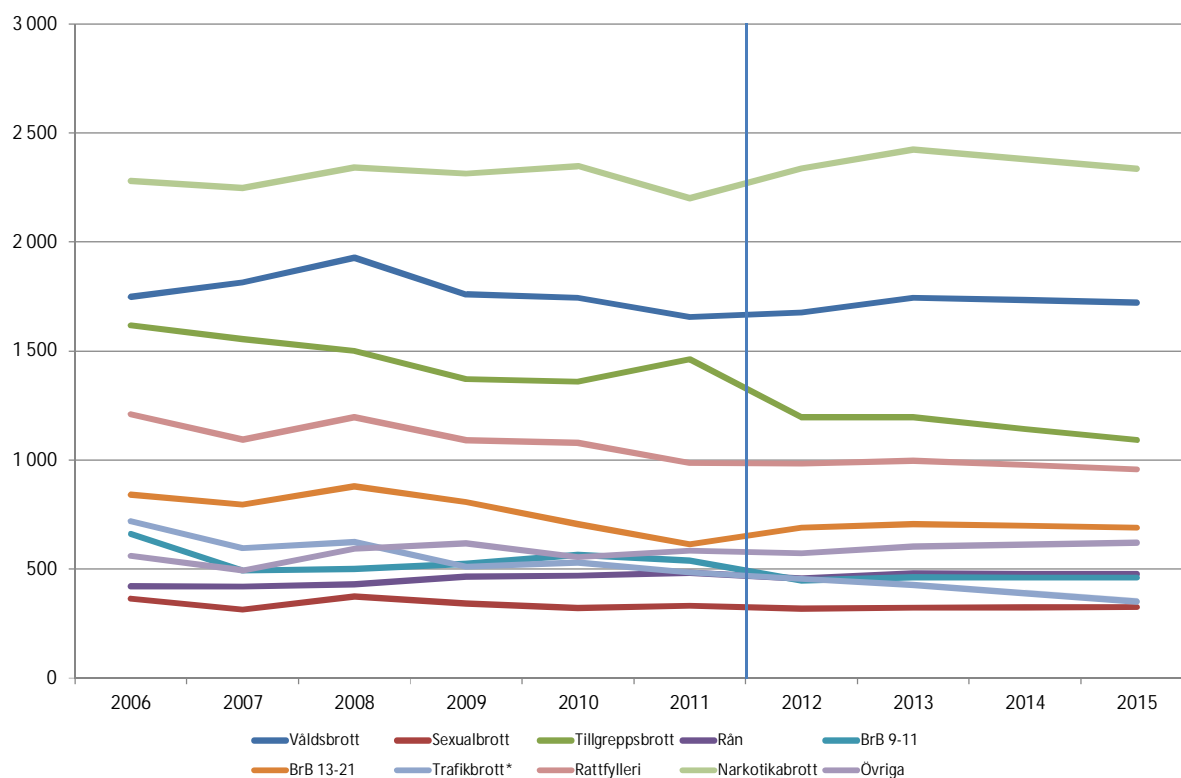
som vistats i häkte. Därför sänks antagandena jämfört med tidigare års beräkningar, för verkställighetsfall i häkte från 250 till 225 i genomsnitt och för övriga i häkte sänks antalet från 100 till 75 i genomsnitt. Sänkningarna får vissa konsekvenser för beräkningen av det teoretiska behovet av antalet platser i anstalt och häkte.

Prognos över antal klienter

Prognosen över nyintagna i anstalt indikerar jämfört med tidigare år en betydligt lägre nivå. Under perioden 2003-2010 var det i genomsnitt 10 350 nyintagna i anstalt per år. Under prognosperioden 2012-2015 beräknas antalet nyintagna variera mellan ca 9350-9050 per år. Anledning är framför allt att antalet klienter med korta fängelsestraff minskar och att den trenden antas fortsätta.

Prognosen för nyintagna per huvudbrott präglas av ett sjunkande antal klienter dömda för tillgrepsbrott, trafikbrott och ett något ökande antal klienter för huvudbrottet övriga brott. I övrigt beräknas förhållandevis små förändringar, vilket framgår av både diagram och tabell nedan.

Figur 16. Prognos över antal nyintagna klienter i anstalt 2012-2015 samt faktiska värden för 2006-2011

Tabell 19. Prognos över antal nyintagna klienter i anstalt 2012-2015 samt faktiska värden för 2006-2011

Kategori	Huvudbrott								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Våldsbrott	1 815	1 928	1 760	1 744	1 656	1 680	1 740	1 730	1 720
Sexualbrott	314	374	342	321	332	320	320	330	340
Tillgreppsbrott	1 555	1 500	1 371	1 360	1 462	1 200	1 200	1 140	1 190
Rån	420	430	465	470	483	460	480	480	480
BrB 9-11	493	501	525	565	539	450	460	460	460
BrB 13-21	795	880	807	706	614	690	710	710	690
Trafikbrott*	597	624	511	530	485	460	430	390	350
Rattfylleri	1 094	1 196	1 091	1 078	987	980	1 000	980	960
Narkotikabrott	2 247	2 341	2 314	2 348	2 201	2 340	2 420	2 380	2 340
Övriga	494	593	618	555	585	570	600	610	620
Totalt	9 824	10 367	9 804	9 677	9 344	9 150	9 360	9 200	9 040
Förändring		543	-563	-127	-333	-194	210	-160	-160

*Exklusive de trafikbrott som avser rattfylleri samt hastighetsöverträdelser.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2012-2015 är avrundat till närmaste hundratal.

Prognosen indikerar att antalet häktade kommer att öka från 1 568 till 1 650 mellan 2011-2015, vilket är en ökning med ca 5 procent. Antalet fängelsedömda beräknas minska från 4 718 till 4 540 mellan 2011-2015, vilket är en minskning med ca 4 procent. Prognosen för frivården totalt indikerar en ökning från 14 043 till 14 500 mellan 2011-2015, vilket innebär en ökning med ca 3 procent. Totalt ger detta en ökning med ca 360 klienter, det vill säga ca 2 procent, under prognosperioden. I ett senare avsnitt finns en jämförelse med förra årets prognos.

Tabell 20. Prognos över medelantalet klienter 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Kategori	Medelantal klienter									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Fängelsedömda	4 950	4 914	4 926	4 832	4 718	4 680	4 640	4 590	4 540	
Häktade	1 458	1 452	1 462	1 514	1 568	1 570	1 600	1 630	1 650	
Övriga i häkte	99	87	99	82	69	70	70	70	70	
Frivård	13 427	13 755	14 271	14 217	14 043	14 150	14 290	14 350	14 500	
Totalt	19 934	20 213	20 758	20 644	20 398	20 470	20 600	20 640	20 760	
Förändring		-178	279	545	-144	-246	72	130	40	120

Det prognostiserade utfallet för perioden 2012-2015 är avrundat till närmaste hundratal.

Prognos för olika påföljder inom frivården

De olika påföljderna inom frivården beräknas jämfört med tidigare prognoser få en mer stabil utveckling. Ökningar beräknas främst inom ren skyddstillsyn och skyddstillsyn med samhällstjänst. Att IÖV (intensivövervakning med elektronisk kontroll) inte beräknas öka i någon större omfattning beror på att målgruppen tenderar att minska, det vill säga antalet klienter med korta fängelsestraff, vilket även gäller för antalet villkorligt frigivna.

Tabell 21. Prognos över medelantalet klienter i olika frivårdspåföljder 2012-2015 samt faktiska värden för 2007-2011

Kategori	Medelantal klienter i frivård								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ren skyddstill-syn	4 640	4 784	5 090	5 324	5 369	5 410	5 470	5 520	5 580
Skyddstillsyn m kontraktsvård	1 452	1 440	1 522	1 500	1 402	1 400	1 430	1 430	1 430
Skyddstillsyn m samhällstjänst	1 247	1 341	1 541	1 697	1 721	1 750	1 830	1 900	1 980
Villkorligt fri-givna	4 819	4 740	4 666	4 438	4 252	4 180	4 130	4 050	4 000
Villkorlig dom m samhälls-tjänst	728	850	852	693	814	940	960	980	1 000
IÖV	424	459	400	376	301	280	280	280	300
IÖV-utsluss/ Utökad frigång	114	124	168	156	152	150	150	150	150
Halvvägshus	3	17	32	33	32	40	40	40	40
Totalt	13 427	13 755	14 271	14 217	14 043	14 150	14 290	14 350	14 500

Det prognostiserade utfallet för perioden 2012-2015 är avrundat till närmaste hundratal.

Prognos över platsbehovet

Klientprognoserna får konsekvenser för Kriminalvårdens behov av lokaler i form av platser på anstalt och häkte. Behovet kan betraktas som teoretiskt eftersom det dessutom finns andra faktorer som påverkar själva lokalbehovet, till exempel tillbyggnader, renoveringar och eventuella avvecklingar av befintliga lokaler samt att ha plats för toppbeläggningar under året. Behovet av platser utifrån prognosresultatet redovisas nedan. Beräkningarna bygger likt tidigare år på en genomsnittlig antagen beläggning om 90 procent i anstalt och 95 procent i häkte. Säsongsvariationer gör att beläggningen vissa tider under året är betydligt högre än de angivna procenttalen. Dessutom förutsätts att det i genomsnitt finns 225 klienter med lagakraftvunnen fängelsedom i häkte som väntar på anstaltsplacering. Utöver de som är häktade förväntas i genomsnitt ytterligare 75 personer att befinna sig i häkte. Nedan redovisas en tabell med ett teoretiskt platsbehov. Ingen hänsyn har dock tagits till toppbelastningar och säsongsvariationer. Tabellerna är avrundade till närmast 10-tal.

Tabell 22. Platsbehov 2011-2015 grundat på klientprognoserna och en beläggning om 90 procent i anstalt och 95 procent i häkte

Kategori	Teoretiskt platsbehov givet 90 procent beläggning i anstalt och 95 procent i häkte				
	2011	2012	2013	2014	2015
Anstalt	4 990	4 950	4 910	4 850	4 790
Häkte	1 970	1 970	2 000	2 030	2 050
Totalt	6 960	6 920	6 910	6 880	6 840

Grundat på klientprognoserna finns det fram till 2015 ett minskat behov av 200 anstaltsplatser och ett ökat behov av 80 häktesplatser, vilket framgår av tabellen ovan. Totalt innebär detta ett minskat behov av 120 platser fram till 2015.

På grund av ett besvärligt ekonomiskt läge krävs en ökad effektivisering inom Kriminalvården. Som ett alternativ redovisas därför det teoretiska platsbehovet även med en ökad beläggningsgrad i anstalt. Grundat på klientprognoserna finns det fram till 2015 ett minskat behov av 190 anstaltsplatser och ett oförändrat behov av 80 fler häktesplatser, vilket framgår av tabellen ne-

dan. Totalt innebär detta ett minskat behov av 110 platser fram till 2015. Observera att detta alternativa sätt innebär en nivåskillnad som främst görs gällande för 2011, dock är förändringen under perioden ungefär lika i båda alternativen.

Tabell 23. Platsbehov 2011-2015 grundat på klientprognoserna och en beläggning om 95 procent i anstalt och 95 procent i häkte

Kategori	Teoretiskt platsbehov givet 90 procent beläggning i anstalt och 95 procent i häkte				
	2011	2012	2013	2014	2015
Anstalt	4 730	4 690	4 650	4 590	4 540
Häkte	1 970	1 970	2 000	2 030	2 050
Totalt	6 700	6 660	6 650	6 620	6 590

Jämförelse med 2010 års prognos

Förra årets prognos för fängelsedömda visade en ökning om 168 klienter exklusive påverkansfaktorer och en ökning om 268 klienter inklusive påverkansfaktorer 2014. Årets prognos för fängelsedömda indikerar att antalet kommer att minska från 4 718 till 4 540 mellan 2011-2015. Det är en minskning med 168 klienter vilket motsvarar ca 4 procent. Anledningen till skillnaderna mellan prognoserna är bland annat att prognosmodellen är utbytt och att den nedåtgående trenden bland nyintagna under 2011 påverkar. Det medför att färre nyintagna med kortare strafftider inte kompenseras fullt ut av klienter med längre strafftider. En annan skillnad är att Kriminalvården inte räknar med några externa påverkansfaktorer i årets prognos utan antar att straffskärpningar ingår i de nu pågående trenderna och därmed i prognoserna.

I förra årets rapport prognostiserades att antalet häktade skulle öka med 86 klienter utan påverkansfaktorer och 136 klienter inklusive påverkansfaktorer fram till 2014. I årets prognos prognostiseras antalet häktade öka från 1 568 till 1 650, vilket är en ökning med 82 klienter som motsvarar ca 5 procent. Bytet av prognosmodell verkar spela mindre roll för prognosen av häktade. En skillnad är också att det i årets prognoser inte tagit hänsyn till några externa påverkansfaktorer.

Förra årets prognos beräknade att frivården skulle öka med ca 960 klienter totalt fram till 2014. I årets prognos beräknas Frivården mellan 2011-2015 totalt öka från 14 043 klienter till 14 500 klienter, vilket är en ökning med 457 klienter motsvarande knappt 3 procent. Förändringen av antalet klienter under 2011 påverkar också prognosen. Möjligen kan bytet av prognosmodell i vissa fall ha betydelse för resultatet.

UPPFÖLJNING AV TIDIGARE PROGNOSE

Utfallet 2010 och 2011 jämfört med prognos

Inledning

Det är viktigt att följa upp och analysera tidigare prognoser. Uppföljningen och den efterföljande analysen kan ge kunskap om när och varför prognoserna avviker från faktiskt utfall. Även i förra årets rapport följdes tidigare prognoser upp. Då var prognosernas revidering jämfört med föregående år i fokus. I år ligger fokus snarare på i vilken grad prognoserna avviker från faktiskt utfall.

Metoderna för att ta fram prognoserna har utvecklats över tid. De första åren av prognosarbetet gjordes statistiska prognoser, som sedan justerades uppåt eller nedåt. Justeringarna gjordes utifrån identifiering och analys av olika påverkansfaktorer och utfördes av verksamhetskunniga på de olika myndigheterna. Under åren har prognosarbetet förändrats för att minska prognosavvikelserna och undvika strukturella överskattningar¹⁹. Arbetet har varit inriktat mot att förbättra metoderna för att ta fram statistiska prognoser, göra noggrannare analyser av historiska tidsserier och utveckla kunskapen om statistiska modeller. Efter hand har inslagen av bedömningsjusteringar i prognosarbetet minskats. Prognoserna bygger idag mer på statistiska framskrivningar.

Tabellerna nedan redovisar prognosavvikelserna i procent och totalt. Jämförelser mellan myndigheterna bör främst göras utifrån procenttalen, eftersom enheterna skiljer sig åt mellan myndigheterna. Det bör dock noteras att olika tidsserier är olika svåra att prognostisera, exempelvis beroende på hur de tidigare har varierat.

Nedan redovisas respektive myndighets prognoser från 2009 och 2010 och jämförs med de faktiska utfallen.

Polisen

I 2009 års rapport prognostiserades att inflödet skulle öka med 1,9 procent 2010 och 2,3 procent 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet var prognosen en överskattning med 6,1 procent 2010 och med 5,7 procent 2011. I 2010 års rapport prognostiserades att inflödet skulle öka med 2,3 procent under 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet var prognosen en underskattning med 0,3 procent. Framför allt blev inflödet av våldsbrott, sexualbrott, BrB 9-11, BrB 13-21, narkotika och övriga brott (inklusive skadegörelse) lägre än förväntat.

Tabell 24. Uppföljning av tidigare prognoser för inkomna ärenden

Inkomna ärenden	2010	2011
Prognos 2009	1 273 850	1 303 300
Utfall	1 200 053	1 229 582
Över-/underskattning	6,1 %	5,7 %
Prognos 2010		1 225 700
Utfall		1 229 582
Över-/underskattning		-0,3 %

I 2009 års rapport prognostiserades att utflödet skulle öka med 2,4 procent 2010 och 3,3 procent 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet var prognosen en överskattning med 3,3 pro-

¹⁹ Innebär att prognoserna under flera år har legat över de faktiska utfallen.

cent 2010 och med 8,2 procent 2011. I 2010 års rapport prognostiserades att utflödet skulle öka med 4,0 procent under 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet var prognosen en överskattning med 5,9 procent. Lägre nivåer än förväntat blev det för samtliga brottskategorier utom för rattfylleri.

Tabell 25. Uppföljning av tidigare prognoser för ärenden redovisade till åklagare

Ärenden redovisade till åklagare	2010	2011
Prognos 2009	212 400	219 380
Utfall	205 563	201 323
Över-/underskattning	3,3 %	8,2 %
Prognos 2010		213 900
Utfall		201 323
Över-/underskattning		5,9 %

Orsaker till att prognoserna i huvudsak överskattats kan vara flera. Dels gjordes justeringar för påverkansfaktorer i prognosen från 2009 men inte i prognosen från 2010, dels finns det vissa brottskategorier som har och har haft en mycket osäker utveckling med kraftiga fluktuationer. Detta gäller bland annat bedrägeribrott, skadegörelsebrott, trafikbrott och tillgreppsbrott.

Åklagarmyndigheten

Antalet inkomna brottsmisstankar 2010 stämde relativt väl överens med prognosen i 2009 års rapport. Utfallet 2011 blev dock 2,5 procent respektive 2,8 procent lägre än prognoserna i 2009 och 2010 års rapporter. Det beror framför allt på att antalet inkomna brottsmisstankar som avsåg BrB 9-11 blev betydligt färre än förväntat.

Tabell 26. Uppföljning av tidigare prognoser för inkomna brottsmisstankar

Inkomna brottsmisstankar	2010	2011
Prognos 2009	622 000	646 800
Utfall	619 993	631 173
Över-/underskattning	0,3 %	2,5 %
Prognos 2010		649 000
Utfall		631 173
Över-/underskattning		2,8 %

Antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut 2010 blev fler än enligt prognosen i 2009 års rapport. En möjlig orsak är den rekrytering av åklagare som skedde under 2009-2010. I alla brottskategorier utom sexualbrott och rån blev antalet åtalsbeslut fler än förväntat.

Utvecklingen under 2010 gjorde att prognosen för 2011 lades på en högre nivå i 2010 års rapport. Utfallet 2011 stämde totalt sett relativt väl överens med prognosen i 2010 års rapport. Antalet åtalsbeslut som avsåg BrB 9-11 blev färre än förväntat medan antalet åtalsbeslut i kategorin övriga brott blev fler än förväntat.

Tabell 27. Uppföljning av tidigare prognoser för brottsmisstankar med åtalsbeslut

Brottsmisstankar med åtalsbeslut	2010	2011
Prognos 2009	198 900	205 100
Utfall	208 812	213 184
Över-/underskattning	-4,7 %	-3,8 %
Prognos 2010		216 000
Utfall		213 184
Över-/underskattning		1,3 %

Sveriges Domstolar

I 2009 års rapport prognostiserades att inflödet av brottmål skulle öka med 3,7 procent 2010 och 3,9 procent 2011. Vid en jämförelse med det verkliga utfallet så var prognosen en underskattning med 3,9 procent för 2010 medan prognosen för 2011 var en överskattning med 1,5 procent. I 2010 års rapport prognostiserades att inflödet skulle öka med 4,0 procent under 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet var prognosen en överskattning med 5,7 procent.

Tabell 28. Uppföljning av tidigare prognoser för inkomna brottmål

Inkomna brottmål	2010	2011
Prognos 2009	88 800	92 300
Utfall	92 435	90 906
Över-/underskattning	-3,9 %	1,5 %
Prognos 2010		96 100
Utfall		90 906
Över-/underskattning		5,7 %

I 2009 års rapport prognostiserades att utflödet av avgjorda brottmål skulle öka med 4,3 procent såväl under 2010 som under 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet så var prognosen för 2010 en underskattning med 2,3 procent och prognosen för 2011 en underskattning med 0,1 procent. I 2010 års rapport prognostiserades att utflödet skulle öka med 4,0 procent under 2011. I jämförelse med det verkliga utfallet så var prognosen för 2011 en överskattning med 1,8 procent.

Tabell 29. Uppföljning av tidigare prognoser för avgjorda brottmål

Avgjorda brottmål	2010	2011
Prognos 2009	88 700	92 500
Utfall	90 764	92 616
Över-/underskattning	-2,3 %	-0,1 %
Prognos 2010		94 300
Utfall		92 616
Över-/underskattning		1,8 %

Kriminalvården

2009 och 2010 års prognoser för häktade överensstämmer i stort sett med utfallet vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 30. Uppföljning av tidigare prognoser för medelantalet häktade

Häktade	2010	2011
Prognos 2009	1 495	1 560
Utfall	1 514	1 568
Över-/underskattning	-1,3 %	-0,5 %
Prognos 2010		1 550
Utfall		1 568
Över-/underskattning		-1,1 %

För fängelsedömda har sambandet med övriga aktörer i rättskedjan överskattats. Ökningen i antalet avgjorda brottmål har inte påverkat antalet fängelsedömda i någon större utsträckning utan sambandet har närmast varit negativt vilket leder till ett förvånande mönster, de vill säga ju fler avgjorda brottmål ju färre fängelsedömda. Det negativa sambandet beror till största del på att domar till böter har ökat kraftigt. De ökande verksamhetsvolymerna i tidigare led i rättskedjan har inte inneburit några volymökningar i Kriminalvården. De tidigare prognoserna av fängel-

sedömda innefattar antagande om att denna ökning tidigare led även skulle ge avtryck inom Kriminalvården. Dessutom har det varit svårt att mäta om den inkluderade påverkansfaktorn, reformen skärpta straff för allvarliga våldsbrott, har haft antagen effekt. Sammantaget har behovet av anstaltsplatser överskattats.

Tabell 31. Uppföljning av tidigare prognoser för medelantalet fängelsedömda

Fängelsedömda	2010	2011
Prognos 2009 inkl. påverkansfaktorer	4 980	5 190
Utfall	4 832	4 718
Över-/underskattning	3,1 %	10,0 %
Prognos 2009 exkl. påverkansfaktorer	4 980	5 165
Utfall	4 832	4 718
Över-/underskattning	3,1 %	9,5 %
Prognos 2010		4 900
Utfall		4 718
Över-/underskattning		3,7 %

Antalet klienter i frivård, har ökat under hela 2000-talet och den trenden har antagits fortsätta, vilket den inte har gjort. Kriminalvården har därför överskattat frivårdsprognoserna totalt, vilket redovisas i tabellen nedan. Det är framförallt för villkorlig dom med samhällstjänst och intensivövervakning med elektronisk kontroll som prognoserna har överskattat utfallet. För ren skyddstillsyn och skyddstillsyn med samhällstjänst överensstämmer prognoserna i stort sett med utfallet.

Tabell 32. Uppföljning av tidigare prognoser för medelantalet klienter i frivård totalt

Frivården	2010	2011
Prognos 2009	14 725	15 125
Utfall	14 216	14 043
Över-/underskattning	3,6 %	7,7 %
Prognos 2010		14 625
Utfall		14 043
Över-/underskattning		4,1 %

Brottsförebyggande rådets sammanfattande kommentar

Polisen överskattade påtagligt inflödet av ärenden i 2009 års rapport, men prognostiserade inflödet väl i 2010 års rapport. När det gäller utflödet av ärenden var prognoserna i både 2009 och 2010 års rapporter överskattningar. Samtidigt visar en särskild analys att de genomsnittliga prognosavvikelserna minskade i 2010 års rapport jämfört med i 2009 års rapport (en analys som inte tar fasta på över- eller underskattningar, utan på den sammanlagda avvikelsen). Dock överskattades utvecklingen i de båda rapporterna, vilket tyder på en så kallad strukturell överskattning. En bidragande orsak till de generella överskattningarna var av allt att döma bedömningsjusteringarna. Dessa ledde i flera fall till att prognoserna försämrades jämfört med de rent statistiska prognoserna. Efter hand har Polisen, likt de andra myndigheterna, minskat inslagen av bedömningsgrundade justeringar. Under 2011 har Polisen också testat fler statistiska metoder och generellt sett stramat upp metदानvändningen.

Åklagarmyndighetens prognoser över inflödet av misstankar i både 2009 och 2010 års rapport gav skattningar med begränsade avvikelser jämfört med utfallet. Utflödet av brottsmisstankar underskattades i 2009 års rapport, men prognostiserades väl i 2010 års rapport. De genomsnittliga prognosavvikelserna minskade från 2009 till 2010 års rapport.

Domstolsverkets prognoser över inflödet av brottmål uppvisar en mix av över- och underskattningar, med en noterbar överskattning i 2010 års rapport. För utflödet av brottmål var avvikelserna i prognoserna jämfört med utfallet genomgående begränsade i både 2009 och 2010 års rapport. Dock ökade de genomsnittliga prognosavvikelserna något mellan de två rapporterna.

Kriminalvårdens prognoser av medelantalet i häkte uppvisade små avvikelser jämfört med utfallet i både 2009 och 2010 års rapport. Däremot överskattades utvecklingen för anstalt och frivård, särskilt i de tvååriga prognoserna i 2009 års rapport. Kriminalvården har dock vidtagit åtgärder för att förbättra prognosprecisionen och för att undvika strukturell överskattning. Myndigheten har minskat inslagen av bedömningsjusteringar och under 2011 bytt statistisk prognosmodell.

Även om flera av prognoserna i 2009 och 2010 års rapporter visade sig ligga nära utfallet, finns det således ett antal exempel på prognoser som inte överensstämde väl med utfallet. Inte minst framträder en generell tendens till strukturell överskattning. På förekommen anledning har speciellt Polisen och Kriminalvården under 2011 genomfört ytterligare åtgärder för att minska risken för strukturell överskattning och över huvud taget för att öka prognosprecisionen. Det finns anledning att förmoda att de ansträngningar som görs från år till år för att förbättra prognosarbetet bidrar till att öka prognosernas träffsäkerhet och därmed nyttan med prognosarbetet.

BILAGA 1. BEDÖMNINGSPROGNOSE OCH INTERNATIONELL UTBLICK M.M.

Brottsförebyggande rådets roll i prognossamarbetet är att stödja de övriga myndigheterna i arbetet med att utveckla prognos- och analysarbetet och bidra till att analysmetoden håller hög kvalitet. Myndighetens insatser har under året bland annat bestått i att:

- § Stödja myndigheterna så att de grundläggande statistiska framskrivningarna genomförs enligt vedertagna metoder.
- § Särskilt stödja Rikspolisstyrelsen i framtagandet av de grundläggande statistiska framskrivningarna.
- § Stödja Rikspolisstyrelsen och Kriminalvården med utvärderingar av tidigare använda prognosmetoder.
- § Stödja Rikspolisstyrelsen genom en analys av ungdomskullarnas inverkan på inflödet av ärenden.
- § Göra en genomgång av förutsättningarna för bedömningsjusteringar.
- § Göra en genomgång av prognosverksamheterna i Nederländerna och Nya Zeeland.

Nedan beskrivs kortfattat analysen av ungdomskullarnas inverkan på ärendeinflödet till Polisen, genomgången av förutsättningarna för bedömningsjusteringar och genomgången av prognosverksamheterna i Nederländerna och Nya Zeeland.

Ungdomskullars storlek som påverkansfaktor

En av de faktorer som återkommande uppmärksammas i Rikspolisstyrelsens prognoser av inflödet av ärenden är inverkan av ungdomskullarnas storlek. Särskilt stora ungdomskullar har ansetts kunna bidra till att öka inflödet av ärenden. För att undersöka detta närmare har Brå i år gjort ett antal empiriska analyser där sambandet mellan ungdomskullarnas storlek och ärendeinflödet studerats. Analyserna gjordes på data för åren 1975–2010. De indelningar i ungdomskullar som användes var det årliga antalet personer i åldersgrupperna 15-19, 15-24 samt 20-24 år. De ärendekategorier som studerades var tillgrepps-, skadegörelse- och våldsbrott. Resultatet blev att det inte kunde konstateras några signifikanta samband mellan storleken på ungdomskullarna och inflödet av tillgrepps-, skadegörelse- eller våldsärenden, vid testning med så kallade transferfunktionsmodeller. Det finns därmed i varje fall för dessa ärendekategorier inte något stöd för att antagandet storleken på ungdomskullarna skulle ha betydelse för hur många ärenden som flödar in till Polisen. Analyserna ger alltså inte stöd för justeringar av prognoserna med utgångspunkt i prognoser över hur stora ungdomskullarna kommer att vara de kommande åren.

Bedömningsprognoser

Prognoser är inte sällan en kombination av rent statistiska prognoser och så kallade bedömningsprognoser. Under de första åren i det här prognossamarbetet hade bedömningsprognoser relativt stor inverkan på de slutgiltiga prognoserna. Interna och externa faktorer som skulle kunna ha betydelse för utvecklingen bedömdes och låg i flera fall till grund för justeringar av de statistiska prognoserna, vilket är ett tillvägagångssätt som brukar kallas bedömningsjusteringar. Osäkerheten kring bedömningarna var dock betydande och med tiden har inslaget av bedömningsjusteringar minskat. Nedan ges en översiktlig genomgång av vad som sägs om bedömningsprognoser i den vetenskapliga litteraturen och något om hur några andra myndigheter arbetar med bedömningsprognoser.

Bedömningsjusteringar

Ett återkommande problem med rent statistiska framskrivningar av tidsserier är att metoden enbart bygger prognoserna på historiska sifferuppgifter och inte väger in olika invärlds- och omvärldsfaktorer påverkan, exempelvis lagändringar, reformer, prioriteringar etc. Därför är det inte ovanligt att prognosverksamheter inkluderar någon form av bedömningar utöver de rent statistiska prognoserna. Ett tillvägagångssätt är här att ovanpå den rent statistiska framskrivningen lägga till justeringar utifrån bedömningar om framtiden, exempelvis baserade på någon form av analys av påverkansfaktorer. Ett sådant tillvägagångssätt tillämpas i föreliggande prognosverksamhet, dock har inslaget av bedömningsjusteringar, som tidigare nämnts, reducerats betydligt under senare år på grund av upplevda osäkerheter.

Enligt den vetenskapliga litteraturen på området fungerar bedömningsjusteringar bäst då det statistiska datamaterialet varierar mycket över tid, har låg kvalitet och då det finns god expertkunskap om olika faktorer inverkan på den framtida utvecklingen. Om metoden ska användas, framhålls vikten av att redovisningarna av argument och motargument är tydliga och transparenta. Ett problem med bedömningsjusteringar som framhålls i litteraturen är att man riskerar att dubbelräkna en viss påverkan. Om det pågår en satsning i en viss del av rättsväsendet kan inverkan av satsningen redan ha gett utslag i den sifferserie som prognostiseras, vilket innebär att dess effekt redan finns med prognosutfallet. Skulle man därutöver lägga till en bedömningsjustering för satsningen riskerar man att räkna effekten två gånger, vilket får till följd att prognosens träffsäkerhet minskar. Ett annat problem som hålls fram i litteraturen är att bedömningsjusteringar skapar ett utrymme för otillbörliga subjektiva bedömningar. En sådan risk föreligger exempelvis om en prognosaktör har ett intresse av att den framtagna prognosen ska peka åt ett visst håll. Den bild som presenteras i litteraturen är att det är säkrare att välja en prognosmetod som antingen i huvudsak är rent statistisk eller i huvudsak bygger på rent kvalitativa bedömningar, men där det förra alltså är att föredra om det finns dataserier av god kvalitet och om experters bedömningar är mindre säkra (Goodwin et. al, s. 279-281).

Mot denna bakgrund är bedömningen att den nuvarande metodstrategin i prognossamarbetet är i överensstämmelse med det som rekommenderas i litteraturen. Tillgången på statistiska dataserier av hög kvalitet är god, samtidigt som det råder brist på säkra kvalitativt inriktade bedömningar. I enlighet med det läggs störst vikt vid de rent statistiska operationerna och mindre vikt vid ett kompletterande inslag av bedömningsjusteringar.

Kombinerade modeller

Ett alternativ till bedömningsjusteringar är dock så kallade kombinerade prognoser, där en rent statistisk metod kombineras med en rent bedömningsbaserad prognos. Det två metoderna tillämpas då fullt ut var för sig, men sedan vägs resultaten samman enligt ett på förhand bestämt viktningsförfarande. Om det föreligger statistiska dataserier av god kvalitet, kan det vara försvarbart att ge den del av prognosen en större vikt när resultaten vägs samman. Om det i stället finns god expertkunskap om påverkansfaktorer och deras framtida betydelse, kan denna del av prognoserna ges större vikt. I litteraturen hålls dock viktning i lika delar fram som en rekommenderad tumregel. En fördel med den här typen av kombinerade modeller anses vara att de i och med det i förväg bestämda viktningsförfarandet är mer objektiva till karaktären än bedömningsjusteringar, vilket minskar risken för subjektiva felslut och inslag av otillbörliga hänsyn. I studier har man funnit att kombinerade prognoser ofta ger bättre prognosprecision än rent statistiska eller rent bedömningsmässiga prognoser (ibid., s. 277-279).

Bedömningsprognoser vid andra myndigheter och organisationer

I Sverige arbetar flera myndigheter och organisationer med prognoser. I flertalet fall handlar det om prognoser över ekonomiska faktorer, det kan vara egna intäkter och kostnader (Ekonomistyrningsverket, Försäkringskassan, Sveriges kommuner och landsting etc.). Det vanliga är då att man gör statistiska framskrivningar och därutöver tar hänsyn till omvärldsfaktorer, vilket innebär att det görs bedömningsjusteringar. Riksbanken baserar sina prognoser på makroekonomiska modeller där expertbedömningar införlivas i modellerna. Konjunkturinstitutet arbetar framför allt med statistiska modeller och gör rimlighetskontroller där förhållandet mellan de olika prognoserna analyseras. Ibland justeras prognoserna utifrån bedömningar av händelser i omvärlden (exempelvis eurokrisen), vilket innebär ett inslag av bedömningsjusteringar.

Prognoser i Nya Zeeland och Nederländerna

Under 2011 har arbetsgruppen i enlighet med styrgruppens inriktningsbeslut, inlett och etablerat erfarenhetsutbyte med internationella kontakter. Syftet är att utveckla prognosmetoderna och säkerställa prognoskvaliteten.

Under the Stockholm Criminology Symposium 2011 arrangerade arbetsgruppen ett seminarium om prognoser i rättsväsendet ur ett rättskedjerspektiv. Vid seminariet presenterades, vid sidan om föreliggande prognossamarbete, även den mångåriga prognosverksamheten i Nederländerna och en prognosverksamhet som är under uppbyggnad i den tyska delstaten Niedersachsen. Det genomfördes också ett diskussionsmöte med de internationella gästerna, där grunden till framtida kontakter lades. I samband med symposiet tog arbetsgruppen också fram en sammanfattning av prognosverksamheten på engelska, för att underlätta internationellt utbyte av idéer och erfarenheter. Dessutom har Kriminalvården presenterat det svenska prognosarbetet vid en internationell konferens i Singapore.

I samband med årets arbete har det gjorts en fördjupad genomlysning av prognosverksamheterna i Nederländerna och Nya Zeeland. Dessa prognosverksamheter bedöms vara särskilt intressanta eftersom de dels är varaktiga över tid, dels i likhet med det svenska prognosarbetet gäller flera led i rättskedjan.

Prognossystemet i Nederländerna

Prognossystemet i Nederländerna kallas PMJ²⁰ och används framför allt för att göra prognoser över behovet av resurser inom polisväsendet, åklagarmyndigheterna, domstolarna och kriminalvården. Prognoser görs emellertid för tre rättskedjor; den straffrättsliga, den förvaltningsrättsliga respektive den civilrättsliga rättskedjan. I det följande berörs dock endast prognoserna för den straffrättsliga rättskedjan.

Det nederländska prognossystemet är komplext och innehåller mängder av dataserier, som knyts samman i många mätpunkter, som ger prognoser över allt från behovet av tolkar under förundersökningar till omfattningen av brottskadeersättning till brottsoffer. I början av systemet prognostiseras inflödet av ärenden till polisen. I stället för att enbart göra framskrivningar av sifferserierna över inflödet, prognosticerar man i denna del genom en modell som bygger på faktorerna befolkningens demografiska sammansättning, ekonomiska faktorer, sociala faktorer

²⁰ The Dutch Criminal Justice System and the Civil and Administrative Justice Systems.

och institutionella faktorer²¹. Prognoserna över inflödet till polisen och de vidare prognoserna genom de många mätpunkterna skapas sedan genom en form av kedjemodell, som beräknas genom ett mycket stort antal regressionsanalyser. Således finns det en koppling mellan de tidigare och de senare instanserna i rättskedjan (Moolenaar et al., 2007b).

Prognosmodellen har utvärderats. Deras genomsnittliga procentuella prognosfel (MAPE) vid ettåriga prognoser ligger på fem procent. För tre- och sexåriga prognoser ligger prognosfelen på 11 respektive 17 procent. På kort sikt underskattar modellen utvecklingen och på lång sikt över-skattar den utvecklingen. De har även jämfört sin modell med en statistisk modell baserad på tidserieanalys. PMJ-modellen genererar mindre eller lika stora prognosfel som den alternativa modellen då tidshorisonten sätts till mindre än fem år. Vid tidshorisonter på fem år eller längre prognostiserar i stället den alternativa tidseriemodellen bättre (Molenaar et al., 2009).

Den modell man använder möjliggör simuleringar, vilket innebär att man kan analysera hur hypotetiska förändringar påverkar olika delar i rättskedjan. Samtidigt betonas att modellen, likt de flesta andra statistiska modeller, har svårt att förutse trendbrott (Föredrag på the Stockholm Criminology Symposium 2011). Därför utvecklas nu tilläggsmodulen Trendwatch, där experter ska bedöma vilka påverkansfaktorer som anses påverka den studerade tidsserien och i vilken riktning påverkansfaktorerna bedöms utvecklas. Modulen syftar till att kunna förutse trendbrott (Molenaar et al., 2011).

Sammantaget är det nederländska prognossystemet komplext och än så länge till helt övervägande del baserat på många statistiska beräkningar. Trots sin komplexitet och strikt empiriska uppbyggnad är prognosprecisionen inte påfallande hög.

Prognossystemet i Nya Zeeland

I Nya Zeeland används ett något enklare prognosystem än i Nederländerna. De gör bl.a. prognoser över antalet dömda, antalet bötfälda, antalet häktade och olika kriminalvårdspåföljder såsom fängelsedömda och personer i olika frivårdspåföljder. Dessutom prognosticeras antalet personer som erhåller rättshjälp samt medelkostnaden per person (Justice Sector Forecast 2011-2021).

I grunden bygger prognossystemet på kedjemodeller, med vilka man menar sig kunna simulera vad som kan inträffa, givet utvecklingen för olika huvudindikatorer (s.k. key drivers). Dessa indikatorer ska alltid vara vedertagna påverkansfaktorer och vilka av dem som inkluderas skiljer sig åt från år till år (Justice Sector Prison Population Forecast 2006). I Justice Sector Forecast 2011-2021 används följande huvudindikatorer:

²¹ De variabler i systemet som kan kopplas till demografiutvecklingen är befolkningsstorlek, antalet immigranter i olika åldersgrupper, samt antalet 12- respektive 17-åringar i de fyra största städerna. Ekonomiska faktorer som inkluderas i systemet är sysselsättningsgrad, köpkraft, genomsnittlig årsinkomst, polisens budget, antalet arbetssökande, antalet personer som uppbär försörjningsstöd, skattekvot, advokatkostnad samt BNP²¹. De sociala faktorer som används i systemet är antalet barn vars föräldrar ligger i skilsmässa, alkoholkonsumtion, antalet narkotikamissbrukare, antalet skilsmässor, antalet skilda personer, antalet hyresbostäder, antalet egna hem samt antalet som bekänner sig till en religiös tro eller filosofisk uppfattning. Institutionella faktorer som inkluderas är antalet polisstationer, polisens budget, antalet domare samt antalet personer som uppbär rättshjälp (Molenaar et al., 2007a).

- § Antalet brottmål i domstol
- § Antalet åtal
- § Andelen av de åtalade som häktats.
- § Genomsnittlig tid i häkte
- § Andelen dömda personer
- § Andel som döms till anstalt eller frivård
- § Genomsnittlig strafftid
- § Andel av strafftiden som avtjänas

Som tidigare nämnts görs prognoserna utifrån kedjemodeller med ovanstående huvudindikatorer som faktorer som påverkar senare instanser i rättskedjan. Indikatorerna inbegriper inte polisanmälningar då dessa inte bedöms påverka senare led. Vidare skattas några av de första indikatorernas utveckling utifrån analytikers och experters bedömningar med hjälp av en stor mängd information och statistik. Prognoserna påverkas nämligen särskilt av antaganden om de första indikatorerna i rättskedjan (Henderson P. & Wang J.).

I prognosarbetet använder de sig också av så kallad scenarieanalys för att understryka att det föreligger stora osäkerheter vid prognostisering. I rapporterna resulterar det i en basprognos och två eller flera alternativa prognoser (Justice Sector Forecast 2011-2021).

Varje år följer de upp utvecklingen det senaste året i förhållande till prognosen. Prognossystemet har dock inte utsatts för någon mer omfattande utvärdering där man jämför prognos och utfall över flera år. När det gäller fängelsepopulationen förefaller deras prognoser på ett års sikt vara jämförbara eller något bättre än den holländska motsvarigheten. I nuläget är det inte möjligt att göra direkta jämförelser med det svenska prognosarbetet. Det finns dock anledning att fortsätta studera prognosarbetena i både Nederländerna och Nya Zeeland.

REFERENSER

Braak, S.W. van den, Sonnenschein, A., Moolenaar, D.E.G. & Smit, P.R.. A method to explain and predict trends (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig:

<http://english.wodc.nl/onderzoeksdatabase/1895c-eeen-methode-voor-het-verklaren-en-voorspellen-van-trends.aspx?cp=45&cs=6796> (2011)

Goodwin, Paul & Wright, George. Forecasting with judgment. Chichester : Wiley, 2008.

Wang, Jason. Justice Sector Prison Population Forecast 2006: Technical report (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig: <http://www.justice.govt.nz/publications/global-publications/f/forecast-2006-2014-prison-population/documents/report.pdf> (2007)

Henderson P. & Wang J. Mailkorrespondens

Justice Sector Forecast 2011-2021 (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig:

<http://www.justice.govt.nz/publications/global-publications/f/forecast-2011-2021-justice-sector/documents/2011-2021-JSF-detailed-report.pdf> (2011)

Moolenaar, D.E.G., Leertouwer, E.C., Tulder, F.P. van, Diephuis. Forecasting the criminal justice system until 2012 (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig:

<http://english.wodc.nl/onderzoeksdatabase/actualisering-ramingen-tm-2012.aspx?cp=45&cs=6799&action=0> (2007a)

[Choenni](#), Sunil, [Leeuw](#), Frans & Moolenaar, Deboraa. Design and implementation of a forecasting tool of justice chains. (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig: <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1650353> (2007b)

Moolenaar, D.E.G., Tulder, F.P., Gammeren-Zoetewij, M. van. Back to the future - the call for justice, 1997-2007: forecasts and actual figures (Elektronisk) (2012-01-31) Tillgänglig: <http://english.wodc.nl/onderzoeksdatabase/verbetering-pmj-2008-analyse-ouderamingen.aspx?cp=45&cs=6799> (2009)

BILAGA 2. RELATIONSTALSTABELL

	TOTALT									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	1 185 689	1 227 990	1 242 374	1 200 053	1 229 582	1 238 500	1 247 000	1 255 800	1 263 900	
Redov. Ärenden (ut polis)	192 436	202 233	210 379	205 563	201 323	210 400	212 600	214 700	216 600	
Rel in polis	0,16	0,16	0,17	0,17	0,16	0,17	0,17	0,17	0,17	
Ink. Bmt. (in åkl.)	551 188	590 708	624 387	619 993	631 173	643 000	650 000	663 000	675 000	
Rel ut polis	2,86	2,92	2,97	3,02	3,14	3,06	3,06	3,09	3,12	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	181 847	195 940	203 369	208 812	213 184	210 000	215 000	218 000	221 000	
Rel in åkl	0,33	0,33	0,33	0,34	0,34	0,33	0,33	0,33	0,33	
Rel ut polis	0,94	0,97	0,97	1,02	1,06	1,00	1,01	1,02	1,02	
Inkomna brottmål (in dom)	75 884	82 992	87 602	92 435	90 906	94 300	97 400	100 500	103 600	
Rel ut åkl	0,42	0,42	0,43	0,44	0,43	0,45	0,45	0,46	0,47	
Rel ut polis	0,38	0,41	0,41	0,44	0,46	0,45	0,46	0,47	0,48	
Avgjorda brottmål (dom)	73 934	82 733	85 907	90 764	92 616	95 200	97 800	100 400	103 000	
Rel in dom	0,97	1,00	0,98	0,98	1,02	1,01	1,00	1,00	0,99	
Rel ut åkl	0,41	0,42	0,42	0,43	0,43	0,45	0,45	0,46	0,47	
Rel ut polis	0,38	0,41	0,41	0,44	0,46	0,45	0,46	0,47	0,48	
Nyintagna (in KV)	9 824	10 367	9 804	9 677	9 033	9 070	9 350	9 330	9 320	
Rel ut dom	0,133	0,125	0,114	0,107	0,098	0,095	0,096	0,093	0,090	
Rel ut åkl	0,054	0,053	0,048	0,046	0,042	0,043	0,043	0,043	0,042	
Rel ut polis	0,051	0,051	0,047	0,047	0,045	0,043	0,044	0,043	0,043	

	VÅLDSBROTT									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	146 737	155 355	161 966	165 357	169 883	170 400	173 100	175 600	177 900	
Redov. Ärenden (ut polis)	25 100	26 606	26 607	27 719	26 649	27 500	27 700	27 900	28 100	
Rel in polis	0,17	0,17	0,16	0,17	0,16	0,16	0,16	0,16	0,16	
Ink. Bmt. (in åkl.)	107 850	113 023	117 690	121 105	123 771	127 000	133 000	137 000	141 000	
Rel ut polis	4,30	4,25	4,42	4,37	4,64	4,62	4,80	4,91	5,02	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	27 092	28 370	28 981	30 056	29 218	30 900	32 100	32 900	33 700	
Rel in åkl	0,25	0,25	0,25	0,25	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	
Rel ut polis	1,08	1,07	1,09	1,08	1,10	1,12	1,16	1,18	1,20	
Nyintagna (in KV)	1 815	1 928	1 760	1 744	1 647	1 660	1 740	1 760	1 780	
Rel ut åkl	0,067	0,068	0,061	0,058	0,056	0,054	0,054	0,053	0,053	
Rel ut polis	0,072	0,072	0,066	0,063	0,062	0,060	0,063	0,063	0,063	

	SEXUALBROTT									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	10 316	11 508	11 867	12 680	12 692	12 700	12 900	13 100	13 200	
Redov. Ärenden (ut polis)	1 822	2 029	2 065	2 255	2 055	2 200	2 200	2 200	2 200	
Rel in polis	0,18	0,18	0,17	0,18	0,16	0,17	0,17	0,17	0,17	
Ink. Bmt. (in åkl.)	8 534	10 596	11 118	12 315	12 031	12 500	13 500	14 200	14 900	
Rel ut polis	4,68	5,22	5,38	5,46	5,85	5,68	6,14	6,45	6,77	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	2 103	3 002	3 500	3 040	3 287	3 220	3 270	3 380	3 500	
Rel in åkl	0,25	0,28	0,31	0,25	0,27	0,26	0,24	0,24	0,23	
Rel ut polis	1,15	1,48	1,69	1,35	1,60	1,46	1,49	1,54	1,59	
Nyintagna (in KV)	314	374	342	321	319	320	320	330	340	
Rel ut åkl	0,15	0,12	0,098	0,11	0,097	0,099	0,098	0,098	0,097	
Rel ut polis	0,17	0,18	0,17	0,14	0,16	0,15	0,15	0,15	0,15	

	TILGREPPSBROTT									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	546 217	527 566	518 524	494 815	508 739	492 200	485 600	479 700	474 200	
Redov. Ärenden (ut polis)	41 648	43 624	46 293	43 905	42 762	43 300	43 200	43 200	43 100	
Rel in polis	0,08	0,08	0,09	0,09	0,08	0,09	0,09	0,09	0,09	
Ink. Bmt. (in åkl.)	73 884	79 327	84 161	81 190	82 045	79 900	77 200	77 200	77 200	
Rel ut polis	1,77	1,82	1,82	1,85	1,92	1,85	1,79	1,79	1,79	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	28 035	29 561	30 418	29 607	28 250	27 900	27 800	27 400	27 000	
Rel in åkl	0,38	0,37	0,36	0,36	0,34	0,35	0,36	0,35	0,35	
Rel ut polis	0,67	0,68	0,66	0,67	0,66	0,64	0,64	0,63	0,63	
Nyintagna (in KV)	1 555	1 500	1 371	1 360	1 224	1 190	1 190	1 160	1 130	
Rel ut åkl	0,055	0,051	0,045	0,046	0,043	0,043	0,043	0,042	0,042	
Rel ut polis	0,04	0,034	0,030	0,031	0,029	0,027	0,028	0,027	0,026	

	RÅN									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	8 104	8 325	8 970	8 545	9 056	8 900	9 000	9 100	9 100	
Redov. Ärenden (ut polis)	1 221	1 262	1 476	1 355	1 279	1 300	1 400	1 400	1 400	
Rel in polis	0,15	0,15	0,16	0,16	0,14	0,15	0,16	0,15	0,15	
Ink. Bmt. (in åkl.)	4 082	4 329	4 710	4 715	5 018	5 130	5 130	5 290	5 440	
Rel ut polis	3,34	3,43	3,19	3,48	3,92	3,95	3,66	3,78	3,89	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	1 803	1 801	2 114	2 025	1 926	2 100	2 210	2 270	2 330	
Rel in åkl	0,44	0,42	0,45	0,43	0,38	0,41	0,43	0,43	0,43	
Rel ut polis	1,48	1,43	1,43	1,49	1,51	1,62	1,58	1,62	1,72	
Nyintagna (in KV)	420	430	465	470	441	450	480	490	490	
Rel ut åkl	0,23	0,24	0,22	0,23	0,23	0,21	0,22	0,22	0,21	
Rel ut polis	0,34	0,34	0,32	0,35	0,34	0,35	0,34	0,35	0,35	

BrB 9-11										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	63 431	93 031	105 353	111 818	120 512	124 100	132 000	139 800	147 400	
Redov. Ärenden (ut polis)	9 246	11 080	14 589	14 061	12 785	14 400	15 000	15 700	16 300	
Rel in polis	0,15	0,12	0,14	0,13	0,11	0,12	0,11	0,11	0,11	
Ink. Bmt. (in åkl.)	45 284	46 684	62 402	56 284	51 523	49 900	49 600	50 200	50 700	
Rel ut polis	4,90	4,21	4,28	4,00	4,03	3,47	3,31	3,20	3,11	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	13 050	16 252	22 483	23 381	21 233	19 800	20 400	21 000	21 600	
Rel in åkl	0,29	0,35	0,36	0,42	0,41	0,40	0,41	0,42	0,43	
Rel ut polis	1,41	1,47	1,54	1,66	1,66	1,38	1,36	1,34	1,33	
Nyintagna (in KV)	493	501	525	565	454	440	460	470	470	
Rel ut åkl	0,038	0,031	0,023	0,024	0,021	0,022	0,023	0,022	0,022	
Rel ut polis	0,053	0,045	0,036	0,040	0,036	0,031	0,031	0,030	0,029	

BrB 13-21										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	36 102	37 682	38 445	39 154	37 584	39 600	40 300	41 000	41 700	
Redov. Ärenden (ut polis)	9 635	10 116	10 544	10 495	10 329	10 700	10 900	11 100	11 200	
Rel in polis	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	
Ink. Bmt. (in åkl.)	33 980	37 157	38 415	38 128	40 753	40 200	41 100	42 000	42 800	
Rel ut polis	3,53	3,67	3,64	3,63	3,95	3,76	3,77	3,78	4,16	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	11 043	11 257	11 669	11 790	11 130	12 300	12 600	12 800	13 100	
Rel in åkl	0,32	0,30	0,30	0,31	0,27	0,31	0,31	0,30	0,31	
Rel ut polis	1,15	1,11	1,11	1,12	1,08	1,15	1,16	1,15	1,27	
Nyintagna (in KV)	795	880	807	706	621	690	710	710	710	
Rel ut åkl	0,072	0,078	0,069	0,060	0,056	0,056	0,056	0,055	0,054	
Rel ut polis	0,083	0,087	0,077	0,067	0,060	0,064	0,065	0,064	0,069	

TRAFIKBROTT*										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	107 292	102 489	100 622	98 767	96 880	97 400	96 500	95 800	95 000	
Redov. Ärenden (ut polis)	35 913	35 234	36 772	31 806	32 415	34 100	34 000	33 900	33 900	
Rel in polis	0,33	0,34	0,37	0,32	0,33	0,35	0,35	0,35	0,36	
Ink. Bmt. (in åkl.)	43 086	43 630	40 201	38 668	39 260	38 400	36 300	35 400	34 500	
Rel ut polis	1,20	1,24	1,09	1,22	1,21	1,13	1,07	1,04	1,02	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	21 067	21 696	18 715	18 224	17 645	16 700	15 700	14 700	13 700	
Rel in åkl	0,49	0,50	0,47	0,47	0,45	0,43	0,43	0,42	0,40	
Rel ut polis	0,59	0,62	0,51	0,57	0,54	0,49	0,46	0,43	0,40	
Nyintagna (in KV)	597	624	511	530	487	450	430	390	360	
Rel ut åkl	0,028	0,029	0,027	0,029	0,028	0,027	0,027	0,027	0,026	
Rel ut polis	0,017	0,018	0,014	0,017	0,015	0,013	0,013	0,012	0,011	

RATTFYLLERIBROTT										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	21 060	21 875	20 583	20 128	21 125	21 900	22 200	22 500	22 700	
Redov. Ärenden (ut polis)	18 015	18 684	17 381	16 729	17 406	18 700	19 000	19 200	19 500	
Rel in polis	0,86	0,85	0,84	0,83	0,82	0,85	0,86	0,85	0,86	
Ink. Bmt. (in åkl.)	27 498	29 194	28 465	27 691	27 470	28 700	28 400	28 900	29 200	
Rel ut polis	1,53	1,56	1,64	1,66	1,58	1,53	1,49	1,51	1,50	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	13 886	14 804	13 883	13 321	12 734	13 000	13 200	13 300	13 400	
Rel in åkl	0,50	0,51	0,49	0,48	0,46	0,45	0,46	0,46	0,46	
Rel ut polis	0,77	0,79	0,80	0,80	0,73	0,70	0,69	0,69	0,69	
Nyintagna (in KV)	1 094	1 196	1 091	1 078	990	980	1 000	990	990	
Rel ut åkl	0,079	0,081	0,079	0,081	0,078	0,075	0,076	0,074	0,074	
Rel ut polis	0,061	0,064	0,063	0,064	0,057	0,052	0,053	0,052	0,051	

NARKOTIKABROTT										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	47 007	50 279	52 645	56 589	54 207	57 200	58 400	59 600	60 600	
Redov. Ärenden (ut polis)	32 354	34 359	35 688	37 512	37 073	38 600	39 400	40 100	40 800	
Rel in polis	0,69	0,68	0,68	0,66	0,68	0,67	0,67	0,67	0,69	
Ink. Bmt. (in åkl.)	64 905	74 266	79 315	85 238	89 187	93 800	94 300	96 900	99 500	
Rel ut polis	2,01	2,16	2,22	2,27	2,41	2,43	2,39	2,42	2,44	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	29 628	31 797	33 218	35 807	35 198	38 100	39 500	39 900	40 400	
Rel in åkl	0,46	0,43	0,42	0,42	0,39	0,41	0,42	0,41	0,41	
Rel ut polis	0,92	0,93	0,93	0,95	0,95	0,99	1,00	1,00	0,99	
Nyintagna (in KV)	2 247	2 341	2 314	2 348	2 280	2 320	2 420	2 410	2 410	
Rel ut åkl	0,076	0,074	0,070	0,066	0,065	0,061	0,061	0,060	0,060	
Rel ut polis	0,069	0,068	0,065	0,063	0,062	0,060	0,061	0,060	0,059	

ÖVRIGA BROTT										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Inkomna ärenden (in polis)	199 423	219 880	223 399	192 200	198 904	214 100	217 000	219 600	222 000	
Redov. Ärenden (ut polis)	17 482	19 239	18 964	19 726	20 132	38 600	39 400	20 000	20 200	
Rel in polis	0,088	0,087	0,085	0,103	0,093	0,092	0,091	0,091	0,091	
Ink. Bmt. (in åkl.)	142 085	152 502	157 910	154 659	160 115	168 000	172 000	176 000	180 000	
Rel ut polis	8,13	7,93	8,33	7,84	8,62	8,57	8,69	8,80	8,91	
Åtal Bmt. (ut åkl.)	34 140	37 400	38 388	41 561	52 563	45 900	48 200	50 500	52 800	
Rel in åkl	0,24	0,25	0,24	0,27	0,33	0,27	0,28	0,29	0,29	
Rel ut polis	1,95	1,94	2,02	2,11	2,83	2,34	2,43	2,53	2,61	
Nyintagna (in KV)	494	593	618	555	570	570	600	620	640	
Rel ut åkl	0,014	0,016	0,016	0,013	0,011	0,012	0,012	0,012	0,012	
Rel ut polis	0,028	0,031	0,033	0,028	0,031	0,029	0,030	0,031	0,032	

BILAGA 3. ARIMA-MODELLER

Förutom sedvanliga regressionsmodeller har Kriminalvården använt ARIMA-modeller.

ARIMA-modeller är en sorts endimensionella regressionsmodeller, där regressionen sker med den beroende variabeln vid tidigare tidpunkter och med glidande medelvärden som förklarande variabler. Utgångspunkten är att det aktuella värdet på en variabel ofta beror på tidigare värden på variabeln. En ARIMA-modell ger ingen information om varför variabeln ändras på det sätt den gör. Modellen tar som utgångspunkt den information, det matematiska mönster, som finns i den observerade tidsserien, och använder därefter detta mönster för att göra prognoser om framtiden. Det finns ingen möjlighet att förklara förändringar i det observerade förloppet och enskilda händelser, till exempel en lagförändring, annat än som ett brott i tidsserierna. Modellens giltighet, eller prognosprecision, är alltså helt beroende på om det matematiska mönstret i datamaterialet upprepar sig eller inte. För att de grundläggande förutsättningarna för att använda matematiska prognosmodeller ska vara uppfyllda ska det finnas tillräckligt många observationer på tidsserien och att tidsserievärdena i sig baseras på en tillräckligt stor grupp. Minst 50, men helst 100 eller fler observationer bör utnyttjas för prognosen. För fängelsedömda, häktade och klienter i frivård har grunden varit månadsdata från 1996-2011. Detta innebär att i princip finns 192 observationer som grund för varje framskrivning.

ARIMA-modellen kan skrivas som $ARIMA(p,d,q)(P,D,Q)S$

där p = Antal autoregressiva parametrar

d = Antal differensbildningar på tidsavstånd 1

q = Antal löpande medelvärdessparametrar

P = Antal autoregressiva säsongparametrar

D = Antal differensbildningar på säsongavstånd

Q = Antal löpande medelvärdessäsongparametrar

S = Antal perioder per säsong

För att bestämma ARIMA-modellens utseende kan man studera tidsseriens autokorrelationsfunktion (ACF) och dess partiella autokorrelationsfunktion (PACF). ACF mäter hur stark korrelation det finns mellan Y_t och Y_{t-k} . PACF mäter korrelationen mellan Y_t och Y_{t-k} då de mellanliggande observationerna är betingade. När man väl skattat ACF och PACF kan man genom att jämföra med nedanstående tabell försöka identifiera vilken process som gäller för aktuella data. Funktionernas utseende ger oss också antalet och vilka parametrar som ska användas. Finns det signifikant partiell autokorrelation så ska man välja antalet AR-parametrar lika med antalet signifikanta korrelationer i PACF, förutsatt att ACF avtar. Korrelationerna benämns ofta som spikar. Antalet MA-parametrar bestäms också av antalet signifikanta spikar men man tittar då istället på ACF, och detta gäller förutsatt PACF avtar. Dessa generella mönster för stationära AR- och MA-modeller sammanfattas i tabell 1. I de fall där man har signifikanta spikar i såväl ACF som PACF kan det vara lämpligt att testa processer med parametrar av båda typer. Funktionerna ger sällan en helt klar bild av vilken modell som ska användas, därför är det lämpligt att prova flera olika modeller.

Tabell 33. Förväntat mönster i ACF och PACF vid enkla AR- och MA-modeller

Process	ACF	PACF
AR(p)	Exponentiellt eller sinusartat avtagande	Spikar i tidsavstånd 1,...,p och därefter 0
MA(q)	Spikar i tidsavstånd 1,...,q och därefter 0	Exponentiellt eller sinusartat avtagande

För att testa vald modell kan man genom vanliga t-test se om parametrarna är signifikanta eller ej. I normalfallet utesluts ickesignifikanta parametrar ur modellen. Vid jämförelse mellan olika modeller kan man jämföra deras residualvarianser och man väljer då modellen med lägst varians, under förutsättningen att båda har samma antal parametrar. Ett annat mått för att bestämma vilken av flera modeller som ska väljas är Akaike's informationskriterium(AIC). Värdet för AIC räknas ut enligt formel 1.6.

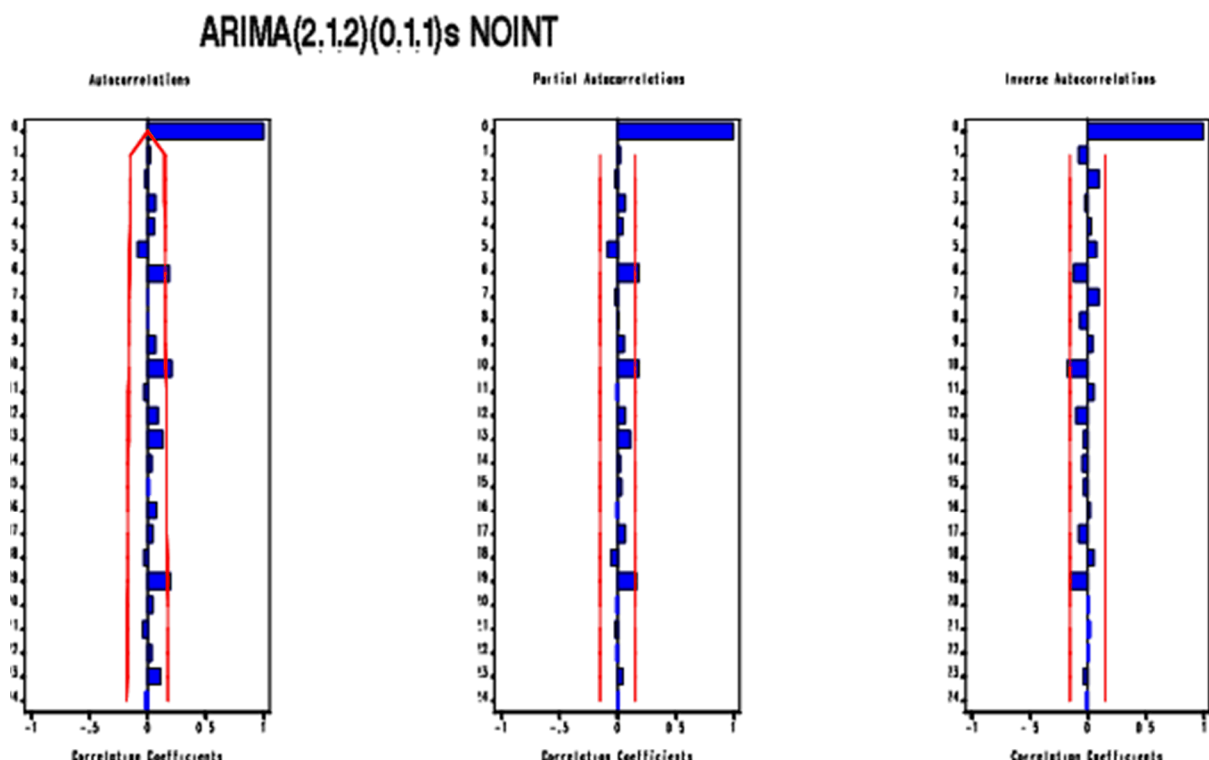
$$AIC = -2 \log L + 2m \quad (1.6)$$

Där L = Likelihoodfunktionen
 m = $p+q+P+Q$

AIC straffar i normalfallet modeller med stort antal parametrar. Man ska välja modellen med lägst AIC-värde. En sista viktig kontroll är att göra en residualanalys för att säkerställa att modellen har okorrelerade residualer, så kallat vitt brus.²²

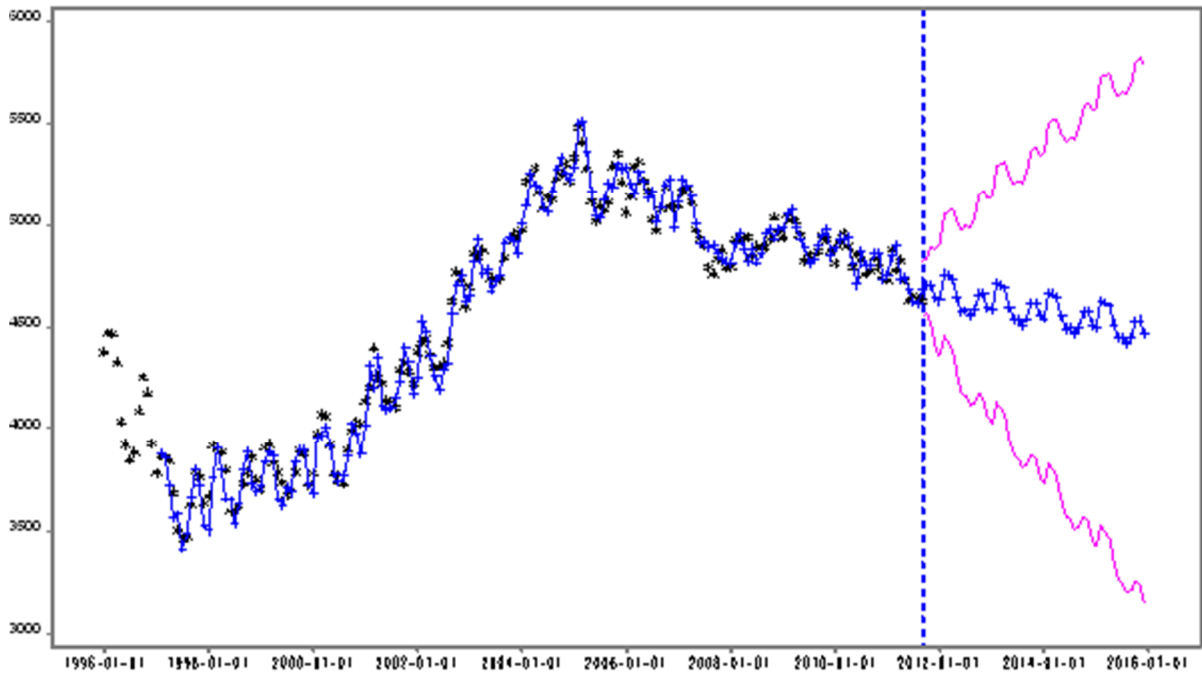
Generellt sett gäller att ARIMA-modeller är bra när det handlar om att göra kortsiktiga prognoser (upp till ca två år) på stabila tidsserier. Därför har Kriminalvården provat att göra kombinationer av olika modeller. Framskrivningar av månadsdata för 24 månader har kombinerats med enklare regressioner.

Modellval medelantalet fängelsedömda ARIMA(2,1,2)(0,1,1)s NOINT

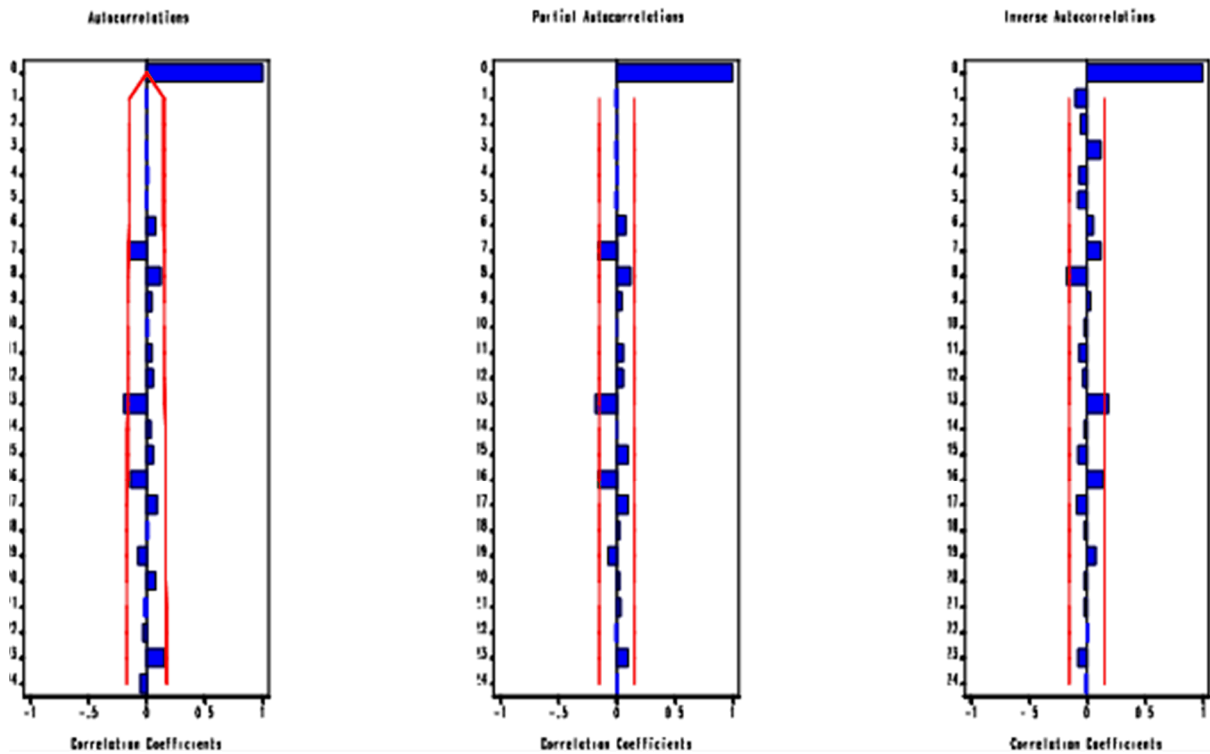
²² Hela avsnittet baseras på kapitel 7 och 8 i Makridakis, Wheelwright, Hyndman, Forecasting –Methods and applications, John Wiley & sons, USA, 1998

ARIMA(2,1,2)(0,1,1)s NOINT

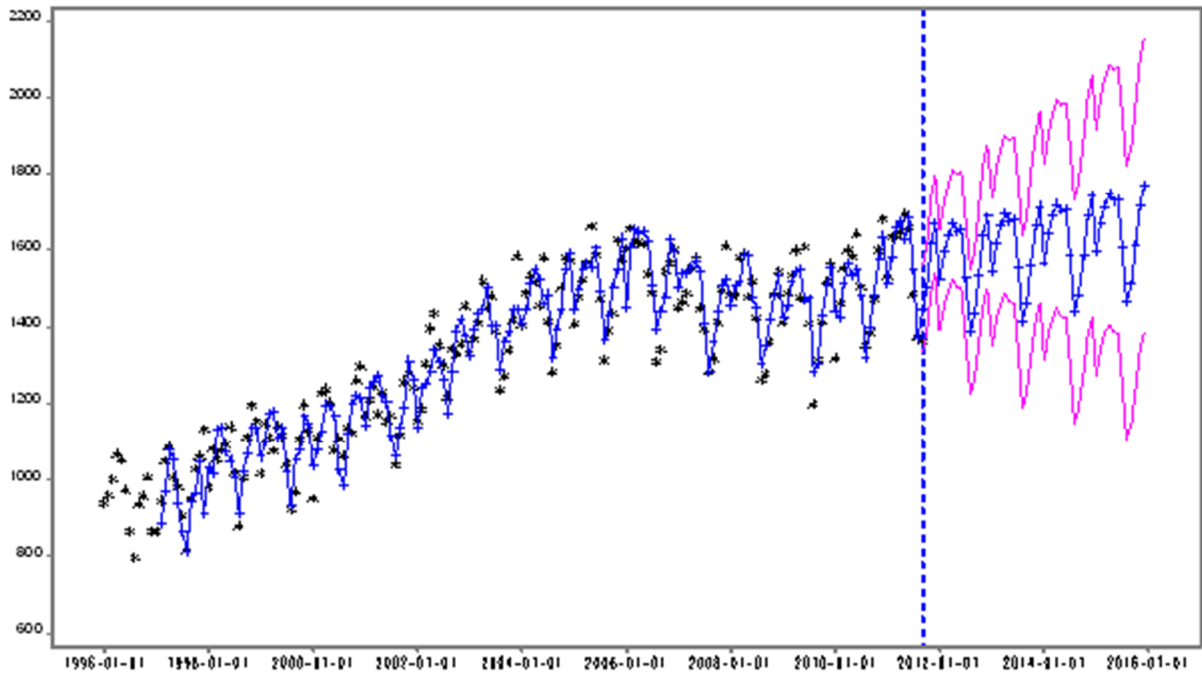

Modellval medelantalet häktade ARIMA(2,1,2)(0,1,1)s NOINT

ARIMA(2,1,2)(0,1,1)s NOINT

ARMA(2, 1, 2)(0, 1, 1)s NOINT

BILAGA 4. EXTERNA PÅVERKANSFAKTORER I KRIMINALVÅRDEN

Kriminalisering, straffskärpningar och förändring av praxis

Från och med oktober 2011 införs ett nytt brott, olaga förföljelse. Straffmaximum för köp av sexuelltjänst har ökat från sex månader till ett år. Fridskränkingsutredningen (Dir 2010:05) har fått ett uppdrag att se över straffskalan för fridskränkingsbrotten och särskilt överväga en höjning av straffminimum. Kriminaliseringen av föreberedelse till organiserad brottslighet har utvidgats. Det finns en avsikt att kriminalisera olovlig integritetskränkande fotografering (DS 2911:1). En utredare ska se över kriminalisering av penningtvätt (Dir 2010:80). Enligt budgetpropositionen 2011/12:1 kommer regeringen att förtydliga straffansvaret för grovt vapenbrott och följa upp straffskärpningsreformen från 2010, så att höjningen av straffen för allvarliga våldsbrott har haft avsedd effekt samt "Regeringen kommer fortlöpande att beakta behoven av ytterligare skärpningar av straffsystemet och andra behov av förändrad lagstiftning för att förbättra brottsbekämpningen"²³.

Högsta domstolen sänkte en narkotikadom från 14 år till 4 års fängelse. Målet gällde mefedron och skillnader i bedömningen mellan domstolarna var uppseendeväckande stora. Domen kan ses som en kritik av en alltför mekanisk straffbedömning i narkotikafall. Andra omständigheter än utöver art och mängd kommer eventuellt få större tyngd i kommande domar. Högsta domstolen har också sänkt straffen i två fall som rör den syntetsiska drogen MDVP. Under 2010 togs det in 182 personer i anstalt dömda till 4-10 år för grovt narkotikabrott och 48 personer dömda till 10-14 år. Samtidigt togs det in aningen över 2 000 personer dömda för narkotikabrott med en strafftid under 4 år. På kort sikt antas inte volymerna i Kriminalvården att påverkas i någon större utsträckning. Effekterna på längre sikt är däremot svårare att bedöma i dagsläget.

Internationalisering

Internationalisering är en trend som även påverkar Kriminalvården. Många intagna har utvisning i domen (31 december 2010, 550 i häktes och anstalts systemet), talar andra språk och en del har koppling till internationell organiserad brottslighet. Kriminalvården försöker överföra personer som har utvisning i domen till att avtjäna straffet i respektive hemland. 2010 överfördes 64 personer till länder utanför Norden. Handläggningstiderna är ofta långa.

I november 2008 antogs i EU två rambeslut om erkännande och verkställighet av frihetsberövade straff respektive uppskjutna alternativa och villkorliga påföljder. Dessa rambeslut förbättrar möjligheterna att överföra verkställigheter av olika påföljder inom EU. En utredare har fått i uppdrag (Dir. 2011:28) att bland annat föreslå hur rambeslutet om överförande av frihetsberövande påföljder inom EU ska införas i svensk rätt. Uppdraget ska redovisas den 30 september 2012. En kommande förändring skulle kunna underlätta överföringar, avsevärt förkorta handläggningstider och frigöra platser i anstalt. Överföringar kommer även att gälla svenska medborgare som sitter i fängelser inom EU. Färre torde återföras till Sverige än vad som är möjligt att överlämna till annat land för verkställighet. Förändring av den här arten torde få genomslag tidigast 2013. Hur många som faktiskt kommer att överföras till en början är idag svårt att bedöma.

²³ Proposition 2011/12:1 Utgiftsområde 4 sidan 19.

Lämnade utredningar

Regeringen tillsatte 2008 en utredning angående en översyn av missbruks- och beroendevården som var klar i april 2011 (SOU 2011:6). Exakta uppgifter om hur många av kriminalvårdens klienter som är missbrukare finns inte men uppskattningsvis rör det sig om ca 2/3. Förbättringar inom missbruks- och beroendevården underlättar för kriminalvårdens klienter. Om utredningens förslag genomförs innebär det en förstärkning och professionalisering inom hela behandlingspanoramata. En tydligare ansvarsfördelning mellan kommun och landsting skulle gynna kriminalvårdens klienter.

I mars 2010 presenterades utredningen "Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp (SOU 2010:15)". Det pågår ett arbete för att minska brott som begås av kriminella grupperingar. Utredningen föreslår åtgärder för att förhindra rekryteringen till kriminella grupperingar och att personer som vill lämna grupperingarna ska få hjälp och stöd för att bryta med sin kriminella livsstil.

I februari 2011 överlämnades slutbetänkandet från Förvarsutredningen (SOU 2011:17) till Justitiedepartementet. Utredningen föreslår att en större andel av de förvarstagna utlänningar som idag placeras inom kriminalvården ska bli kvar i Migrationsverkets förvar. Möjligheten att placera en förvarstagen inom kriminalvården ska vara kvar för dem som är utvisade på grund av brott eller om det finns säkerhetsskäl. Som huvudregel föreslås att istället för att placera de förvarstagna på häkte ska speciella avdelningar på anstalt inrättas.

För att få till stånd ett effektivt platsutnyttjande inom kriminalvården krävs en effektiv transportorganisation. I februari 2011 var "Utredningen om transporter av frihetsberövade personer (SOU 2011:7)" klar. Utredningen föreslår bland annat att Kriminalvården genom sin transporttjänst även i fortsättningen ska utföra transporter av frihetsberövade åt andra myndigheter. Kriminalvårdens transporttjänst kan förbättras genom intern samordning och bättre planeringsförutsättningar.

Pågående utredningar

Det pågår flera utredningar som kan ha inverkan på olika sätt på Kriminalvården. Regeringen gav 2008 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt lämna förslag till ny lagstiftning (dir. 2008:09). Utredaren ska enligt direktiven utgå ifrån att en större reform med utgångspunkt i Psykansvarskommitténs förslag (SOU 2002:3) när det gäller psykiskt störda lagöverträdare kommer att genomföras. Kommitténs förslag innebar i korthet att tillräknelighet eller ansvarsförmåga åter skulle bli ett krav för straffrättsligt ansvar och att allmänna påföljdsregler skulle gälla för den som bedöms vara tillräknelig samt att överlämnande till rättspsykiatrisk vård skulle avskaffas som särskild påföljd. Hittills har omkring 300 personer om året dömts till psykiatrisk tvångsvård. Utredningens förslag kommer att leda till att en stor del av denna grupp istället skulle dömas till fängelse. Konsekvensen blir att antalet personer som behöver psykiatrisk tvångsvård under verkställigheten av ett fängelsestraff således kommer att öka. Utredaren ska därför överväga bl.a. regleringen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård för den som verkställer eller ska verkställa ett fängelsestraff eller annars är frihetsberövad. Utredningen ska redovisas senast den 30 mars 2012.

Regeringen har tillsatt en utredning om användningen av straffrätt (DIR 2011:31). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till vilka kriterier som bör gälla för att kriminalisering ska

anses vara befogad. Utredaren ska även analysera om det går att vara mer återhållsam med användningen av straffrätt på olika områden, främst inom specialstraffrätten, och hur detta i så fall bör uppnås samt peka ut sådana områden och metoder. Uppdraget ska redovisas senast den 2 april 2013.

Den 25 juni 2009 tillsatte regeringen en särskild utredare för att göra en genomgripande översyn av påföljdssystemet för vuxna och unga lagöverträdare (dir 2009:60). Utredningen har tagit namnet Påföljdsutredningen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2012. Utredningen ska bl.a. analysera och föreslå hur användningen av fängelse, i första hand de korta straffen, kan minska samtidigt som trovärdigheten i systemet kan upprätthållas. I uppdraget ligger vidare att analysera hur betydelsen av brottslighetens art kan begränsas och dess innebörd klart avgränsas. Utredningen ska ta ställning till vilken betydelse tidigare brottslighet ska tillmätas. Utredaren ska också analysera och föreslå hur valet av ingripanden som inte utgör fängelse i anstalt ska ske, vilket innehåll och vilken utformning i övrigt ingripandena ska ha, samt hur de ska följas upp och hur reaktionerna vid återfall i brott och annan misskötsamhet ska utformas. Det ska särskilt undersökas om det finns bättre möjligheter att anpassa ingripandena efter brottsligheten och i vilken utsträckning den tilltalades personliga förhållanden ska tillmätas betydelse. Utredaren ska ta ställning till om denna vidareutveckling av påföljdssystemet kan uppnås genom införande av ett system med villkorligt fängelse. Utredaren ska vidare ta ställning till om den som har fyllt 18 år ska behandlas som en vuxen lagöverträdare samt se över de särskilda påföljderna för unga lagöverträdare. I uppdraget ingår även att se över straffnivåerna i vissa särskilda fall.

Påföljdsutredningen kommer sannolikt att föreslå att det ska införas ett system med villkorligt fängelse. Villkoren kommer troligen att bestå i att den dömda dels ska avhålla sig från fortsatt brottslighet under en prøvotid, dels fullgöra en s.k. tilläggssanktion. Införande av ett system med villkorligt fängelse skulle givetvis innebära stora förändringar för Kriminalvården, inte minst för frivården. Hur stora förändringarna skulle bli beror bland annat på utformningen av de så kallade tilläggssanktionerna och vilket underlag för påföljdsbestämningen som kommer att krävas. Även behovet av anstaltsplatser kan komma att påverkas, särskilt om utredningens förslag skulle leda till att brottslighetens art inte längre ska utgöra en presumtion för ovillkorligt fängelse. Även utredningens förslag när det gäller återfall i brott och vid flerfaldig brottslighet kan komma att påverka behovet av anstaltsplatser. Påföljdsutredningens förslag kommer sannolikt inte ha kunna träda i kraft förrän tidigast 2016.

BILAGA 5. PROBLEMATIKEN ATT BEDÖMA EFFEKTER AV KRIMINALPOLITISKA BESLUT

Vad händer när den nedre delen av straffskalan förändras? Ett exempel på hur svårt det kan vara att förutsäga effekterna av kriminalpolitiska beslut beskrivs nedan.

1997 infördes Intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV) i hela landet efter att tidigare ha bedrivits som en försöksverksamhet. Avsikten med införandet var att minska antalet intagna i anstalt med domar på tre månader eller mindre och istället hänvisa dem till verkställighet utanför anstalt.

Genom att antalet klienter och klientsammansättningen året innan IÖV infördes, det vill säga 1996, och jämföra denna med populationen året efter införandet, 1998, är det möjligt att bedöma effekterna av den här förändringen i påföljdssystemet. År 1996 frigavs ca 6 000 klienter från anstalt med en påföljd på 3 månader eller mindre och antalet klienter med IÖV var ca 400 som en del av försöksverksamheten. År 1998 frigavs ca 3 200 klienter från anstalt med en påföljd på 3 månader eller kortare och antalet klienter med IÖV var ca 3 900. Dessa data indikerar att lagstiftarens intention att använda IÖV för att ersätta kortare fängelsepåföljder blev verklighet.

Införandet av IÖV innebar samtidigt att återfallsfrekvenserna, mätt som den andel av klienterna som inom två år från villkorlig frigivning dömdes till ny kriminalvårdspåföljd, inom olika påföljds-kategorier påverkades tydligt. Av de klienter med en fängelsepåföljd om 3 månader eller kortare som frigavs från anstalt under 1996 återföll 24 procent, medan motsvarande andel för 1998 var 38 procent. Samtidigt var andelen återfall bland IÖV-klienterna 9 procent både 1996 och 1998. Den oförändrade återfallsfrekvensen för IÖV-klienterna tyder på att Kriminalvården gjorde ett bra urval av klienter som skulle erbjudas verkställighet genom IÖV. Av dem som fick IÖV 1998 hade 80 procent ingen tidigare erfarenhet av kriminalvård, medan ca 5 procent hade erfarenhet av frivård och ca 15 procent av fängelse. Den största enskilda gruppen som beviljades IÖV var dömda för rattfylleri och den näst största gruppen var dömda för våldsbrott.

Relativt kort tid efter införandet av IÖV på bred front vidtogs en annan reform i syfte att minska antalet korta fängelsepåföljder – frivårdspåföljden villkorlig dom med samhällstjänst (VIS) infördes 1999. Samhällstjänsten genomförs oftast i någon ideell förening eftersom arbetet inte får inkräkta på arbetstillfällena på den normala arbetsmarkanden. Den dömda står inte under övervakning. Även effekten av denna reform har analyserats genom att studera klientpopulationen året innan VIS infördes, dvs. 1998, och jämföra denna med populationen året efter införandet, 2000.

Vad gäller antalet klienter med IÖV så hade 1998 ca 3 900 klienter IÖV, ett antal som sedan minskade till ca 2 500 klienter med IÖV 2000. Vad gäller påföljden VIS så fick ca 2 700 klienter denna påföljd 2000. Hur kan då effekten av VIS tolkas? En hypotes är att införandet av VIS fick två huvudsakliga effekter. För det första reducerades den målgrupp som tidigare fick IÖV med drygt 1 400 klienter som nu i stället dömdes till VIS. Därutöver innebar införandet av VIS en form av "net-widening", det vill säga att tidigare ostraffade klienter med låg risk blev dömda till detta alternativ istället för "lindrigare" påföljd. Totalt kan så många som ca 1 200 klienter ha tillkommit till Kriminalvården i och med införandet av VIS. Av dem som dömdes till VIS 2000 var 95 procent tidigare ostraffade. Inom målgruppen dominerade personer dömda för våldsbrott och rattfylleri.

Vad gäller återfallsfrekvensen för IÖV-gruppen som helhet så ökade den från 9 procent 1998 till 13 procent 2000. En tolkning av detta är att när VIS infördes så togs de minst belastade eller de "bästa" klienterna från IÖV och detta fick som effekt att återfall bland klienter med IÖV ökade, medan de mest belastade fortsatt fick fängelsepåföljd.

En slutsats av dessa två exempel av förändring i påföljdssystemet kan vara att när förutsättningarna i den nedre delen av straffskalan förändras är det inte alltid förutsägbart vilka konsekvenserna kommer att bli. Vid införandet av IÖV uppfylldes syftet att minska antalet intagna med kortare verkställighetstider. Däremot var det troligtvis inte lagstiftarens mening att Kriminalvården skulle få ytterligare 1 200 klienter när VIS infördes. Dessutom förändras återfallsfrekvenserna när klienter "flyttas" mellan påföljder, vilket kan förändra bilden av effekten hos vissa kriminalvårdspåföljder på ett oönskat sätt.